

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde
2010.gada 19.oktobrī

Sēdi vada Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētājs
Gunārs Kūtris

G.Kūtris.

Sākam Satversmes tiesas sēdi šodien, 2010.gada 19.oktobrī.

Tiks izskatīta lieta Nr.2010-08-01 „*Par Civilprocesa likuma 396.panta pirmās daļas vārdu „vai ķīlas ņēmējs, kuram ir tiesības pārdot ķīlu par brīvu cenu”, 396.panta 2.daļas vārdu „bet, ja pieteikumu iesniedzis ķīlas ņēmējs, — arī ķīlas līguma noraksts, pierādījumi par parādnieka brīdinājumu, ja vien no paša akta vai likuma neizriet, ka šāds brīdinājums nav nepieciešams”, 397.panta pirmās daļas vārdu „nepaziņojot par to pieteicējam un parādniekam” un 397.panta otrās daļas 1.punkta vārdu „vai ķīlas ņēmēja parādniekam un ķīlas ņēmējam ir tiesības nekustamo īpašumu pārdot par brīvu cenu” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam”.*

Šo lietu tiesa izskata šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs **Gunārs Kūtris**,

tiesneši: **Kaspars Balodis, Aija Branta, Kristīne Krūma, Vineta Muižniece, Viktors Skudra.**

Lietas dalībnieki:

pieteikuma iesniedzējs Genādijs Gončarovs... nav ieradies... uz ordera pamata zvērināta advokāte Baiba Didrihsone

Ināra Sīle... jūs pārstāvat pieteikuma iesniedzēju Ināru Sīli...

un jūs pārstāvat arī pieteikuma iesniedzēju Svetlanu Tropiku...

un pieteikuma iesniedzējs Indulis Brodiņš.

Institūcijas, kas izdevusi apstrīdēto aktu — Saeimas pārstāvis, Juridiskā biroja vadītājs Gunārs Kusiņš.

Tātad lietas dalībnieki, jeb, pareizāk sakot, viens lietas dalībnieks un triju dalībnieku pilnvarots pārstāvis ir ieradies, institūcijas pārstāvis ir ieradies. Tātad tiesa var sākt izskatīt lietas izskatīšanu.

Lietā ir pieaicinātās personas:

Tiesībsarga pārstāvis... Jums ir pilnvara?... Jums ir iespēja šo pilnvarojumu dabūt...

Tieslietu ministrijas pārstāvis... Laila Medina, valsts sekretāra vietniece (kaut ko saka par pilnvarojumu bez mikroфона)

pieaicinātā persona Jānis Rozenfelds... ir...

pieaicinātā persona Komerčbanku asociācijas pārstāvis...

L.Liepa.

Labrīt, godātā tiesa! Uz pilnvaras pamata Komerčbanku asociāciju šajā procesā pilnvarots pārstāvēt advokāts Liepa.

G.Kūtris.

Paldies. Un Patērētāju tiesību aizsardzības centra pārstāvis.

A.Priedītis.

Labrīt, godātā tiesa! Patērētāju tiesību aizsardzības centru pārstāvēšu es – Andis Priedītis un nepieciešamības gadījumā... (nesaprotami).

G.Kūtris.

Visas pieaicinātās personas ir ieradušās. Lūgums Tiesībsarga pārstāvim nodrošināt savu pilnvarojumu. Jums ir vismaz stunda laika.

Vai lietas dalībniekiem ir kādi lūgumi?

Pieteicēju pārstāvjiem? Saeimas pārstāvim? Nav. Paldies.

Sākam izskatīt lietu pēc būtības.

Vispirms tiks nolasīts tiesneša ziņojums.

Lūdzu, tiesnese!

A.Branta.

2010.gada 26.janvārī Satversmes tiesā tika ierosināta lieta Nr.2010-08-01 pēc Genādija Gončarova un Ināras Sīles konstitucionālās sūdzības.

Lietā apstrīdētas vairākas Civilprocesa likuma normas: pēc būtības lietā tiek vērtētas ķīlas devēja procesuālās garantijas gadījumos, pieteikumu par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā iesniedzis ķīlas ņēmējs.

Apstrīdēto aktu izdevusi Latvijas Republikas Saeima.

2010.gada 29.martā Satversmes tiesā saņemts Saeimas atbildes raksts, kas pievienots lietai.

2010.gada 24.februārī ierosināta lieta Nr.2010-14-01 pēc Svetlanas Tropikas konstitucionālās sūdzības ar tādu pašu prasījuma priekšmetu. Atsevišķs atbildes raksts šajā lietā netika prasīts.

Ar 2010.gada 11.marta lēmumu minētās lietas ir apvienotas.

Savukārt 2010.gada 14.aprīlī tika ierosināta lieta Nr.2010-26-01 pēc Induļa Brodiņa pieteikuma arī ar tādu pašu prasījuma priekšmetu. Šajā lietā Saeimas atbildes raksts saņemts 2010.gada 14.jūnijā. Ar 2010.gada 17.jūnija lēmumu arī šī lieta apvienota ar lietu Nr.2010-08-01.

Ar 2010.gada 5.marta Rīcības sēdes lēmumu apturēta izpilde Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas tiesneša 2009.gada 16.novembra lēmumam par Inārai Sīlei piederoša nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē.

Savukārt 2010.gada 14.aprīlī, lemjot par lietas ierosināšanu, vienlaikus apturēta izpilde Rīgas rajona tiesas tiesneša 2010.gada 18.marta lēmumam par Indulim Brodiņam piederoša nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē.

2010.gada 22.septembrī Indulis Brodiņš Satversmes tiesā iesniedza papildu rakstveida materiālus un saņemtie dokumenti ir pievienoti lietai.

Lietas izskatīšanai nepieciešamo informāciju un viedokļus tika aicināti iesniegt Tieslietu ministrija, Tiesībsargs, Patērētāju tiesību aizsardzības centrs, Augstākās tiesas Civillietu departaments un saņemtie dokumenti ir pievienoti lietai.

Par pieaicinātām personām minētajā lietā ir uzaicināti Tiesībsarga biroja pārstāvis, Tieslietu ministrijas pārstāvis, Latvijas Universitātes Civiltiesisko zinātņu katedras vadītājs Jānis Rozenfelds, Patērētāju tiesību aizsardzības centra pārstāvis, Latvijas Komercbanku asociācijas pārstāvis.

Ar 2010.gada 12.augusta Satversmes tiesas priekšsēdētāja lēmumu lieta nodota izskatīšanai.

Paziņojums par lietas izskatīšanu publicēts 2010.gada 3.septembrī laikraksta „Latvijas Vēstnesis” 140.numurā. Lietas dalībnieki par tiesas sēdi informēti ar 2010.gada 2.septembra paziņojumiem.

Ar lietas materiāliem iepazinusies pieteicējas Ināras Sīles pilnvarotā pārstāve Baiba Didrihsone, pieteicējs Indulis Brodiņš, Saeimas pilnvarotais pārstāvis, pieaicinātās personas, Komercbanku asociācijas pilnvarotais pārstāvis.

G.Kūtris.

Paldies. Vai tiesnešiem ir kādi jautājumi ziņotājai? Nav. Paldies.

Varam pāriet pie lietas dalībnieku runām.

Vārds pieteikuma iesniedzējiem vai viņu pārstāvjiem. Saskaņā ar Satversmes tiesas likumu, jums ir tiesības uzstāties pusstundu – 30 minūtes katram. Bet mums ir aicinājums. Sakarā ar to, ka jūs esat divi, mēģiniet īsāk izteikties un neatkārtot vienam otru.

Vai jums ir kādi priekšlikumi, kādā secībā jūs vēlētos runāt?

B.Didrihsone.

Es varbūt varētu iesākt, apkopojot pilnībā par visiem saviem klientiem viņu konstitucionālajās sūdzībās izklāstītos vispārīgos lietas apstākļus.

G.Kūtris.

Tātad, lūdzu, pieteikuma iesniedzēju pārstāvei vārds par lietas faktiskajiem apstākļiem un juridisko pamatojumu.

Klausāmie.

B.Didrihsone.

Jā... Tātad gan Genādijs Gončarova, gan Ināras Sīles un Svetlanas Tropikas lietā procedūra ir bijusi identiska. Kreditors ir vērsies rajona tiesā ar pieteikumu par ieķīlāto nekustamo īpašumu pārdošanu izsolē tiesas ceļā un tiesa, izvērtējot tiesai iesniegtos dokumentus, proti, ķīlas līgums un zemesgrāmatu aktus, kas norāda uz to, ka nekustamais īpašums nodrošina ķīlas priekšmetu, ir pieņēmusi lēmumu par konkrētu ieķīlāto priekšmetu pārdošanu labprātīgā izsolē tiesas ceļā.

Visos šajos gadījumos nevienai no šīm personām nebija zināms apstāklis, ka lietā ir iesniegti šie te pieteikumi un viņām nebija tiktas dotas tiesības sniegt savus paskaidrojumus par lietā nozīmīgiem apstākļiem, proti, par to, vai ir iestājušies termiņi, lai kreditors varētu pieprasīt ķīlas priekšmetu pārdošanu. Tāpatās arī netika dotas tiesības izteikt viedokli par to, kāda būtu šo te nekustamo īpašumu pārdošanas cena, kā arī nebija iespēja lūgt tiesu atbrīvot viņu no nelabvēlīgā nokavējuma sekām, ņemot vērā to, ka viņi uzskatīja par pamatu iesniegt šādus te pierādījumus.

Pie šādiem apstākļiem Svetlana Tropika un pārējie lietas dalībnieki uzskatīja par pilnīgi pamatotu aizstāvēt savas tiesības un nodrošināt lietu izskatīšanu taisnīgā tiesas procesā, kur viņiem tiktu dotas iespējas iesniegt šos te pierādījumus, bet civilprocesuālā kārtība šādas te tiesības

neparedz, jo apstrīdētās normas norāda uz to, ka lieta tiek izskatīta tikai uz lietā kreditora iesniegtajiem dokumentiem un parādniekiem netiek dotas nekādas iespējas nedz apstrīdēt šo te prasījumu, nedz pārsūdzēt apelācijas kārtībā, vai par iesniegt blakussūdzību par šiem te lēmumiem.

Nemot vērā šos te apstākļus, konstitucionālās sūdzības iesniedzēji uzskata to, ka ar šīm te normām ir pārkāptas viņu tiesības uz taisnīgu tiesas procesu, attiecīgi minētās apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 92.pantam, kurš kā taisnīgas tiesas jēdzienu norāda to, ka tā ir ne tikai neatkarīga tiesu varas institūcija, bet arī taisnīga tiesa kā pienācīgs tiesiskai valstij atbilstošs process, kurā lieta tiek izskatīta.

Šādu atziņu ir vairākkārtīgi norādījusi arī Satversmes tiesa savos spriedumos.

Tātad procesuālā kārtība, kādā tiesnesis izskata pieteikumus, neatbilst līdzniecības un sacīkstes principam, jo parādniekam tiek liegta jebkāda iespēja piedalīties lietas izskatīšanā, iesniegt iebildumus par kreditoru prasījumiem un iesniegt tos apstiprinošus pierādījumus.

Civilprocesa 396.panta otrā daļa nosaka, ka pieteikumam par nekustamā īpašuma pārdošanu labprātīgā izsolē ir jāpievieno pierādījumi par brīdinājuma izsniegšanu parādniekam, ja no paša akta vai likuma neizriet, ka šāds brīdinājums nav nepieciešams. Attiecīgā konkrētā norma nosaka to, ka pastāv pat tādi gadījumi, ka parādnieks pat netiks brīdināts par to, ka šāds te pieteikums iespējams tiesā tiks iesniegts un viņam netiek dota informācija un netiek dotas iespējas izpildīt šo te saistību pirms... labprātīgi, nevis tiesas ceļā.

Līdzīga lieta ir izskatīta Satversmes tiesā konkrēti saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana, kas ir pakļauta zem Civilprocesā 7.sadaļas saistību izpildīšanu tiesas ceļā un Satversmes tiesa ir jau vērtējusi ļoti daudzus aspektus, kas ir attiecināmi arī uz šo te lietu. Un kā būtiskāko es šajā gadījumā gribētu norādīt uz to, ka Satversmes tiesa šajā 2010.gada 17.maija spriedumā ir atzinusi to, ka šīs te personas tiesības uz taisnīgu tiesas procesu netiek pārkāptas tā iemesla dēļ, ka personai tiek nodrošinātas iespējas iesniegt apvērsuma prasību, taču konkrēti šajās apstrīdētajās normās iespēja iesniegt apvērsuma prasību netiek dota.

Izvērtējot lietā esošos materiālus... tātad var par pamatotu atzīt to, ka persona var aizstāvēt savas tiesības ceļot vispārīgā kārtībā prasījumus, taču šis nevar tikt atzīts tomēr par pietiekamu institūtu tiesību aizsardzībai, kā arī norādītie protesti... iesniegšanas iespējas nav atzīstami par pienācīgu aizsardzības institūtu.

Viss.

G.Kūtris.

Lūdzu, vārds pieteikuma iesniedzējam Brodiņa kungam.

I.Brodiņš.

Paldies.

Pirmām kārtām jau es gribētu teikt, ka savu konstitucionālo sūdzību par minēto Civilprocesa likuma normu neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam es uzturu pilnā apmērā.

Un gribētu īsumā arī atsaukties uz savas lietas materiāliem, paskaidrojot, ka man 2009.gada... sākot jau no pavasara un vēlāk jau vasarā radās civiltiesisks strīds ar Komercbanku, šajā gadījumā ar akciju sabiedrību „Swedbank”. Ievēroju, ka aizdevuma līgumā vairākas normas ir

pretējas Patērētāju tiesību aizsardzības likuma prasībām, konkrēti jau bija nesamērīgi augsti līgumsodi, tad bija strīdu izskatīšana šķīrējtiesā un vēl dažas.

Sakarā ar aizdevuma līguma nosacījumu maiņu, respektīvi, no fiksētas likmes uz mainīgo likmi, banka piedāvāja jaunu līguma grozījumu projektu, kur izvirzīja vēl vienu, manuprāt, Patērētāju tiesību aizsardzības likumam neatbilstošu nosacījumu, ka būs jāparaksta vienošanās, ka nedrīkstēs slēgt visā aizdevuma līguma darbības laikā nekādus ne aizdevumu, ne aizņēmumu, ne līzinga un vēl arī vairākus citus līgumus ar trešām personām bez bankas rakstveida piekrišanas. Saskaņā ar likuma „Par patērētāju tiesību aizsardzību” 5.pantu šādi ierobežojumi slēgt līgumus ar trešajām personām ir neatbilstoši likuma prasībām, tie tāpat pušu tiesiskās vienlīdzības principu pārkāpj un saskaņā ar šī likuma 6.pantu tie ir netaisnīgi un negodīgi nosacījumi, kas nav spēkā esoši.

Es sarakstē bankai vairākkārt atgādināju par to. Tāpat arī par šķīrējtiesas nepieļaujamību aizdevuma līgumā. Banka beidzot piekrita izņemt šķīrējtiesu no līguma laukā un palika pie tā, ka jāparaksta šī vienošanās par aizliegumu slēgt līgumus ar trešām personām. Un tad bija piedāvājums no bankas, par cik bija mans lūgums arī atlikt maksājumu saistības uz 6 mēnešiem, pievienojot īstermiņa saistības ilgtermiņa saistībām, banka faktiski bija piekritusi... Bija jauns līguma projekts – aizdevuma līguma projekts, kur atkal bija vairākas normas neatbilstošas, manuprāt, Patērētāju tiesību aizsardzības likuma un citu likumu prasībām.

Es rakstveidā norādīju bankai uz to un gaidīju atbildi. Atbildi nekādu nesaņēmu un pēkšņi 2010.gada 27.janvārī saņēmu bankas 2010.gada 15.janvāra prasību, ar kuru bija paziņots, ka tiek izbeigts aizdevuma līgums, nekavējoties jāatmaksā visa aizdevuma līguma summa, pretējā gadījumā man draudēja iesniegt tiesā pieteikumu vai nu par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā vai arī saistību bezstrīdus piespiedu piedziņas kārtībā.

Tā kā man tas bija pārsteigums. Un es uzskatīju, ka šāds paziņojums ir prettiesisks un nelikumīgs un pretējs likuma prasībām, tad es iesniedzu vispārējās jurisdikcijas tiesā Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesā prasības pieteikumu par attiecīgā aizdevuma līguma punkta un šīs prasības atzīšanu par prettiesisku un spēkā neesošu. Tika ierosināta civillieta.

Vienlaicīgi arī es biju lūdzis prasības nodrošinājuma līdzekli pieņemt – aizliegumu bankai, kamēr tiek izskatīta šī lieta pēc būtības, piemērot šīs paātrinātās procedūras... tāpat saistību bezstrīdus piespiedu izpildes, vai arī nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā. Uz to es saņēmu lēmumu, ka nav pamata apmierināt, jo tas ir iespējams tikai mantiska rakstura prasībās.

Bankai tika dots termiņš rakstveida paskaidrojuma sniegšanai. Apmēram pēc mēneša tā vietā, lai sāktu risināt šo civiltiesisko strīdu, banka tāpat neinformējot mani atsevišķi, iesniedza šo pieteikumu Rīgas rajona tiesā par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā.

Man tāpat nebija iespējas uzzināt par to, ka ir iesniegts šāds pieteikums. Man nebija iespējas sniegt ne mutvārdu, ne rakstveida paskaidrojumus, celt savus iebildumus, bankai ziņot, ka pastāv civiltiesisks strīds pušu starpā, tāpat nebija iespējams piedalīties tiesas sēdē un es saņēmu jau pa pastu tāpat Rīgas rajona tiesas 2010.gada 18.marta lēmumu, ar kuru bija atļauta šī nekustamā īpašuma labprātīga pārdošana izsolē tiesas ceļā.

Saskaņā tātad ar likumu nav paredzēta šāda tiesneša lēmuma pārsūdzēšana ne apelācijas, ne kasācijas kārtībā. Arī tas aizskar manas tiesības un tiesiskās intereses, ko garantē Civilprocesa likuma 1.pants. Nu ko... Protams, ka pastāv tāda it kā iespēja rakstīt lūgumu Latvijas Republikas Augstākās tiesas priekšsēdētājam, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētājam un ģenerālprokuroram, lai iesniedz protestu par šādu nelikumīgu vai nepamatotu vispārējās jurisdikcijas tiesas nolēmumu, ko es arī izdarīju. Taču nebija efektīgs šis aizsardzības mehānisms, jo kāpēc... Pirmkārt, man tieši nebija iespējas vērsties tiesā, kā to jau norādījusi bija arī Satversmes tiesa savā iepriekšējā nolēmumā, kad izskatīja saistību bezstrīdus piespiedu izpildes kārtības atbildību Satversmei un, otrkārt, ne Augstākās tiesas priekšsēdētājs, ne Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētājs vispār nereaģēja faktiski tādā ziņā, ka neiesniedza ne protestu, ne arī man kaut kādu paziņojumu atsūtīja. Bet Ģenerālprokuratūra aprobežojās ar to, ka ir paskatījusies, ka ir ierosināta Satversmes tiesā lieta, un paskatīsies, ko tad lems Satversmes tiesa, jo Satversmes tiesas spriedumam pēc Ģenerālprokuratūras viedokļa būs prejudiciāla nozīme turpmāk lemjot šādus jautājumus.

Uzskatu, ka Saeima savā atbildes rakstā norādot, ka ir vairākas iespējas... kādas ir ķīlas devēja aizsardzības garantijas... viņa tur atsaucas uz kādām četrām iespējām, es uzskatu, ka šīs iespējas faktiski ir neefektīvas un neeksistē. Attiecībā par Civillikuma 1320. un 1328.pantu, kur iet runa par ķīlas devēja tiesībām pēc tam sniegt prasību pret attiecīgo ķīlas ņēmēju kā pret pilnvarnieku, lai tas atlīdzina parādniekam visus zaudējumus, kas būtu radušies aiz viņa rūpības trūkuma... Es salīdzinātu šīs iespējas kā apmēram ar tiesībām uz biļeti uz vilcienu, kas jau ir aizgājis. Jo kāpēc tad kredīta devējam papriekšu ir jāzaudē savs mājoklis un tātad nav iespējas neko nevienā instancē ne paskaidrot, ne iesniegt, ne būt klāt... un tātad bankai ir tiesības kredīta ņēmējam tātad ar tiesu izpildītāju starpniecību viņu realizēt un pēc tam, lūk, jā... nu tikai tad kaut kad ir jāskrien pakaļ šim aizejošajam vilcienam, tātad jāsniedz šī prasība tiesā piedzīt no pilnvarnieka šos zaudējumus.

Uzskatu, ka viņi absolūti nedod šīs te procesuālās... aizsardzības garantijas, ka tas ir neefektīvs tiesiskās aizsardzības līdzeklis.

Tāpat arī kā trešo iespēju Saeima norāda, ka parādniekam ir tiesības iesniegt sūdzību par tiesu izpildītāja rīcību, kas dodot pamatu prasīt izsoles atzīšanu par spēkā neesošu.

Šeit es vēlētos pievienoties Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja Jonikāna kunga viedoklim, ka par tādu nav atzīstama parādnieku tiesība iesniegt sūdzību par tiesu izpildītāja rīcību Civilprocesa likuma 613.panta kārtībā, jo var pārbaudīt tikai tiesu izpildītāja rīcības tiesiskumu nevis tiesneša lēmuma tiesiskumu, kura izpildi tiesu izpildītājs būs veicis. Ja tiesu izpildītāja darbība būs veikta atbilstoši tiesneša lēmumam, kaut arī būtu pamatotas šaubas par šādu tiesneša lēmuma tiesiskumu, tātad atzīt tiesu izpildītāja darbības par prettiesiskām acīmredzami nebūs pamata.

Es pilnībā pievienojos šim viedoklim un uzskatu, ka nav efektīvs šis tiesiskās aizsardzības līdzeklis.

Ceturtkārt, Saeima norāda, ka par tiesneša lēmumu, kas pieņemts atbilstoši apstrīdētajām normām saskaņā ar Civilprocesa likuma 483. un 484.pantu, būtiskas materiālās vai procesuālās

tiesību normas pārkāpuma gadījumā attiecīgās personas var iesniegt protestu. Par to jau es runāju un es pats to izmēģināju un secināju, ka arī šis tiesiskās aizsardzības līdzeklis nav efektīvs.

Uzskatu, ka Civilprocesa likuma attiecīgajā 49.nodaļā ir ļoti daudz būtisku trūkumu, jo, ja, teiksim, 50.nodaļā vismaz ir paredzēta šī 406.pantā šī apvērsuma prasība 6 mēnešu laikā, tad 49.nodaļā nav pat šāda tiesiskās aizsardzības mehānisma. Un uzskatu, ka šīs apstrīdētās normas ir neatbilstošas un pretējas Satversmes 92.pantam, tātad tiesībām uz taisnīgu tiesu un arī es uzskatu, ka viņas ir neatbilstošas arī Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.panta 1.daļas pirmajam teikumam, ka ikvienam ir tiesības, nosakot civilo tiesību un pienākumu... vai viņam izvirzītās apsūdzības krimināllietā pamatotību uz taisnīgu un atklātu lietas savlaicīgu izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā ar likumu noteiktā tiesā.

Uzskatu, ka ir pārkāpts tiesiskās vienlīdzības šis princips, uz ko Eiropas Cilvēktiesību tiesa tādās lietās kā **Dombobeher** pret Nīderlandi, Ernest un citi pret Beļģiju, **Vezuan** pret Franciju ir norādījusi, ka dalībnieku procesuālo tiesību vienlīdzības princips, kas ir viens no elementiem, ko ietver plašāks taisnīgas tiesas jēdziens, paredz pienākumu dot katram lietas dalībniekam saprātīgu iespēju aizstāvēt savas tiesības apstākļos, kas to nenostāda nelabvēlīgākā situācijā, salīdzinājumā ar tā pretinieku.

Un protams, ar šo principu ir saistīts sacīkstes princips, kas arī būtu jāievēro un ko arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa lietā **Ruiz Mateo** pret Spāniju ir teikusi, ka tiesības uz taisnīgu tiesu ietver iespēju abām pusēm iepazīties un izteikties par visiem iesniegtajiem pierādījumiem un izdarītajām piezīmēm un paust viedokli par tiem.

Uzskatu, ka šajā lietā ir jāanalizē un tiks analizēts šo normu atbilstības mehānisms pēc Satversmes tiesas metodikas, ka, pirmkārt, vai tas ir... tātad... vai šīs normas ir noteiktas ar likumu, vai tām ir leģitīms mērķis un vai tās ir samērīgas. Protams, ka šīs normas ir... šie pamattiesību ierobežojumi ir noteikti ar likumu, tas ir viennozīmīgi rakstīts Civilprocesa likumā. Pieļauju, ka arī varētu būt šīm normām leģitīms mērķis, uz ko ir norādījusi un norādīs acīmredzot Saeima, ka ātra lietu izskatīšana, tiesu noslogotības samazināšana un personu tiesību aizsardzība... Tomēr, manuprāt, šīs normas nav samērīgas, pamattiesību ierobežojumi nav samērīgi. Un leģitīmā mērķa sasniegšanai izraudzītie līdzekļi varēja būt mazāk ierobežojoši, saudzīgāki.

Tāpēc es lūdzu minētās Civilprocesa likuma normas atzīt par neatbilstošām Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam.

Paldies.

G.Kūtris.

Paldies pieteikuma iesniedzējam un pārstāvim.

Vai tiesnešiem būtu jautājumi? Lūdzu!

A.Branta.

Man ir tikai viens jautājums un tas ir domāts abiem – gan iesniedzējam, gan pārstāvim. Varbūt jūs tomēr īsumā varētu sagrupēt savu viedokli, kādēļ jūs uzskatāt, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 92.pantam? Īsi un kodolīgi, tā kā ir.

B.Didrihsone.

Tātad pirmais moments ir tas, ka Civilprocesa likuma apstrīdētās normas nenodrošina taisnīgu procesu, proti, personai netiek dotas tiesības iesniegt savu viedokli un pierādījumus lietā, tātad netiek ievērots šis te sacīkstes princips.

Un otrs moments ir tas, ka personai netiek dota tiesība apstrīdēt kreditora prasījumu jebkādā veidā, iesniedzot apelācijas sūdzību, celt apvērsuma prasību un vienīgā iespēja viņam ir dota – celt atsevišķu prasību, kas nav atzīstams par pietiekamu tiesību aizsardzības līdzekli, jo pirmām kārtām jau kā norādīja otrs pieteicējs, tas atsevišķos gadījumos ir jau aizgājis vilciens. Un otru momentu... es gribētu vērēt uzmanību uz tiem izdevumiem, kas otrajai pusei rodas sniedzot šādu prasību, īpaši ņemot vērā to apstākli, ka persona ir zaudējusi savu īpašumu, atsevišķos gadījumos viņa ir zaudējusi savu mājvietu, tātad viņai papildus ir jāsedz izdevumi, kas rodas saistībā ar citas dzīvesvietas nodrošināšanu un šajā ekonomiskajā situācijā es gribētu apgalvot, ka praktiski lielākajā daļā gadījumu ķīlas priekšmeta pārdošana nenosedz visu parāda summu un attiecīgi personai ir pienākums turpināt segt šos te prasījumus.

Un ja mēs runājam konkrēti par valsts nodevu, tad ceļot prasību vispārējā kārtībā, tiek aprēķināta valsts nodeva, ievērojot Civilprocesa likuma 34.panta 1.daļas 1.punktu, kas nosaka procentuālo apmēru no prasības summas, vai arī, ja nav mantiska prasība, tad 50 latu apmērā, bet savukārt kreditoram ceļot prasību par pieteikumu... iesniedzot par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā, ir jāsamaksā valsts nodeva 200 lati. Un ja mēs, teiksim, paskatāmies uz vidējo summu, tad vēl pierēķinot klāt maksājumus par prasības nodrošināšanu, es atļaušos apgalvot, ka tas vidēji sastādīs 1000 latus. Satversmes tiesa jau ir norādījusi arī iepriekšējā lēmumā par šo aspektu, bet tas laikam jau būs plašāk nekā jautājums...

A.Branta.

Tātad jūs uzskatāt, ka šīs te normas ir vispār izslēdzamas no Civillikuma vai uzskatāt, ka viņas ir jāpapildina un tad viņas atbildīs 92.pantam? Pieņemsim, paredzot parādniekam papildus tiesības?

B.Didrihsone.

Es uzskatu, ka šīs te normas...

A.Branta.

Jo jūs teicāt „process”, pēc tam „pārsūdzība”... un tā tālāk.

B.Didrihsone.

Jā, tātad šīs te normas būtu papildināmas ar tiesībām vismaz iesniegt šo te apvērsuma prasību, kā tas ir saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas gadījumā, un, protams, arī būtu jārisina jautājums par šīm te valsts nodevām.

G.Kūtris.

Vai pieteikuma iesniedzējam Brodiņam arī būtu kāda papildus atbilde?

I.Brodiņš.

Jā, es uzskatu, ka... Tātad, pirmkārt jau šīs normas ir neatbilstošas Satversmes 92.panta prasībām tāpēc, ka nav iespēja sniegt nekādus – ne mutvārdu, ne rakstveida – paskaidrojumus vai iebildumus... nekādā veidā nav šis mehānisms šajā Civilprocesa likuma 49.nodaļā paredzēts.

Un otrkārt. Nekāds pārsūdzības mehānisms nav paredzēts... ne apelācijas, ne blakussūdzība, ne apvērsuma prasība, nekas nav paredzēts.

Un treškārt. Arī faktiski attiecībā par šīs ķīlas novērtējumu... saskaņā ar šo Civilprocesa likuma 49.nodaļu, šis nekustamais īpašums aprakstāms un novērtējams tikai tajā gadījumā, ja to lūdz persona, uz kuras pieteikuma pamata notiek pārdošana. Nav paredzēts mehānisms, kādā veidā varētu, teiksim, tikt pareizi novērtēts šis nekustamais īpašums, jo konkrēti arī manā gadījumā bija tā, ka tika izmantots vērtējums... vecs vērtējums, kad vēl netika pirkti šis nekustamais īpašums, kad nebija nodots ekspluatācijā un ka netika ņemts vērā, ka pēc tam māja tiek nodota ekspluatācijā un ka infrastruktūra ir uzlabota, ka pievedceļi un daudz un dažādi uzlabojumi nākuši ir klāt. Un bankai nav pienākuma... neviens likums neuzliek par pienākumu veikt šādu atbilstošu tirgus situācijai vērtējumu, vismaz vērtētājiem aizbraucot uz vietas. Viņi kabinetā var vērtēt, izmantojot kaut kādu vecu vairākus gadus atpakaļ veiktu vērtējumu. Tā.

G.Kūtris.

Paldies. Man ir viens jautājums Brodiņa kungam. Lieta ir ierosināta par apstrīdēto četru normu atbilstību Satversmes 92.pantam. Sakiet, lūdzu, jūs savā runā pieminējāt Konvencijas pārkāpumu. Sakiet, kas īpašāks, kādas plašākas tiesības jums izriet no Konvencijas, ja nepietiek ar Satversmes 92.pantu?

I.Brodiņš.

Nu, pirmām kārtām jau Latvija ir pievienojusies šai...

G.Kūtris.

Es atvainojos... Vai Konvencijas attiecīgās normas par tiesībām uz taisnīgu tiesu paredz kādas plašākas tiesības, ko neparedz Satversmes 92.pants?

I.Brodiņš.

Es domāju, ka šīs ir ļoti līdzīgas normas un, manuprāt... mirklīti... Arī Satversmes tiesa savā 2002.gada 20.jūnija spriedumā lietā 2001-17-01-06 ir teikusi, ka Satversmes 92.pantā paredzēts plašāks pārsūdzības tiesību apjoms, nekā Konvencijas 6.panta 1.daļā. Tā es varētu atbildēt uz jūsu jautājumu.

G.Kūtris.

Paldies. Un man ir jautājums abiem diviem – gan pieteikuma iesniedzēju pārstāvei, gan pieteikuma iesniedzējam. Sakiet, lūdzu, jūsu konkrētajās lietās, runājot par faktiskajām apstākļiem... Vai konkrēto saistību izpildē bija iestāties vai nebija iestāties kaut kāds maksājumu termiņš vai kaut kas tamlīdzīgs? tātad bija kaut kas kavēts vai nebija kavēts?

B.Didrihsone.

Šajās te manu klientu konkrētajās lietās bija nokavēti šie te ikmēneša veicamie maksājumi. Jā, bija nokavēti. Bet, kā es jau minēju, tad ir arī tiesības prasīt atbrīvot no nelabvēlīgā nokavējuma sekām. Tas bija tas motīvs, kāpēc uzskatīja to, ka nebūtu pamats piemērot.

G.Kūtris.

Vai visos trijos gadījumos bija jau kavējumi?

B.Didrihsone.

Jā, bet šāda ir mūsu situācija.

G.Kūtris.

Bet, sakiet, lūdzu, vai visos trijos jūsu pārstāvētajos gadījumos ķīlas devējam pienāca arī brīdinājums jeb atgādinājums par to, ka būs izsole, ja nesamaksās?

B.Didrihsone.

Jā, visos trijos gadījumos atnāca brīdinājums.

G.Kūtris.

Un vai visos trijos gadījumos jūsu pārstāvētajām personām bija iespēja iesniegt tiesai savu viedokli vai rakstveidā kaut kādas domas... zinot par to, ka būs tiesas process?... nē es atvainojos... tiesa skatīs..

B.Didrihsone.

Nē, tiesai nebija šādu iespēju. Viņa varēja vienīgais iesniegt kreditoram, par ko arī lielākajā daļā gadījumu tiek risināti šie te jautājumi. Parādnieki vēršas pie kreditora lūdzot atlikt šos te maksājumus, sadalīt maksājumus garākos termiņos, bet tāpat šie te lūgumi lielāko daļu gadījumos netiek apmierināti un informē tiesu par šādu te pārrunu un lūgumu esamību un arī pierādījums par mantiskā stāvokļa pasliktināšanos .

G.Kūtris.

Es saprotu, ka varēja iesniegt, bet ķīlasņēmējs ne vienmēr varēja būt informējis tiesu par šādu strīdu, teiksim, savstarpēju...

B.Didrihsone.

Viņš nevarēja iesniegt tiesai, jo viņam nebija..

G.Kūtris.

Bet ķīlasņēmējam varēja iesniegt?

B.Didrihsone.

Ķīlasņēmējam varēja.

G.Kūtris.

Skaidrs, Un Brodiņa kungam līdzīga situācija?

I.Brodiņš.

Kā jau es minēju, man bija civiltiesisks strīds un es uzskatu, ka es nebiju pieļāvis būtisku aizdevuma līguma pārkāpumu, jo saskaņā ar Patērēju tiesību aizsardzības likumu būtisks ir ilgāks par 60 dienām, bet man līgumā bija par būtisku atzīts ilgāk par 30 dienām.

G.Kūtris.

Bet jūs to līgumu bijāt parakstījis.

I.Brodiņš.

Līgumu jā, bet tas bija standarta līgums... un es arī šo normu pārsūdzēju Kurzemes rajona tiesā. Es lūdzu atzīt viņu par spēkā neesošu. Un man bija sarakste ar banku, kur es biju norādījis uz vairākiem, manuprāt, Patērētāju tiesību aizsardzības likuma pārkāpumiem. Atbildi es nebiju nekādu saņēmis. Un tāpēc es uzskatu, ka..

G.Kūtris.

Jā, lūdzu!

A.Branta.

Kad jūs noslēdzāt aizdevuma līgumu un ķīlas līgumu, kurā gadā?

I.Brodiņš.

Ķīlas līgumu es noslēdzu 2007.gada 2.maijā.

A.Branta.

Un kad jūs vērsāties tiesā par to, ka līgumā ir netaisnīgi nosacījumi ietverti?

I.Brodiņš.

Aizdevuma līgums man bija sākotnējais un pēc tam jaunā redakcijā bija aizdevuma līgums... Tātad viņš sākotnēji bija 2007.gada 2.maijā... un pēc tam jau viņš bija jaunā redakcijā 2007.gada.. mirklīti..

A.Branta.

Es par datumu neprasu, es prasu par gadu. Un kad jūs iesniedzāt tiesā pieteikumu, lai atzītu līguma nosacījumus.

I.Brodiņš.

2009.gadā man bija jaunā redakcija, es atvainojos. 2007.gadā man bija pirmā redakcija un 2009.gadā.. 2010.gadā es vērsos tiesā, ka viņš nav atbilstošs..

G.Kūtris.

Tiesnesis Balodis.

K.Balodis.

Man precizējošs jautājums Brodiņa kungam. Sakiet, vai jūsu gadījumā banka uzsāka šo pārdošanas procedūru pamatojoties uz tiem līguma noteikumiem, kurus jūs uzskatījāt par netaisnīgiem? Jūs minējāt par civiltiesisko strīdu, kur jūs esot apstrīdējis līgumu noteikumus. Bet vai banka šo pārdošanas procedūru par brīvu cenu uzsāka balstoties tieši uz šiem noteikumiem? Vai tie ir kādi citi noteikumi, kurus jūs uzskatāt par..

I.Brodiņš.

Praktiski banka pārdošanas procedūru... es uzskatu, ka ir saistīts... Jo hipotēkas līgums un aizdevuma līgums ir savstarpēji saistīti, nevar viņus skatīt šķirti. Un banka iesniedza Rīgas rajona tiesā pieteikumu par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izolē tiesas ceļā atsaucoties, protams, uz hipotēkas līgumu, kur iet runa par aizdevuma līguma nodrošinājumu konkrētā..

G.Kūtris.

Paldies. Tiesnesis Skudra.

V.Skudra.

Brodiņa kungam tad, par cik viņš bija piecēlies kājās, jautājums.

Sakiet, lūdzu, iemeslu, kādēļ, kad banka jūs brīdināja... gribētu jautāt, kādēļ jūs neizpildījāt šo saistību?

I.Brodiņš.

Tātad, pirmkārt, bija bankas piedāvājums atlikt maksājumu saistības uz sešiem mēnešiem. Tātad banka bija man atbildējusi, ka piedāvājums izskatīt iespēju uz sešiem mēnešiem atlikt no aizdevuma līguma izrietošos maksājumus un pievienot īstermiņa saistības, kas izriet no kredīta

līguma ilgtermiņa saistībām, ir spēkā uz nosacījumiem, kas nosūtīti jums no bankas tāda un tāda darbinieka 2009.gada 30.jūlija e-pasta vēstulē.

Un pēc tam šie nosacījumi tika precizēti, tika atsūtīts jauns aizdevuma līguma projekts un tas bija 2009.gada novembrī. Es viņu izanalizēju un aprakstīju, kādas šī projekta normas neatbilst likuma prasībām un gaidīju atbildi. Un uz to brīdi, kad es rakstīju, man nebija nekādu maksājumu kavējumu. Es gaidīju atbildi un nekādu brīdinājumu nesaņēmu un tad nāca šis te paziņojums, ka tiek izbeigts šis 2007.gada 2.maija aizdevuma līgums ar 2009.gada 19.jūnija grozījumiem.

V.Skudra.

Un saki, kāda būtu jēga, ja jūs būtu piedalījies tajā procesā, kurā tiesnesis taisīja nolēmumu par ķīlas pārdošanu?

I.Brodiņš.

Es šajā procesā būtu norādījis, ka man pastāv civiltiesisks strīds ar banku, ka ilgstoši pastāv civiltiesisks strīds ar banku, ka banka pretēji pat Patērētāju tiesību aizsardzības centra lēmumam... ka viņa visu laiku šo šķīrējtiesu man mēģina uzspiest. Tur bija neskaitāmas reizes. Un tik ilgi bija sarakste, ka beidzot es panācu, ka šķīrējtiesa neregulēs mūsu strīda attiecības.

Tad atkal banka... ka šos nesamērīgos līgumsodus. Tad atkal banka šo aizliegumu slēgt līgumu ar trešajām personām... Tātad visu atlikušo mūžu man vajadzēja parakstīt tādu nosacījumu, ka es nedrīkstēšu slēgt ne aizdevuma, ne aizņēmuma, ne līzingu, ne nomas, nekādus līgumus ar trešajām personām bez bankas rakstveida piekrišanas. Es piedāvāju.. es teicu, ka tas ir pretēji Patērētāju tiesību aizsardzības likuma prasībām 5. un 6.panta. Es piedāvāju vienkārši, ka man ir pienākums informēt, bet nevis.. Acīmredzot tas bija tas iemesls, kāpēc pēkšņi neatrakstot vairāk nevienu vēstuli, nevienu brīdinājumu, ka man ir kavējums, kā viņi uzskata, pēkšņi nāca šis paziņojums, ka ir izbeigts, ka ir viss jāatmaksā un tamlīdzīgi.

Un vēl es gribēju piebilst, ka, neskatoties uz to, ka bija Satversmes tiesā ierosināta lieta un uzlikts par pienākumu apturēt izpildi, banka tomēr griezās pie zvērināta tiesu izpildītāja un iesniedza izpildei. Nu tad man, protams, vajadzēja aiznest zvērinātajam tiesu izpildītājam Jānim Stepanovam, lai aptur.

V.Skudra.

Saki, lūdzu, vēl. Jūs teicāt, ka kreditors parasti izvirza jeb cenšas noteikt diezgan zemu cenu. Kāds ir kreditora nolūks, man, piemēram, nav skaidrs. Kāpēc viņu vajag par zemu cenu pārdot?

I.Brodiņš.

Acīmredzot manā rīcībā gan nav pierādījumu, bet saprotiet, ka ir izdevīgi ar banku saistītām personām vai komercstruktūrām pārņemt šobrīd krīzes situācijā īpašumus. Tālāk. Saskaņā ar Civillikuma prasībām kredītņēmējs paliek par atlikušo.. par starpību paliek parādā.. viņam pienākums būs dzēst šo parādu, bet tad, kad ceļas nekustamā īpašuma vērtība, tad šie uzņēmumi, kas saistīti ar banku, atkal realizē par turgus vērtību šos īpašumus, tādējādi gūst viņi šo te... es uzskatu, ka nepamatotu peļņu uz šī kredītņēmēja rēķina.

V.Skudra.

Paldies.

Tā, jūs savā pieteikumā rakstāt, ka Civillikuma 1657.pants paredz parādniekam tiesības un jūs to minējāt arī tagad, tiesības lūgt viņu atbrīvot no nelabvēlīgā nokavējuma sekām. Turpretī Tieslietu ministrija saka, ka 1657.pants piemērojams tikai prasības tiesvedības kārtībā... Kādēļ jūs tam nepiekrītat? Varbūt jūs tiesai paskaidrosiet?

B.Didrihsone.

Nu, es uzskatu, ka šī te ir katrai personai piešķirta likumā tiesība un šajā te konkrētajā situācijā konkrētos apstākļus konstatējot persona var šīs tiesības izmantot jebkurā tiesvedībā kārtībā.

V.Skudra.

Gan vienā, gan otrā? Kāda tad jēga būtu apstrīdētajai normai vispār?

B.Didrihsone.

Kāda būtu jēga apstrīdētajai normai? Nu... tā tad jēga šīm te apstrīdētajām normām ir parādu ātrāka piedziņa. Bet tas nenozīmē to, ka parādnieks nevar izmantot sev piešķirtās tiesības. Ar šādu te procedūru nevar aizskart ievērojamu sabiedrības daļu.

G.Kūtris.

Paldies. Jautājumus var uzdot Saeimas pārstāvis. Lūdzu!

G.Kusiņš.

Jā, godātā tiesa, daži jautājumi. Tikai lai noskaidrotu faktiskos apstākļus, tad būtu abu pušu pārstāvjiem.

Cik es saprotu, jūs neapstrīdat, ka ir parāds un ir iestājušies termiņi. Vai es pareizi saprotu? Lietā nav strīda par to, ka ir parāds bankai?

B.Didrihsone.

Nu, principā, jā, es neapstrīdu to, ka parāds ir. Tam ir pierādījumi, ka nauda ir ņemta, bet tomēr ir ļoti daudz gadījumu, kad ir strīds par līguma sodiem. Šajā konkrētajā gadījumā varbūt es nevarēšu pievest, bet, tā kā man praksē ir daudzas šādas lietas, tad faktiski ļoti daudzās lietās tiek nesamērīgi aprēķināts šis te līgumsods, kurš tiek piedzīts šajā te speciālajā kārtībā, nenodod tiesību otrai pusei paskaidrot un apstrīdēt šī te līgumsoda aprēķināšanas kārtību, kārtību samērīgumu un citus aspektus.

G.Kusiņš.

Bet vai tieši jūsu klientu pārstāvamajā lietā... tā tad jūs atzīstat, ka ir parāds un ir iestājušies maksājuma termiņi.

B.Didrihsone.

Maksājuma termiņi ir iestājušies, bet par līgumsodiem es šobrīd nemācēšu analizēt.

G.Kusiņš.

Paldies.

Un otrs jautājums. Jūs, cik es saprotu, arī apliecinājāt, ka banka brīdināja par atkāpšanos no līguma, ka jūsu trīs pārstāvamie ir visi trīs saņēmuši paziņojumu par atkāpšanos no līguma?

B.,.Didrihsone.

Jā, ir saņēmuši.

G.Kusiņš.

Sakiet, lūdzu, kā tad viņi reaģēja... ja viņi atzina, ka ir parāds, viņi atzina, ka ir šāda lieta, viņi nedarīja neko?

B.Didrihsone.

Viņi vērsās bankā norādot to, ka viņu materiālais stāvoklis ir ievērojami krities. Es domāju, ka par šo jautājumu nav pamata diskutēt, un lūdza banku, lai samazina šajā te noteiktajā periodā šos te maksājumus. Atsevišķos gadījumos bankas piekrīt šiem te nosacījumiem, bet pretī lūdz kaut kādus citus, teiksim, procentu paaugstinājumu... un faktiski šie te piedāvājumi cilvēku neaizsargā. Viņi radīja šo te situāciju daudz grūtāku un banka nevērtēja to, ka tiešām šis te materiālais stāvoklis ir pasliktinājies.

G.Kusiņš.

Tas notika.. tās sarunas, cik es saprotu, tad ir notikušas pēc tam, kad ir atsūtīts šis brīdinājums par vienpusēju atkāpšanos? Tās sarunas notika arī pirms tam?

B.Didrihsone.

Sarunas notiek principā nemitīgi. Persona, kad saprot, ka viņas materiālais stāvoklis ir pasliktinājies, viņa vērsas pie bankas, risina šīs te... meklē šos te iespējamus variantus un ļoti daudzos gadījumos tajā pašā dienā aiziet uz banku... bet arī saņem vienlaicīgi arī jau lēmumu no tiesas.

G.Kusiņš.

Vēl viens jautājums, tikai lai zinātu konkrētās lietas apstākļus.

Cik es saprotu, tad visos šajos trīs jūsu klientu pārstāvētajos gadījumos tāpat šie klienti labprātīgi ir parakstījuši šos līgumus, kuros ir ietverts tāds punkts, ka viņi atsakās no šī brīdinājuma, šāds brīdinājums nav nepieciešams par šādu dokumentu iesniegšanu un par to strīdus nav, ka viņi labprātīgi ir parakstījuši šādus līgumu noteikumus..

B.Didrihsone.

Viņi tiešām ir parakstījuši šos te līgumu noteikumus, taču, kā mums zināms, tad galvenokārt šie te līgumu ir izstrādāti tipveida līgumi un praktiski netiek dota iespēja saprast vispār šo te līgumu būtību. Un tāpatās es gribētu vērst uzmanību uz to, ka ļoti daudziem nav saprotams, ko vispār nozīmē „nekustamā īpašuma labprātīga pārdošana izsolē tiesas ceļā”. Viņiem tas ir pilnīgi nesaprotami. Nesaprot, kas ir šeit apakšā, ka patiesībā tā ir piespiedu izsole, jo cilvēks šo te „labprātīgo”... uzskata, ka tās ir viņa tiesības.

G.Kusiņš.

Bet šobrīd es saprotu, ka nav strīda tomēr par to, ka viņi ir parakstījuši. Jo... ja jūs tagad sakāt, ka viņi neapzinājās, ko viņi dara, tad nu acīmredzot tas strīds būs skatāms kaut kādā citādākā kārtībā, nevis Satversmes tiesā.

B.Didrihsone.

Šeit mēs runājam par šīm te Patērētāju tiesību likuma normām, bet..

G.Kusiņš.

Piedodiet, ka es jūs pārtraucu. Vairāk uz jūsu trīs... jo šī lieta ir vairāk uz jūsu trīs klientu konstitucionālās sūdzības pamata... mēs, protams, projicējam to caur jūsu klientiem un arī uz visiem pārējiem, bet tieši uz jūsu konkrēto trīs klientu gadījumā..

B.Didrihsone.

Tieši konkrēto trīs klientu gadījumā, kā es jau norādīju, tad jā... viņi ir parakstījuši, bet tas nenozīmē to, ka viņi ir sapratuši šo te lietas būtību.

G.Kusiņš.

Vai tas, ka viņi ir parakstījuši... vai viņi līdz brīdinājumam vērsās, lai kāds viņiem izskaidro, kādas ir šīs sekas, vai arī viņi uzskatīja, ka viņi saprot, lai gan patiesībā mēs varam konstatēt, ka viņi ir maldījušies. Respektīvi, vai viņi izlasot domāja, ka viņi saprot, jeb viņi izlasot domāja, ka nesaprot un ir gājuši kaut kur konsultēties pie kāda jurista vai pie kāda cita speciālista.

B.Didrihsone.

Jā, viņi ir gājuši konsultēties un tāpatās, ja nemaldos, ir vērsušies arī Patērētāju tiesību aizsardzības centrā.

G.Kusiņš.

Vai Patērētāju tiesību aizsardzības centrs viņiem ir kaut ko atbildējis? Jo lietas materiālos nebija nekādu šādu dokumentu.

B.Didrihsone.

Jā, tas tiešām ir tikai sarunu līmenī mūs starpā tieši par šiem konkrētajiem.

G.Kusiņš.

Bet tas nav zināms, kā tur ir..

Tad pēdējais jautājums droši vien gan Brodiņa kungam, gan arī Didrihsones kundzei līdzīgs... Brodiņa kungs vērsās ar prasību tajā brīdī, kad jūs saņēmāt brīdinājumu. Jūsu klienti, cik es saprotu, ar tādu prasību nevērsās. Sakiet, lūdzu...

I.Brodiņš.

Pirms prasības celšanas tiesā es griezos attiecīgajā bankā.

G.Kusiņš.

Es vēl nepaspēju jautājumu uzdot. Sakiet, lūdzu, kāpēc jūs tieši cēlāt šāda rakstura prasību, respektīvi, kāpēc jūs necēlāt materiāla rakstura prasību, kurā varētu prasīt prasības nodrošinājumu un pat tādas lietas? Kāpēc jūs tiesā cēlāt šāda rakstura prasību?

Un Didrihsones kundzei jautājums būs arī pēc tam. Jūs teicāt, ka nav nekāda efektīva tiesību aizsardzības līdzekļa. Sakiet, lūdzu, vai materiāla rakstura prasības celšana šajā stadijā jūsuprāt būtu efektīva... Jo jūs esat norādījusi, ka personai nav nekādu aizsardzības līdzekļu... Tas ir norādīts tiesai iesniegtajā pieteikumā.

Vispirms varbūt Brodiņa kungam..Kāpēc jūs cēlāt tieši šādu prasījumu?

I.Brodiņš.

Pirms prasības celšanas es aizgāju uz „Swedbank” 2010.gada 28.janvārī un runāju ar attiecīgo darbinieci, vai nav iespējams kaut kāds kompromiss, vai nav iespējama kaut kāda restrukturizācija. Man pateica, ka nekas nav iespējams un ka tas, ko banka iepriekš bija solījusi no

tā konkrētā darbinieka vārda, ka viņi no tādām saistībām, atkāpjas un ka ir vienkārši nepieciešama visa aizdevuma nekavējoša atgriešana un nekādas runas ne par kaut ko citu vispār nevar būt... Un tad man nekas cits neatlika, kā griezties tiesā. Tā kā es uzskatīju, ka ir bankas rīcība nepamatota un neatbilstoša, prettiesiska... tā tad es griezjos arī vispārējās jurisdikcijas tiesā, lai atzītu attiecīgo..

G.Kūtris.

Bet man ir jautājums: kāpēc jūs negriezāties tiesā ar prasību.. mantiska rakstura prasību.

I.Brodiņš.

Es domāju, ka uz konkrēto brīdi man banka vēl nebija nekādu zaudējumu nodarījusi, lai es grieztos ar kaut kāda cita veida prasību. Es to sapratu kā tādā veidā tiesības apstrīdēt... Bez tam, protams, ka aizdevuma līguma termiņš vēl nebija notecējis un celt kaut kādu prasību par izpildītu daļā vai ko tamlīdzīgu... nu, es neredzēju jēgu, un arī tas nebūtu bijis iespējams tajā situācijā, nomaksājot to mežonīgo valsts nodevu, kas būtu kaut kādā daļā, ka ir izpildīts... Es pat nevarēju iedomāties, kādu cita veida prasību es varētu celt, kā tikai prasību atzīt konkrēto līguma punktu un šo prasību, ar kuru man paziņoja par izbeigšanu, atzīt par prettiesisku un spēkā neesošu.

G.Kusiņš.

Jūsu biroja mājaslapā internetā ir rakstīts, ka jūs konsultējat arī komercbankas parādu piedziņas jautājumos un šādus līgumus.. Es saprotu, ka jūs, izvērtējot šādas lietas tad nospriedāt, ka tas tā varētu būt.

I.Brodiņš.

Komercbankas es... gan nekonsultēju. Tad jūs kaut ko...

G.Kusiņš.

Nē, jūsu mājaslapā internetā es vienkārši iepazīnos.. ka jūsu mājaslapā ir tas, kādus pakalpojumus jūs piedāvājat un ir arī šādi... Tātad jūs, izvērtējot jūsu rīcībā esošos materiālus un tās zināšanas, kas jums ir, izvēlējāties tieši nākt ar šāda veida prasību.

I.Brodiņš.

Jā, es uzskatīju to par pašu adekvātāko šajā situācijā.

G.Kusiņš.

Jā, paldies.

Tad jautājums Didrihsonei kundzei.

Tad kāpēc jūsu klienti nevērsās ar šādu... kāpēc jūs uzskatījāt, ka tas nav efektīvs līdzeklis?

B.Didrihsone.

Tādēļ, ka, pirmām kārtām, viņi nespēj to realizēt, jo viņu mantiskais stāvoklis to neatļauj, jo tiešām gan bezstrīdus kārtībā, gan arī nekustamā īpašuma... gan arī citos gadījumos ļoti būtiski ir novērtēt šo te valsts nodevu, kas ir maksājama. Un ceļot šo te mantiskā rakstura prasību, vienlaicīgi prasot arī prasības nodrošinājumu, es jau norādīju, ka faktiski tā sastādītu vismaz tūkstoši latu vidēji. Tas ir tiešām vidējs aprēķins atkarībā no tā, kāda ir šī te summa. Un šīs te tiesības lūgt atbrīvot no tiesas izdevumiem..neskatoties uz to, ka Satversmes tiesa ir norādījusi savā 2010.gada 17.maija spriedumā par to, ka būtu tiesām jāņem vērā ne tikai tas, ka personai ir izziņa par trūcīgas personas vai mazturīgas personas statusu un tikai tad atbrīvot, tad neskatoties uz to, ka es citās lietās pievienoju šo te atsauci uz Satversmes tiesas spriedumu, tomēr tiesas uzskata, ka nav pamata

atbrīvojot personu no šiem te izdevumiem, jo personai ir nekustamais īpašums, kas norāda uz to, ka viņai ir arī naudas līdzekļi, bet tomēr valsts nodeva ir maksājama naudā. Un tiešām faktiski šis te šķērslis ir šīs te valsts nodevas maksāšana.

Un tāpatās arī pirmām kārtām ne visi prasības nodrošinājumi tiek apmierināti. Teiksim, var būt tikai tad, ja ir drauds, ka tiek pārdots, ka ir iespējams apmierināt šo te prasību, bet gadījumā, ja šī te prasība tiktu celta vēl tajā stadijā, kad pārrunas tiek veiktas, tad man nav pārliecība, ka šī te prasība tiks apmierināta par prasības nodrošināšanu.

Nu, tāda būtu atbilde.

G.Kusiņš.

Bet apskatoties publiski pieejamo tiesu praksi, mēs varam redzēt, ka šāda rakstura rīcības ir bijušas un ir apmierinātas un ir likti prasības nodrošinājumi. Jums likās, ka jūsu situācijā tas tā nenotiks. Bet tad es domāju, ka jūs piekrītat, ka ar šādu prasību varēja vērsties un varēja gūt prasības nodrošinājumu.

B.Didrihsone.

Es piekrītu, bet galvenais motīvs ir tas, ka cilvēki nespēj to samaksāt.

G.Kusiņš.

Bet ja jūs tā atbildat, tad... saki, jūsu trīs pārstāvamie klienti ir aizņēmušies vairāk nekā tūkstoši latu.

B.Didrihsone.

Tas bija citos laikos.

G.Kusiņš.

Naudas tad vairs nav..

B.Didrihsone.

Tāpēc, ka nauda ir ņemta nekustamā īpašuma iegādei, būvniecībai un šī te nauda ir jau.. kredīts mērķis ir bijis konkrēts, nevis valsts nodevas segšanai, bet..

G.Kusiņš.

Bet, ja viņi ņēma būvēt, tad viņiem droši vien palika cita nauda pāri. Jeb viņi vienkārši tā dzīvoja no bankas kredīta?

B.Didrihsone.

Es domāju, ka te ir pārsteidzīgi secināt..

G.Kusiņš.

Nav vairāk jautājumu.

G.Kūtris.

Paldies.

Tagad vārds Saeimas pārstāvim izklāstīt lietas faktiskos apstākļus un juridisko pamatojumu. Jūsu viedoklis. Lūdzu! Brīdinu, ka jums arī, ka saskaņā ar Satversmes tiesas likumu jums ir laiks 30 minūtes.

G.Kusiņš.

Godātā tiesa! Pieteikuma iesniedzēji uzskata, ka Satversmes 92.pantam neatbilst šie vairāki vārdi Civilprocesa likuma 396. un 397.pantā. Es tos neatkārtošu, tie ir norādīti.

Saeimas viedoklis ir, ka šie panti atbilst Satversmes 92.pantam. Saeima ir sniegusi arī vairākus atbildes rakstus, bet es vēlētos papildus norādīt uz vairākiem apstākļiem, kas mūsaprāt šajā lietas izskatīšanā ir svarīgi.

Pirmkārt, jāsaka, ka mēs nevaram piekrist, ka neatbilst visam 92.pantam. Cik es saprotu, arī šīs lietas ietvaros ir skaidrs, ka strīds varbūt ir tikai par to, ka neatbilst 92.panta pirmajam teikumam nevis visam 92.pantam.

Tāpat man liekas, ka šīs lietas ietvaros būtu svarīgi nošķirt, par ko lieta ir un par ko lieta nav. Man liekas, ka bieži vien mēs varam sastapties ar situācijām, ka praksē kādas tiesību normas interpretē nepareizi. Taču tā, manuprāt, nav pašu normu problēma. Varbūt viņas tiek nepareizi piemērotas un tad attiecībā uz normu piemērošanu tad būtu jāvēršas citur un ar citiem tiesību aizsardzības līdzekļiem. Jāsaka, ka tiesību normu piemērošana var būt dažāda, var būt viens tiesnesis, kas uzskata, ka ir jārikojas tā, cits tiesnesis uzskata, ka jārikojas ir tā. Jautājums ir par to, ka tiesu prakse šinī gadījumā ir jāņem vērā, vai ir kaut kādi apstākļi, kas ir ņemami vērā. Kā jūs zināt, tad iepriekš izskatāmajās bezstrīdu... tā sauktajās bezstrīdu lietās, kas arī tika izskatītas Satversmes tiesā, arī bija dažāda prakse, kā notika rīkošanās.

Tāpat man liekas, ka šīs lietas ietvaros nebūtu izskatāms tas, kā rīkojas bankas. Nu, es domāju, tas ir ārpus šīs lietas izskatīšanas. Šeit būtu piemērošanas darbs Patērētāju tiesību aizsardzības centram, kas vērtē dažādus līgumu noteikumus un pieminētajā jau Brodiņa kunga gadījumā pieminētais Patērētāju tiesību aizsardzības jautājums, bet tas nav... šeit, manuprāt, tas konkrētais izvērtēšanas jautājums. Tam, protams, ir nozīme, to es arī parādīšu, bet tas netiek skatīts šīs lietas ietvaros.

Man liekas, ka šajā lietā nav skatāmas arī tā lietas, kas ir vispārējās jurisdikcijas tiesu kompetencē,, jo Satversmes tiesā nevar apstrīdēt kādas citas tiesas spriedumus un mēģināt kaut kādi tādējādā veidā šeit iedarboties.

Un vēl viena lieta, ka šajā lietā, man liekas, nedaudz iedarbojas tā ekonomiskā krīze un pašreizējie tirgus apstākļi, taču, ja mēs raugāmies uz Civilprocesa likuma normu, tad viņa ir bijusi spēkā pirms krīzes un es ceru, ka krīze kādreiz beigsies un arī šī norma attieksies uz tādu situāciju, kad ir normāli un kad krīzes nav.

Jāsaka, ka pieteikumā minētās visas Civilprocesa likumā ir procesuāla rakstura normas un, godātā tiesa, es gribu vērst jūsu uzmanību uz to, ka man īsti nav saprotams lūgums izslēgt tās no Civilprocesa likuma, jo patiesībā Civilprocesa likums ir Civillikuma procesuālo normu turpinājums. Un ja mēs paredzam, ka Civillikumā šādas materiālās tiesības ir, tad mēģināsim iedomāties. Ja viņas procesa likumā nav un Civillikumā ir, tad ir jautājums, kāda tad būtu tiesiskā kārtība pēc tam, kad teorētiski būtu apmierināts jūsu lūgums izslēgt šīs normas no Civilprocesa likuma. Man liekas, ka tad tiesiskā kārtība būtu vēl vismaz neskaidrāka, nekā tā ir šobrīd.

Es gribētu, lai... pilnīgi precīzi un izvairītos no jebkādiem pārpratumiem, sniegt viedokli un balstoties arī uz šodien apliecināto, es domāju, ir konstatējams, ka šajā lietā nav strīda par parāda esamību. Es domāju, ka visi atzīst, ka parāds ir un to atzīst, un ir pienākuši šie termiņi. Nav strīda arī par to, ka šie pieteikuma iesniedzēji visi ir brīdināti par kredītiestāžu vienpusēju atkāpšanos no

līguma noteikumiem un lēmumu uzsākt nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izolē tiesas ceļā. Par to, cik es saprotu, strīda nav.

Tāpat strīdus nav, manuprāt, arī par to, vai šāda rīcība bija paredzēta šo personu noslēgtajos līgumos. Arī par to, man liekas, strīds nav, jo šie pieteikuma iesniedzēju pārstāvji atzina, ka šīs personas šos līgumus ir parakstījušas, viņi atzīst, ka viņi varbūt nav līdz galam sapratuši, bet šinī gadījumā personai tika dotas iespējas izlasīt līgumu, šī persona kādu laiku tomēr ir pildījusi šī līguma nosacījumus un man liekas, ka šajā lietā apstrīdēto normu atbilstības izvērtējums ir skaidri nodalāms no sekām, kas izriet no personu noslēgto līgumu satura un objektīvas vai subjektīvas nespējas vai negribēšanas atdot aizņēmumu.

Saeima uzskata, ka Satversmes 92.pantā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu nedrīkstētu izmantot kā instrumentu tiesas procesa novilcināšanai vai atteikšanos no efektīva vai civiltiesiskai apgrozībai tikai ļoti raksturīgās parādu piedziņas procesa paātrinātajām formām.

Ja mēs no tām atteiktos, tad parasti tas novilcinātu laiku un nepamatoti aizskartu kreditoru vai pat arī citu personu intereses. Man liekas, ka tāpat tiesības uz taisnīgu tiesu ir vērtējamas atbilstoši konkrētās jomas tiesisko attiecību noregulējumā. Tā, piemēram, tiesības uz taisnīgu tiesu, teiksim, sodu piemērošanas gadījumā, prasības nodrošināt lielākas tiesiskās garantijas. Savukārt privāttiesībās, kur dominē pušu dispozivitātes princips un puses pašas vienojas par mantisko jautājumu noregulēšanu, tiesībām uz taisnīgu tiesu jānodrošina efektīva civiltiesiskā apgrozība un līdzvērtīgi īstenojamas pušu tiesības. Tādēļ likumdevējam ir pat pienākums paredzēt vienkāršotāku strīdu izskatīšanas iespējas.

Privāttiesībās katra persona pati izvēlas, vai tā piekritīs vai varbūt arī nepiekritīs konkrētajiem līguma noteikumiem, strīdēsies pretī, iebildīs, neparakstīs, iesniegs vēl kādus precizējumus. Bet tad, kad parakstīs, nu tad ir vispārējais princips, ka noslēgtie līgumu ir jāpilda.

Aizdevuma ņemšana ir katras personas brīva izvēle. Taču ir jāreķinās, ka aizdevums tiek izsniegts uz konkrētiem nosacījumiem un jāpieņem, ka tie pusēm ir bijuši zināmi.

No pieteikuma iesniedzēju viedokļa rodas iespaids, ka taisnīga tiesa ir tikai tad, ja par katru tiesas vai tiesneša nolēmumu varētu pārsūdzēt vai pat vairākas reizes.

Godātā tiesa! Es vēlētos vērst jūsu uzmanību uz to, ka taisnīga tiesa, neapšaubāmi, ir pienācīgs, tiesiskai valstij atbilstošs tiesas process. Taču process nav tikai kāda viena izolēti apskatīta detaļa. Ja tas tā būtu, ja mēs varētu raudzīties katru izolētu detaļu savrup un atšķirīgi, tad pat ap jebkuru šo detaļu mēs varētu būvēt šo apelācijas un kasācijas piramīdu. Bet tas tā nebūt nav.

Mums ir jāskatās viss process kopumā. Jāskatās uz tiesisko attiecību rašanās brīdi, grozīšanas brīdi, izbeigšanas gaitu kopsakarībās un saskatot, kuras darbības ir cēloņi, ja tādu terminoloģiju iespējams izmantot un kuras lietas ir sekas, par ko puses ir jau vienojušās un par ko strīda nav. Jo tikai tad, ja strīda nav, tad mēs varētu runāt par kaut kādu citu lietu. Jo, ja strīds ir, tad, protams, man ir jāpiekrīt pieteikuma iesniedzēju pārstāvja paustajai idejai, ka ja ir strīds par tiesībām, tādā gadījumā jau nu būtu jānodrošina Civillikumā un Civilprocesā paredzētā kārtība.

Kas tad šajās lietās, manuprāt, ir cēlonis. Cēlonis ir kāda līguma nosacījumu nepildīšana. Tīri teorētiski norobežojoties no šīm lietām, tās var būt gan kreditora, gan arī parādnieka viedoklis,

ka kaut kas netiek pildīts. Tas var būt arī abu pušu fiksēts, teiksim... ja tiek noslēgti līguma grozījumi un tiek grozīti kādi līguma nosacījumi. Bet tieši šis, manuprāt, ir cēlonis.

No pieteikuma iesniedzēju viedokļa izriet, ka civilprocesuālā kārtībā izskatāmās lietas attiecas uz pilnīgi visu 92.panta tvērumu. Bet, kā pareizi norādīja Satversmes tiesa šī gada 17.maija spriedumā, tad šī kārtība attiecas uz lietām, kur ir strīds. Šī kārtība nevarētu tikt attiecināta uz lietām, kur strīda nav. Un es gribētu vērst tiesas uzmanību uz to, ka šeit ir zināma līdzība ar Satversmes tiesas pieņemto spriedumu, kurā ir norādīti tie apstākļi, kuros gadījumos tad ir iespējama vienkāršotāka procedūra un kuros gadījumos nav iespējama vienkāršotāka procedūra. Šajā gadījumā nav strīda par tiesībām. Un nav strīda par to, ka parāds ir. Un arī jūs šajā procesā atzīstat, ka parāds ir. Un atzīstat, ka ir iestājušies līgumā noteiktie nosacījumi. Ja nav skaidrības par šo jautājumu, tad, protams, mēs varētu raudzīties uz šo lietu citādi, bet ja par šo strīda nav, tadā gadījumā likumdevējs var, lai paātrinātu civiltiesisko apgrozību, paredzēt citas vienkāršotākas formas, lai nodrošinātu ātrāku civiltiesisku apgrozību. Vēlreiz vērsu jūsu uzmanību. Manuprāt, šajā lietā nav strīda par to, vai parāds ir un vai ir iestājušies nosacījumi.

Kā zināt, daudzas valstis mēģina paātrināt civiltiesisko apgrozību, jo tiesu noslodze palielinās un arī šajā manis pieminētajā Satversmes tiesas spriedumā ir norādītas vairākas valstis, kas dažādiem līdzekļiem mēģina paātrināt civiltiesisko apgrozību.

Kas tad ir ķīla? Civillikuma 1278.pants noteic, ka ķīlas tiesība ir tāda tiesība uz svešu lietu, uz kuras pamata šī lieta nodrošina kreditoram viņa prasījumu tādā kārtā, ka viņš var no tās dabūt šā prasījuma samaksu. Savukārt, atbilstoši Civillikuma 1319.pantam, ķīlas ņēmējs, kuru parādnieks nav noteiktā laikā apmierinājis, var meklēt sev apmierinājumu no ieķīlātās lietas un šajā nolūkā spert visus vajadzīgos soļus tās pārdošanai.

No šīm tiesību normām arī izriet ķīlas tiesiskais mērķis, proti, tas ir aizsargāt kreditoru. Savukārt, lai minētais mērķis tiktu sasniegts, kreditoram ir dotas tiesības, vai, šinī gadījumā iespēja, pārdot parādnieka īpašumu, lai ar iegūto peļņu segtu parādu. Tas ir norādīts arī latviešu valodā izdotajā juridiskajā literatūrā.

Līdz ar to, ja mēs raugāties uz šo ķīlas tiesību institūtu, tad būtiskākā ķīlas tiesību sastāvdaļa ir kreditoru tiesības pārdot ieķīlāto lietu. Manuprāt, šeit nav strīdus par to, ka šeit, slēdzot šos līgumus, šie līdzēji ir piekrituši, ka kreditoram būs tiesības pārdot ieķīlāto lietu, pie kam, pārdot ieķīlāto lietu uz šajos līgumos paredzētiem noteikumiem.

Protams, ja mēs paredzētu to, ka kreditoram nav tiesības pārdot ieķīlāto lietu, tad, man liekas, ķīlas institūta mērķis zustu un manuprāt tas netiktu sasniegts.

Nodibinot ķīlas tiesību ar līgumu, gan kreditors, gan ķīlas devējs var vienoties par īpašiem ieķīlātās lietas pārdošanas noteikumiem gadījumos, ja ķīlas devējs nav noteiktajā laikā apmierinājis kreditoru. Un viens no šiem noteikumiem ir tāds, ka ķīlas devējs ir pielīdzis kreditoram tiesību pārdot ķīlu par brīvu cenu. Civillikuma 1321.panta pirmā daļa. Proti, kreditors un ķīlas devējs ir vienojušies par kārtību un veidu, kādā kreditors var pārdot ieķīlāto lietu. Taču... šis institūts arī ir izsenis tulkots kā brīvprātīga publiska pārdošana labprātīgas izsoles tiesas ceļā.

Šinī gadījumā mēs varam konstatēt, ka apstākļi ir tikai tas, ka kreditors vērsoties tiesā ar pieteikumu par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu tiesas ceļā tikai īsteno savas jau pielīgtās

tiesības. Proti, pārdot nekustamo īpašumu tādā kārtībā un tādā veidā, kādā viņš ar ķīlas devēju jau iepriekš bija vienojies. Un nav strīds par to, ka ir iestājušies nosacījumi un nav strīds par to, ka ir parāds un ir kaut kā nepieciešams šīs lietas apmierinājums.

Kā jūs ziniet, Satversmes 92.pantā paredzētās tiesības nav absolūtas. Un man liekas, ka Satversmes tiesa jau savos spriedumos šo lietu ir analizējusi, taču nav šaubu arī par to, ka apstrīdētās normas samazina konstitucionālās sūdzības iesniedzēju tiesības iesniegt dažāda veida dokumentus tiesā, taču šinī gadījumā būtu jāvērtē tād pēc ierastās shēmas, vai šis ierobežojums ir noteikts ar likumu, vai šim ierobežojumam ir legītīms mērķis un vai šis ierobežojums ir samērīgs.

Civilprocesa likuma pants, godātā tiesa, ir spēkā esošs likums un, cik es saprotu, par to nav strīds, ka tas ir ar likumu noteikts ierobežojums. Man liekas, ka pieteikuma iesniedzēji arī apstiprināja, ka šim grozījumam... es atvainojos, šai Civilprocesa likuma normai ir legītīms mērķis. Man liekas, ka tās ir konstitucionāla ranga vērtības, kas ir pašā Satversmē ietvertas un Saeima uzskata, ka apstrīdēto normu mērķis ir kalpot civiltiesiskās apgrozības interesēm, proti, ļaut pusēm pašām vienoties par šo normu piemērošanu efektīvākas mantisko jautājumu risināšanas labad. Tas atbilst Satversmes 116.pantā ietvertajam legītīmajam mērķim — citu personu tiesību aizsardzība — un netiešā veidā es domāju, ka varētu arī saskatīt legītīmu mērķi — sabiedrības labklājību. Jo, ja notiks ātrāka civiltiesiskā apgrozība, tādā gadījumā vairāk personu varētu pretendēt uz kredītu, jo, es pieļauju, ka bankas arī nedos kredītus, kamēr iepriekšējie kredīti nav atgūti.

Godātā tiesa! Es vēlētos vērst jūsu uzmanību uz Satversmes tiesas jau pieminēto 17.maija spriedumu, kurā ir atzīts, ka līdzīga rakstura lietā ir legītīmais mērķis — ātra lietu skatīšana, tiesu noslogotības samazināšana un citu personu tiesību aizsardzība.

Tālāk. Vai šis ierobežojums ir samērīgs? Pirmkārt, jāsaka, ka pušu līdztiesības princips un sacīkstes princips būtu attiecināms uz lietām, kurās šķir strīdus. Bet, kā jau tika norādīts iepriekš, šajā gadījumā nav strīdu par to, ka ir parāds. Tiek prezumēts, ka strīda nav. Uz to norāda arī šajā pantā lietotā terminoloģija, ka likumdevējs lieto terminus nevis „prasītājs un atbildētājs”, bet gan „pieteicējs un parādnieks”. Tātad nav strīds par to, ka ir parāds. Tas tiek prezumēts.

Pie šādiem apstākļiem, ka nav strīda, mūsaprāt, ir loģiski, ka likumā, šinī gadījumā Civilprocesa likumā, var tikt noteikta vienkāršota procedūra un nav paredzēta parādnieku piedalīšanās un viedokļu paušana. Process notiek rakstveida formā un taisnīgumu tajā jānodrošina tiesnesim, kurš izvērtē iesniegtos dokumentus, pārliecinās, ka nav Civilprocesa likuma 397.pantā norādīto šķēršļu un pieņem lēmumu atļaut vai arī atsaka, ja viņš uzskata citādāk.

Godātā tiesa! Es gribētu vērst jūsu uzmanību uz to, ka lietas materiālos ir ļoti apjomīga tiesu prakse, no kuras var redzēt, ka ir dažādi gadījumi, kad apmierina šādu iesniegumu un ļoti daudz gadījumu, kad šādu pieteikumu noraida. Un no šīs tiesu prakses var redzēt, ka tiesneši ir ļoti, ļoti, es pat teiktu, pārsteidzoši skrupulozi un pedantiski izvērtējuši šos iesniegtos dokumentus un raugās, lai patiešām viss tiktu ievērtots, lai tiktu skaidri norādīts gan nekustamais īpašums, gan tiktu ņemts vērā Maksātspējas likums, gan lai tiktu ņemtas vērā visas izdarītās pēdējās atzīmes publiski pieejamos reģistros.

Saeima uzskata, ka esošās normas ir vērstas uz šī legītīmā mērķa sasniegšanu un ir piemērotas šā mērķa sasniegšanai. Pieteikuma iesniedzēji uzskata, ka būtu kaut kādi citi līdzekļi,

kas varētu būt saudzējošāki un kas nodrošinātu to. Saeima nepiekrīt šādam viedoklim, jo Satversmes tiesas praksē ir atzīts, ka saudzējošākais līdzeklis ir nevis jebkāds cits, bet gan tikai tāds līdzeklis, ar kuru var sasniegt leģitīmo mērķi tādā pašā kvalitātē. Šinī gadījumā piedāvātie risinājumi, manuprāt, neļauj sasniegt šo leģitīmo mērķi tieši tādā pašā kvalitātē.

Attiecībā uz samērīgumu. Mēs uzskatām, ka šajā Civilprocesa likumā ir samērīgi izvērtēts gan kreditora, gan arī šinī gadījumā parādnieka intereses.

Kādas tad ir šīs sabalansēšanas... tādi svaru kausi? Pirmkārt, Civillikuma 1320.panta pirmā daļa nosaka, ka iekams nav pienācis samaksas termiņš, ķīlas ņēmējs nedrīkst ķīlu pārdot. Tātad ir pilnīgi skaidrs, ka, kamēr nav termiņš, tikmēr šī ķīla nevar tikt atsavināta. Un ja ķīla tomēr tiek pārdota, kamēr nav pienācis termiņš, tad šinī gadījumā ir jāatlīdzina visi parādniekam tādējādi sagādātie zaudējumi.

Otrkārt, Civillikuma 1328.pants saka, ka ķīlas ņēmējs, kam parādnieks atvēlējis pārdot ieķīlāto lietu par brīvu cenu, atbild par pārdošanu kā pilnvarnieks un viņam ir jāatlīdzina parādniekam visi zaudējumi, kādi pie tam viņam varētu rasties aiz viņa rūpības trūkuma. Šeit es gribētu vērst tiesas uzmanību uz to, ka ir vairākkārt izskanējuši tādi argumenti, ka šo ķīlu varētu pārdot dārgāk. Un ja šinī gadījumā ķīlas devējs ir vērsies pie bankas un teicis: ziniet, man ir tāds, kas ir gatavs šo namu nopirkt... nu, piemēram, par 100 000, bet jūs par brīvu cenu viņu pārdodat tikai par 50 000, tad uz šīs normas pamata skaidri var redzēt, ka šinī gadījumā banka nerīkotos kā pilnvarnieks. Un ja ķīlas devējs ir apliecinājis un patiešām pierādījis, ka viņam ir kāds, kas šo brīvo cenu, ko pieteikuma iesniedzēji, cik es saprotu, uzskata, ka tā varētu būt pārāk zema, ka kāds maksā vairāk, tad tas jau nu gan būtu ļoti nozīmīgs arguments, lai atzītu šinī gadījumā ķīlas ņēmēju darbību par tādu, kas neatbilst pilnvarnieku institūtam. Viņš būtu ķīlu pārdevis par zemāku cenu, nekā pats ķīlas devējs.

Treškārt. Parādniekam ir tiesības iesniegt sūdzību par tiesu izpildītāju rīcību, kas dod pamatu prasīt izsoles atzīšanu par spēkā neesošu. Šis arguments ir norādīts arī Saeimas atbildes rakstā. Es gribētu norādīt, ka šeit ir norādīti vairāki līdzekļi, bet mēs neuzstājam, ka šis būtu pats efektīvākais. Saeimas atbildes rakstā ir minēti vairāki, kā varētu rīkoties. Es pieļauju, ka šī procesa ietvaros parādīsies vēl kāds iespējamais līdzeklis, kā varētu rīkoties šādos gadījumos. Par to varbūt varētu sīkāk pastāstīt Komerbanku asociācijas pārstāvis, jo es pieļauju, ka viņu rīcībā ir gan prakses piemēri, kā tad šinī gadījumā parādnieki ir rīkojušies.

Ceturtkārt. Par tiesneša lēmumu, kas pieņemts atbilstoši apstrīdētajām normām, saskaņā ar Civilprocesa likuma 483. un 484.pantu, būtisku materiālu un procesuālu tiesību normu pārkāpumu gadījumos attiecīgās amatpersonas var iesniegt protestu.

Godātā tiesa! Lietas materiālos ir arī tādi spriedumi, kuros ir iesniegti protesti par šo un šinī gadījumā es gribu vērst jūsu uzmanību uz Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta 2009.gada 6.maija lēmumu, kas ir izskatīts izskatot Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja protestu un šeit kā arguments ir tas, ka tiesnesim ir jāņem vērā tie juridiski nozīmīgie apstākļi, kas pastāv pieteikuma izskatīšanas laikā. Tas ir lietas materiālos 131.lapaspusē attiecīgajā sējumā... ir šis Senāta lēmums.

Tātad pastāv iespēja iesniegt protestu. Mēs skaidri varam redzēt, ka šis... varbūt varētu daļēji piekrist pieteikuma iesniedzējam, nav varbūt tas pats efektīvākais, bet vispār noliegt, ka tāda lieta varētu būt un noliegt to, ka šinī gadījumā tas tiek piemērots, tas būtu pārmērīgi.

Bet, godātā tiesa! Es gribētu vērst jūsu uzmanību uz pašu būtiskāko. Būtiskākais ir, man liekas, tas, ka var celt prasību un šinī gadījumā pieteicēja Brodiņa gadījums skaidri raksturo to, ka, ceļot savādāka rakstura prasību, šis rezultāts būtu iespējams citādāks.

Un varētu prasīt prasības nodrošinājumu un varētu prasīt arī prasības nodrošinājumu pirms prasības celšanas. Šinī gadījumā mēs uzskatām, ka parādniekam šinī gadījumā, ja viņš atzīst savu parādu kā tādu esošu, bet viņš uzskata, ka kāds līguma noteikums nav izpildījies, respektīvi, nav iestājies termiņš, viņš varētu vērsties ar prasību vispārējās jurisdikcijas tiesās un šinī gadījumā, ja viņš lūgtu prasības nodrošinājumu, tad, protams, visas tālākās darbības uzreiz apstātos.

Ko no tā visa var secināt? Mēs uzskatām, ka tādējādi parādniekam ir garantētas vairākas iespējas aizstāvēt savas tiesības. Gan prasot atlīdzināt zaudējumus, kas radušies kreditoru darbības rezultātā, gan apstrīdot dažādus procesuālos dokumentus. Līdz ar to mūsaprāt nav pamatots viedoklis, ka parādnieks nevar aizsargāt savas aizskartās tiesības.

Nedaudz gribētu pieminēt arī to, ko Brodiņa kungs minēja un kas arī parādās lietas materiālos attiecībā uz Patērētāju tiesību aizsardzības centra iespējamo iesaisti šādu lietu izskatīšanā. Es, godātā tiesa, gribu vērst jūsu uzmanību uz Civilprocesa likuma 397.panta redakciju. Tātad šeit 397.panta konstrukcija ir tāda, ka pirmajā panta daļā ir norādīts, ka pieteikumu izskata tiesnesis vienpersoniski uz iesniegtā pieteikuma un tam pievienoto dokumentu pamata, nepaziņojot par to pieteicējam un parādniekam, bet tā nav vienīgā tiesneša darbība. Šeit ir divas lietas. Pirmajā daļā ir tas, uz kādu dokumentu pamata, bet 397.panta otrajā daļā ir tās lietas, ka tiesnesis pieņem lēmumu atļaut pārdošanu izolē „pārlicinājies, ka...” Un šeit es saskatu, ka tiesnesim ir par ļoti daudzām lietām jāpārlicinās. Tas nodrošina šī lēmuma tiesiskumu.

Pirmkārt, ka nekustamais īpašums pieder pieteikuma iesniedzējam un lietas materiālos ir vairāki tiesas spriedumi, kur šī iemesla dēļ ir notikuši atteikumi. Bet es gribētu vērst uzmanību uz otru. Nav likumīgu šķēršļu šā nekustamā īpašuma pārdošanai un šinī gadījumā arī pārdošanai uz pieteikumā norādītajiem nosacījumiem.

Kādi var būt likumīgi šķēršļi pārdošanai? Nu... ir jāsaka tā, ka tiesnesim, lai būtu pārlicība, ka nav likumīgu šķēršļu, acīmredzot, būtu jāzina gan tiesu prakse, gan arī citi likumi. Un šeit apskatītajos dokumentos, kur tiesnesis ir atteicis šo nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izolē tiesas ceļā, ir arī viens spriedums, kur tiesnesis norāda, ka viņam nav pārlicības attiecībā, vai ir skatīts patērētāja tiesību aizsardzības prasības. Līdz ar to nākas secināt, ka tiesnesim būtu jāzina, kādas normas ir atzīstamas par likumīgiem šķēršļiem. Kādas tās var būt? Cita likumā norādīta lieta, ka viņš to nedrīkst darīt. Kas viņam papildus būtu jāvērtē? Mēs uzskatām, ka Patērētāju tiesību aizsardzības likumā ir norādīts, ka tiesnesim ir šī lieta jāvērtē un tas, ka viņš šeit nav ierakstīts *expressis verbis* šajā Civilprocesa likuma pantā, viņš tomēr ir ierakstīts caur šiem visnotaļ apjomīgajiem varbūt, bet ikdienas juristiem vienmēr saprotamajiem vārdiem „likumīgi šķēršļi”. Un šinī gadījumā, lai novērtētu likumīgus šķēršļus, tad tiesnesim būtu jāzina arī tiesu prakse, vai šāds lēmums ir pretrunā varbūt ar kaut kādiem vispārējiem principiem un tā tālāk.

Godātā tiesa! Pie šādiem apstākļiem mēs uzskatām, ka apstrīdētās normas ir izveidotas sabalansējot gan kreditora, gan parādnieka intereses. Šīs normas paredz tikai un vienīgi procesuālo kārtību, kādā ir realizējamas cita likuma, konkrēti, Civillikuma attiecīgās materiālās normas. Ja šādu normu nebūs Civilprocesa likumā, tad nav skaidrs, kāda veida regulējums šeit pastāvēs.

Un pie šādiem apstākļiem mēs lūdzam pieteikumu atzīt par nepamatotu un noraidīt.

Paldies.

G.Kūtris.

Paldies. Vai būtu jautājumi?

A.Branta.

Man būtu viens precizējošs jautājums par to.. konkrēti par tiesnešu lomu lietā, kurā nav strīda, par tiesībām, par pienākumiem un par to, kas ir jāpārlicinās... nu par šiem jautājumiem, ar ko jūs beidzāt. Par tiem sīkāk varbūt. Jo jūs zināt arī, kāds ir Augstākās tiesas viedoklis šajā lietā, kur burtiski ir norādīts pretēji tam, ko jūs teicāt.

G.Kusiņš.

Es vēlētos vēlreiz atgādināt Senāta 2009.gada 6.maija lēmumu, tas ir lietas materiālos 135.lapaspusē, kurā Senāts ir norādījis, ka tiesnesim ir jāņem vērā tie juridiski nozīmīgie apstākļi, kas pastāv pieteikuma izskatīšanas laikā. Tātad Senāts ir pateicis, ka ir jāņem vērā tie juridiski nozīmīgie apstākļi, kas pastāv pieteikuma izskatīšanas laikā.

Es saprotu jūsu jautājumu, ka tiesnesim varbūt ir jāskatās arī citu likumu normas un šinī gadījumā visvairāk tas acīmredzot attiecas uz maksātnespējas procesu. Iespējams, tas attiecas arī uz patērētāju tiesību aizsardzību, kur likumā ir tieši norādīts, ka tiesnesim ir jāizvērtē, vai nav patērētāju tiesību aizskārums šinī gadījumā. Man liekas, ka būtu pilnīgi nepareizi pretnostatīt Civilprocesa likumu un Patērētāju tiesību aizsardzības likumu, jo abi šie dokumenti ir vienāda juridiska ranga dokumenti, tie abi divi ir likumi, abi divi ir spēkā esoši likumi un būtu pilnīgi nepareizi interpretēt viņus kā pretrunā esošus. Viņi abi divi ir jāinterpretē savstarpējā saskaņā, jo abi divi ir spēkā esoši.

Es vēlreiz vēlētos norādīt uz to, ka es pieļauju varbūt, ka kādam tiesnesim var būt iebildumi par to, ka tas nav skaidri uzrakstīts Civilprocesa likuma 397.pantā. Bet es nevaru piekrist, ka 397.pantā būtu jābūt ierakstītam visam. Nu, tādā gadījumā mēs nonākam pie situācijas, ka viss, kas attiecas uz kaut kādu lietu, ir jābūt sakoncentrētam vienā vietā. No vienas puses tā varbūt ir tāda ideāla juridiskā tehnika, bet, kā jūs zināt, tas ne vienmēr ir iespējams un tas varbūt arī nemaz nav sasniedzams. Pirmkārt, var būt kaut kādi likumīgi šķēršļi, kas ir ar augstāku juridisku rangu, nezina... teorētiski var būt tāds Satversmes šķērslis, kas varētu būt par pamatu, piemēram, pilnīgi pretējs labiem tikumiem. Nu, tas būtu gan nodublēts Civiltiesību citos likumos, bet kāds Satversmes ranga šķērslis, ko nav jēgas pārrakstīt zemāk juridiskā... kāds šķērslis, likumīgs šķērslis, kas izrietētu no Latvijas starptautiskajām saistībām, kas būtu jāņem vērā tiesnesim skatot šo lietu. Es negribu tā modelēt, kas vēl šeit varētu būt. Tiesību principi, kas tiesnesim jāņem vērā, lai gūtu pārlicību. Citu tiesu spriedumi. Es pieļauju, ka pēc godātās tiesas maija sprieduma... ņemot vērā Satversmes tiesas likuma redakciju, ka ne tikai sprieduma tā lemjošā, bet arī tā argumentu daļa ir

obligāti saistoša, ka arī tas būs tiesnesim jāņem vērā. Bet mēs taču to neatkārtosim Civilprocesa likuma 397.pantā.

G.Kūtris.

Paldies. Man būtu viens jautājums saistībā ar to, ka jūs norādījāt, ka ir jāuztver process kā sistēma. Sakiet, lūdzu.. jūs teicāt, ka pieņemam, ka strīds šajos gadījumos nepastāv, jo pats šis līgums paredz, ka risinājums ir bezstrīdus. Bet, kā mēs redzējām, visos šajos gadījumos kredīta ņēmēji, šie ķīlas devēji, visur īsti nav piekrituši tam, kā notiek tālākais risinājums. Vai nu nepiekrīt tam, kādā formā ir līgums, vai kaut kas tamlīdzīgs. Ir lietas materiālos arī atsauce uz lietām, kur banka tikai tāpēc vien, ka personas materiālais stāvoklis pasliktinās, ir sākusī šo darbību. Sakiet, lūdzu, vai apstrīdētās normas paredz pienākumu ķīlas ņēmējam brīdināt personu par to, ka uzsāk šo labprātīgās izsoles procedūru?

G.Kusiņš.

Puses var vienoties.

G.Kūtris.

Bet ja viņas nav vienojušās? Un ja ķīlas ņēmējs griežas uzreiz tiesā, nebrīdinot personu... Būtu pamats atteikt?

G.Kusiņš.

Man liekas, ka tad nevar. Es domāju, ka nav nekādu šaubu par to, ka šeit ir iespējams, pirmkārt, dažādas situācijas. Situācija numur viens. Ja kredītiestāde atkāpjas no līguma normām... par to būtu obligāti jābrīdina.

G.Kūtris.

Bet ja tas nav paredzēts. Ja, piemēram, līgums neparedz, jo norma pieļauj neparedzēšanu brīdināt.

G.Kusiņš.

Es domāju, ka ja norma pieļauj nebrīdināšanu... ja norma nosaka, ka ir jābrīdina, līgumā nav ierakstīts nekas pretējs, puses nav par to vienojušās, es domāju, ka tad bankām būtu jāvērsas ar brīdinājumu. Jo tas izriet no vispārīgās lietu kārtības.

G.Kūtris.

396.pantā rakstīts: pierādījumi par parādnieka brīdinājumu, ja vien no paša akta vai likuma neizriet, ka šāds brīdinājums nav nepieciešams... Tātad aktā neieraksta, ka nepieciešams.

G.Kusiņš.

Tiesu prakse virzās uz to, ka, lai tiesnesis pieņemtu šo lēmumu, tad parasti bankas šim pieteikumam un tas ir redzams arī no tās tiesu prakses, bankas šim pieteikumam ir pievienojušas to brīdinājumu, ka banka vienpusējā kārtībā atkāpjas no līguma. Tālākais jau ir atkarīgs no tā, kā puses ir vienojušās – vai puses ir vienojušās, ka nav jābrīdina, vai puses nav to pieminējušas un tādā gadījumā es domāju, šo pantu nevajadzētu lasīt tā, ka šis pierādījums par parādnieka brīdinājumu nav jāiesniedz, ja pašā līgumā puses par to neko nav teikušas. Es nevaru to tā izlasīt.

G.Kūtris.

Jūs šajā normā izlasāt, ka tur obligāti būtu jābūt brīdinājumam.

G.Kusiņš.

Pierādījumam par parādnieku brīdinājumu, manuprāt, būtu jābūt tad, ja puses par to nav vienojušās.

G.Kūtris.

Skaidrs. Paldies. Nākamais solītis. Banka ir brīdinājusi, persona bankai nosūta savus iebildumus un saka: es nepiekrītu tam, nepiekrītu tam, man termiņš vēl nav iestājies. Banka neinformē tiesu par šo parādnieku iebildumu. Kāds ir aizsargmehānisms?

G.Kusiņš.

Nu, es domāju, ka šinī gadījumā mēs, protams, varam skatīt katru detaļu, bet strīds acīmredzot būs ne tik daudz vairs par to, vai bija pielīgta šī tiesība pārdot izolē tiesas ceļā, bet vai ir iestājušies aizdevuma līgumā minētie nosacījumi. Vai ir termiņš? Vai kaut kādas nesamaksātas lietas? Jo, saprotiet, nu bankas nevar pārdot ķīlu tikai tāpēc, ka viņām ienāk prātā. Katra vienpusēja atkāpšanās no līgumiem ir saistīta ar to, ka otra puse var vērsties pie bankas un celt prasību par zaudējumiem. Nu noslēgtie līgumi ir jāpilda ne tikai parādniekam, mēģinot maksāt savās iespējamā apjomā, bet arī bankai. Arī banka ir..

G.Kūtris.

Tātad jūs pieņemat, ka pēc būtības šeit ir iestājušies nosacījumi, lai varētu ķīlu realizēt. Un banka nedrīkstētu griezties... ķīlas ņēmējs nedrīkstētu griezties pie tiesas situācijā, kad nosacījumi nav iestājušies.

G.Kusiņš.

Es domāju, ka tad, ja nosacījumi nav iestājušies, tad šinī gadījumā... ja nosacījumi nav iestājušies, tad nav pats sākums. Man jāsaka tā, ka liekas, ka vienā no... es tagad uzreiz no galvas nepateikšu... bet vienā no tiesas spriedumiem, kas bija publiski pieejams, bija norādīts, ka tā persona nebija paņēmusi šo naudu no bankas, lai gan bija noslēgusi līgumu, bet nebija paņēmusi to naudu. Un ķīlas ņēmējs bija sācis šo procedūru. Un bija, manuprāt, ļoti pamatotas tiesneša lēmums, kas arī balstījās uz šo interpretāciju, ka nav likumīgu šķēršļu, tas atzina, ka pie šādiem apstākļiem banka nedrīkstēja tā rīkoties, jo pastāvēja likumīgi šķēršļi. Patiesībā nav tās pamatlietas, nav ko atdot, jo tas cilvēks neko neaizņēmas. Līdz ar to nav tā nosacījuma, ka var pārdot ķīlu.

G.Kūtris.

Tiesnesei jautājumi.

A.Branta.

Bet saki, lūdzu, bet šajā pašā sakarā... jūs sakāt, ka tiesnesim ir jāpārlicinās, vai ir iestājušies.. vai ir pienācis laiks, ka ir jāatmaksā parāds, vai nokavējums kaut kāds. Bet ja šajos te dokumentos, kas ir tiesai jāiesniedz, tur tak nav nepieciešams iesniegt aizdevuma līgumu? Kā tiesa par to pārlicināsies?

G.Kusiņš.

Šeit 396.pants ir rakstīts divu veida situācijām. Pirmā veida situācija ir acīmredzot tāda, ka to iesniedz īpašnieks nu, es domāju, ka par to strīdus nav. Jautājums, cik es saprotu jūsu jautājums ir par otra veida situāciju, ka šo pieteikumu iesniedz ķīlas ņēmējs. Ja pie šādiem apstākļiem, tad es uzskatu, ka 396.pants ir uzskaitījis to, kas ir nepieciešams. Bet 396.pants neaizliedz pievienot citus

dokumentus. Kā jūs zināt, tad tā prakse, cik es saprotu, ir dažāda. Es nezinu, kā ir pieteikuma iesniedzēja gadījumā, bet ir prakse, ka ir aizdevuma līgums, kas vienlaikus satur arī nosacījumus par ķīlu. Tad ir prakse, ka ir aizdevuma līgums un ir ķīlas līgums atsevišķi. Tad, es pieļauju, ir aizdevuma līgums un vairāki ķīlas līgumi, ja ir dotas vairākas ķīlas. Šinī gadījumā tās situācijas var būt pietiekoši komplicētas, bet tiesnesis šinī gadījumā, ja viņam nav tādas pārlicības, viņš taisa atteikumu un manuprāt no tās lietā esošās prakses mēs varam secināt, ka gandrīz puse tādu pieteikumu tiek atteikta. Puse tiek atteikta, izvērtējot šo apstākli.

A.Branta.

Tad jūsu viedoklis ir tāds, ka, kaut arī tas nav uzskaitīts un tiesnesim pēc pieteikuma saņemšanas nav arī tiesības sākt jautāt pusēm kaut ko paskaidrojums un papildinājumus, tad faktiski tas var būt pamats, ka viņam nav pietiekošas materiālās bāzes, lai šo pieteikumu izlemtu vai apmierinātu šo te pieteikumu par to, ka ir jālaiž īpašums pārdošanā.

G.Kūtris.

Es domāju, ka tas ir pieteikuma iesniedzēju risks, ja viņš iesniedz šādu nepietiekošu dokumentu paketi. Bet tas nebūt neatbrīvo tiesnešus no pienākuma pašam pārlicināties, vai nav likumīgu šķēršļu. Un šeit viņš var pārlicināties, teiksim, attiecībā uz kaut kādu citu lietu, tiesību principiem.. citu Satversmes tiesas judikatūras vai kaut ko citu..

G.Kūtris.

Tiesnesis Balodis. Lūdzu, jautājumu!

K.Balodis.

Te jau tika pārrunāts jautājums par to, ka 396.panta otrā daļa pieļauj situācijas, kurā var arī nenotikt īpašnieka vai parādnieka brīdināšana un arī, piemēram, 397.panta pirmās daļas noslēgumā ir rakstīts, ka tiesnesis izlemj pārdošanu izolē, nepaziņojot par to pusēm. Vai jūs uzskatāt, ka arī šī te norāde par to, ka tas nav jāpaziņo pusēm, ir tāda samērīga un adekvāta?

G.Kusiņš.

Es šo saprotu tā, ka ir jēga paziņot pusēm, ja no pusēm grib kaut ko sagaidīt. Var, protams, paziņot pusēm vēl kaut kādus citus Civilprocesa likumā paredzētus faktus, bet es vienmēr esmu sapratis, ka tā konstrukcija par paziņošanu pusēm vairāk ir veidota tajos gadījumos, ja pēc tam pusēm uz šī fakta pamata ir tiesības spert kaut kādus citus soļus. Šeit, kā mēs redzam 397.pantā, ne pieteicējs, ne parādnieks šinī gadījumā vairs nevar neko citu iesniegt, ja viņš no sākuma ir iesniedzis un tiesnesis viņam paziņo, ka viņš izskata, nu viņš vairs neko papildus nevar dot. Viņš var tikai saņemt lēmumu – vai nu tiesnesis ir piekritis, vai tiesnesis ir atteicis.

K.Balodis.

Ņemot vērā šos te jautājumus, kas tika izvirzīti arī par to pašu iespēju, ka tāda brīdinājuma vispār nav... Arī par to, ka tomēr šī paziņošana pusēm nenotiek, vai jūs pieļaujat tādu situāciju, ka šis apstrīdētais regulējums varētu būt daļēji atsevišķās niansēs tomēr neatbilstošs samērīguma principam?

G.Kusiņš.

Nē, kategoriski noraidu šādu... Saeimas pozīcija ir, kā mēs uzskatām, ka tas atbilst Satversmes 92.pantam, ja mēs to interpretējam kopsakarībā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma normām un varbūt ņemot vērā arī tās tendences, kas ir no Saeimas jau iepriekš pieņemtajiem, bet varbūt likumā nestājušiem tiesību aktiem, konkrēti šinī gadījumā tas būtu no jaunā Maksātnespējas likuma, kas paredz arī citus tiesiskās aizsardzības līdzekļus. Bet, tā kā tas likums šobrīd nav stājies spēkā, tad es, protams, varētu izklāstīt, bet tas šobrīd nav stājies spēkā.

G.Kūtris.

Man ir divi mazi jautājumi turpinājumam par to iepriekš procedūras gaitu uz priekšu.

Tajā brīdī, kad tiesā ķīlas ņēmējs tomēr ir griezies, savukārt, ķīlas devējs parādnieks saprot, ka kaut kas nav īsti kārtībā ar līguma nosacījumiem, viņš uzskata, ka termiņi vai kaut kas nav tamlīdzīgi... Sakiet, lūdzu, šajā brīdī ar kādu jūs minējāt mantiska rakstura vai materiāla rakstura prasību viņš varētu griezties tiesā?

G.Kusiņš.

Var apstrīdēt kādu no līguma nosacījumiem. Es domāju, ka noteikti varētu vērsties.. man ir grūti tā uzreiz formulēt, bet es domāju, ka ir svarīgi vērsties ar tādu mantiska rakstura prasību, kurā var prasīt prasības nodrošinājumu.

G.Kūtris.

Es tieši tāpēc domāju šajā brīdī... kāda varētu būt mantiska rakstura... Saeima uzskata, ka likums dod iespēju kaut kāda mantiska rakstura prasību.

G.Kusiņš,

Šajā procesa stadijā, neapšaubāmi, personai ir tiesības.. Es vēlētos vēl tiesas uzmanību vērst uz Patērētāju tiesību aizsardzības likumu, kurā arī tieši ir norādīts, ka var vērsties, ja persona uzskata, ka viņai ir patērētāja tiesības aizskaroši līguma noteikumi, viņa arī var vērsties ar prasību tiesā un šis arī acīmredzot būs tāds apstāklis, kas izšķiroši ietekmēs tiesneša lēmumu un viņš redzēs, ka ir likumīgi šķēršļi.

G.Kūtris.

Tātad līguma nosacījumi var būt materiāla rakstura... ja... prasība... termiņa iestāšanās?

G.Kusiņš.

Es domāju, tas ir lielā mērā atkarīgs, kādā veidā ir formulēta šī prasība. Bet es uzskatu, ka šeit var būt mantiska rakstura prasība, kurai var prasīt prasības... pēc tam arī prasības nodrošinājumu un mūsu rīcībā ir arī tādi tiesas nolēmumi par prasījuma atzīšanu par nepamatotu. Un šeit ir arī apturēt... tas ir 2010.gada 19.janvāra Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas tiesnese Sokolova arī ir... un nolēma apturēt ieķīlātā nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā. Tātad mēs redzam, ka ir instrumenti un arī prakse, ka šis instruments ir piemērots un šis instruments darbojas. Bet par to, kāda ir prakse, es varbūt tad...es pats arī gribētu jautāt Komerčbanku asociācijas pārstāvim, jo, acīmredzot, viņu rīcībā ir vairāk tādu situāciju, jo ne visas lietas diemžēl tik vienkārši ir atrast šajā sprieduma datu bāzē un..

G.Kūtris.

Un visbeidzot pēdējais šajā procesā. Ķīlas ņēmējs realizē ķīlu par brīvu cenu. Sakiet, lūdzu, vai šajā brīdī ķīlas devējam, parādniekam, ir iespēja kaut kā ietekmēt šīs cenas lielumu jeb sākumcenu?

G.Kusiņš.

Nu, sākumcenu, protams, ka nē.

G.Kūtris.

Vai viņš var darīt to tikai pēc tam tiesā apstrīdot labo rīcību?

G.Kusiņš.

Nu... pirmkārt, es domāju, tiesnesis, vadoties no labiem tikumiem, nevarētu ievērojot, ka ir šis likumīgo šķēršļu nosacījums, apstiprināt miljonu vērtā īpašuma sākumcenu 1 santīms. Es domāju, ka tas būtu pretēji labiem tikumiem un tas būtu tik acīmredzami kļedzošs pārkāpums, ka es domāju... nu tas jau būtu pirmais nosacījums.

Otrais nosacījums būtu tā, ka visiem ir skaidri redzams, ka šeit ir pārdošana par brīvu cenu. Man liekas, ka ne tā parāda cena, ne arī tas, kāda bija šī nekustamā īpašuma vērtība kaut kādus divus gadus atpakaļ, nevar būt par pamatu, lai tagad teiktu, ka tagad tā ir šobrīdējā cena. Man liekas, ka nekustamā īpašuma cena ir tieši tajā brīdī, kad kāds publiskajā, ja tā varētu teikt, izolē samaksā.

Pieteikuma iesniedzējs.... bet man liekas, ka šeit parādnieks nevar ietekmēt šo cenu un viņa tiesību garantija ir paredzēta caur šo pilnvarnieku institūtu. Ja ķīlas ņēmējs būs šo ķīlu pārdevis par acīmredzami zemāku cenu, nekā to būtu varējis nodrošināt parādnieks, jo viņš šinī gadījumā, ķīlas ņēmējs, darbojas kā pilnvarnieks... viņš nevar pārdot. Es jau minēju šādu gadījumu, ja... kas, manuprāt, ir ļoti efektīvs līdzeklis, kā varētu cīnīties pret brīvu cenu..

G.Kusiņš.

Vai viņš pēc tam var griezties tiesā pret šo pilnvarnieku?

G.Kusiņš.

Protams. Protams.

G.Kūtris.

Un sakiet griežoties pret pilnvarnieku, viņam ir jāmaksā valsts nodeva?

G.Kusiņš.

Jā, man liekas, ka jā.

G.Kūtris.

Sakiet, lūdzu, cilvēks, kas nespēj samaksāt aizņēmumu... Viņam ir lieka nauda, lai varētu samaksāt vēl valsts nodevu? Tad jau viņam atkal ir jāaizņemas.

G.Kusiņš.

Valsts nodevas apmērs šīs lietas ietvaros nav apstrīdēts.

G.Kūtris.

Ir jautājums par tiesībām uz taisnīgu tiesu... pēc pēdējā lēmuma kā nonākt līdz taisnīgam risinājumam.

G.Kusiņš.

Šajā Satversmes tiesas pieminētajā spriedumā manuprāt ir ļoti pamatoti norādīts, ka likumdevējam būtu atkārtoti jāizvērtē. Es nevarētu apsolīt, kad to likumdevējs darīs, bet katrā ziņā norādītais, ka tas kādreiz ir bijis tikai puse no tās summas, tad acīmredzot varētu tikt vērtēts, bet nu es... man tāda mandāta nav...

G.Kūtris.

Ja tiesa nenorāda, tad likumdevējs tik ātri nerisina šo jautājumu.

G.Kusiņš.

Ja var, es neatbildēšu.

G.Kūtris.

Labi... Un visbeidzot pēdējais jautājums.

Jūs uzdevāt jautājumu pieteikuma iesniedzējiem, ka jūs... Vai jūs piekrītat, ka lietotie jēdzieni šajā formulējumā par brīvprātīgu izsoli ir visiem iedzīvotājiem skaidri saprotams, ka tā tiešām ir brīvprātīga izsole.

G.Kusiņš.

Protams, ka tas var radīt pārpratumus un ikvienam ir tiesības zināt savas tiesības, bet šis pants ir veidots uz divām iespējām – uz tām iespējām, ka to pārdod gan pats īpašnieks, gan pats ķīlas ņēmējs. Apvienojot šos divus institūtus, nu tas nosaukums ir tāds, kāds tas ir.

G.Kūtris.

Tiesnesis Skudra. Lūdzu.

V.Skudra.

Sakiet, lūdzu, jūsu Saeimas atbildes rakstā un arī jūsu runā izskanēja viedoklis, ka atbilstoši Civillikumam ķīlas tiesības mērķis ir aizsargāt kreditoru. Savukārt Komerčbanku asociācijas viedoklī ir izteikta doma, ka, atsaucoties uz tiesībzinātnieku Sinaiski, kurš ir izteicis viedokli, ka ķīlas priekšmetu — nekustamo īpašumu — nevar pārdot privāti, bet tikai izsolē un ka tā ir garantija par labu parādniekam. Jūs tam piekrītat?

G.Kusiņš.

Jā. Jāsaka tā, ka šeit ir nedaudz atšķirīgas lietas. Ir rokas ķīlas, komerčķīlas un arī tās, kas tādas ķīlas... Jāsaka, ka attiecībā uz ķīlām ir dažāds regulējums un šī darbība, ka tiesnesis iestājas, šinī gadījumā 49.nodaļas kārtība attiecas tikai uz šī nekustamā īpašuma ķīlām. Pie pārējām ķīlām, kas var būt pat daudzkārt lielākas pēc naudiskā novērtējuma, par tādu regulējumu nekas nav. Tās var pārdot pilnīgi citādākā kārtībā. Šeit, paredzot to, ka ir tiesneša lēmums, tas, protams, ir vērtējams... ķīlas institūtu kopīgā kontekstā, bet, protams, man jāpiekrīt, ka attiecībā uz nekustamā īpašuma ķīlu, šeit jāņem vērā arī, ka tas tiesas lēmums netiešā veidā, protams, aizsargā arī ķīlas devēju.

G.Kūtris.

Paldies.

Jautājumus var uzdot pieteikuma iesniedzēji vai to pārstāvji. Lūdzu!

I.Brodiņš.

Sakiet, vai jūs.. respektīvi, Saeima, uzskatāt, ka tādi Civilprocesa likuma principi kā pušu līdztiesība, tāpat 9. Civilprocesa likuma pants un sacīkstes princips, 10.pants, nav attiecināmi uz Civilprocesa likuma 49.nodaļu – „Nekustamo īpašumu labprātīga pārdošana izolē tiesas ceļā”. Vai uzskatāt, ka šie principi nav attiecināmi?

G.Kusiņš.

Es domāju, ka šī 49.nodaļa ir interpretējama tieši tādā pašā gaismā, kā ir interpretēts Satversmes tiesas pēdējā spriedumā attiecībā uz bezstrīdus lietām. Protams, šie principi ir jāievēro. Šeit ir jābūt 92.pantā paredzētajam garantiju apjomam, bet 49.nodaļa ir būvēta uz divām situācijām — gan to, ka pats īpašnieks iesniedz, gan uz to šinī gadījumā, ka ķīlas ņēmējs iesniedz. Mūsaprāt, 49.nodaļa ir veidota, lai veidotu paātrinātu procedūru, lai atslogu tiesas. Šinī gadījumā šis princips nevar prevalēt pār citiem konstitucionāli nozīmīgiem jautājumiem un citām konstitucionāli atzītām vērtībām. Ar to es mēģināju pateikt, ka šai 49.nodaļai un šim regulējumam ir leģitīms mērķis, kam arī jūs piekritāt, ka tāds tas varētu būt šis leģitīmais mērķis.

G.Kūtris.

Lūdzu!

I.Brodiņš.

Vēl viens jautājums. Sakiet, lūdzu, vai Civilprocesa likuma 397.panta otrās daļas 2.punkta izpratnē, kur teikts, ka tiesnesim ir jāpārlicinās, vai nav likumīgu šķēršļu šā nekustamā īpašuma pārdošanai ar pieteikumā norādītajiem nosacījumiem... tāpat, vai tiesnesim būtu jāpārlicinās par to, vai starp pusēm jau pastāv kāds civiltiesisks strīds, teiksim, tiesu informācijas sistēmā. Piemēram, vai būtu jāpārlicinās jūsu aprāt tiesnesim.

G.Kusiņš.

Neapšaubāmi. Es domāju, ka ar tādu nolūku arī ir izveidota šī informācijas sistēma, lai tajā brīdī, kad tiesnesis pieņem lēmumu, būtu šis tiesnesis apgādāts ar iespējām zināt citu tiesu spriedumus. Es vēlreiz vērsu jūsu uzmanību uz lietas materiālos esošo 2009.gada 6.maija spriedumu. Tas ir lietas materiālos 131.lapaspusē. Tur tā lieta bija tāda, ka uz pieteikuma iesniegšanas brīdī nebija šielikumīgie šķēršļi, bet pieteikuma izskatīšanas laikā jau šis likumīgais šķērslis bija. Un tiesnesis bija pieņēmis lēmumu balstoties uz to iesniegumu... uz to datumu, uz pieteikuma iesniegšanas datumu tas likumīgais šķērslis nebija, taču šeit Senāts atzina, ka... es jau to esmu citējis, ka tiesnesim ir jāņem vērā tie juridiski nozīmīgie apstākļi, kas pastāv pieteikuma izskatīšanas laikā. Pieteikuma izskatīšanas laikā.

I.Brodiņš.

Sakiet, vai kādā normatīvā aktā tas ir teikts, ka tiesnesim būtu jāpārlicinās, vai tiesu informācijas sistēmā nav starp pusēm jau kāds civiltiesisks strīds? Normatīvā... konkrētā aktā...

G.Kusiņš.

Es cienu kolēģus tiesnešus... Es domāju, ka viņiem visu nevajag uzrakstīt priekšā. Tie ir kolēģi, kam ir juridiska izglītība un kas saprot, kas ir likumīgi šķēršļi un es nedomāju, ka tam ir jābūt uzrakstītam kaut kādā izsmelošā likumu skaita ziņā. Civilprocesa likumā tas jau ir apkopots zem termina „likumīgi šķēršļi”, bet tas ir arī Senāta praksē tālāk konkretizēts. Es domāju, nu, tas ir... man liekas, ka juristi saprot, ko nozīmē „likumiski šķēršļi”.

I.Brodiņš.

Varbūt pēdējais. Teiksim, tas varbūt vairāk attiecas uz manu konkrēto šo sūdzību. Jūsprāt... vai Rīgas rajona tiesas tiesneši, izskatot konkrētās bankas, „Swedbank”, pieteikumu par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izolē tiesas ceļā, ja tur bija skaidri un gaiši aprakstīts, kāds aizdevuma līgums uz kāda punkta pamata tiek izbeigts... Vai šajā situācijā viņam bija jāpaskatās tiesu informācijas sistēmā, kur būtu redzams, ka tieši par šā punkta atzīšanu par spēkā neesošu jau pastāv civiltiesisks strīds.

G.Kusiņš.

Es domāju, ka šeit būtu jāskatās, vai ir likumīgi šķēršļi. To, ka ir kaut kādi citi blakus apstākļi, kas var ietekmēt, bet nav uzskatāmi par likumiskiem šķēršļiem, nu tie tiesnesim nebūtu jāņem vērā. Vai teiksim, pieteikuma iesniegšana Satversmes tiesā arī uzreiz nav likumīgs šķērslis. Satversmes tiesa var pati lemt, vai apturēt šo... tas ir kā iespēja, nevis kā tiesneša obligāts pienākums.

Es diemžēl neesmu tā skrupulozi izlasījis tos jūsu aizdevuma līguma nosacījumus un visu ķīlas līgumu, lai sniegtu jums... es arī neuzdrošinos jums kā advokātam sniegt, kā saka, koleģiālu padomu, kā būtu pareizi jārīkojas jūsu vietā.

G.Kūtris.

Vai vēl būtu jautājumi?

I.Brodiņš.

Nē, nav. Paldies.

B.Didrihsone.

Jā, man ir jautājums. Sakiet, lūdzu, vai konkrēto lietu ietvaros varētu starp pusēm rasties strīds par aprēķināto līgumsodu?

G.Kusiņš.

Varētu.

B.Didrihsone.

Tātad tomēr pastāv starp pusēm strīds pēc būtības.

G.Kusiņš.

Nē, bija jautājums – vai varētu. Jā, bet jūsu gadījumā es domāju, ka nav.

B.Didrihsone.

Mēs skatām normas.

G.Kusiņš.

Bet jūs teicāt, ka nav strīdu.

B.Didrihsone.

Jā, bet vai varētu.

G.Kusiņš.

Jā. Šinī gadījumā, ja tāds strīds rastos, es ļoti ceru, ka tas parādnieks skaidri apzinoties, kādas tiesiskas sekas var būt, ja viņš ir ieķīlājis savu dzimtas īpašumu, nu attiecīgi savas tiesības arī aizstāvētu.

B.Didrihsone.

Paldies.

G.Kūtris.

Paldies. Jautājumu vairāk nav. Paldies Saeimas pārstāvim.

Līdz ar to mēs esam uzklaušījuši abus lietas dalībniekus, pareizāk sakot, visus lietas dalībniekus. Un varam pāriet pie pieaicināto personu uzklaušīšanas.

Tiesas sēdes sākumā es iepazīstināju ar pieaicinātajām personām un šādā secībā bija: Tiesībsarga pārstāvis, Tieslietu ministrijas pārstāvis, Rozenfelda kungs, Komerčbanku asociācijas pārstāvis un Patērētāju tiesību aizsardzības centra pārstāvis.

Sakiet, lūdzu, vai lietas dalībniekiem ir kādi priekšlikumi par pieaicināto personu uzklaušīšanas secību?

Lūdzu, pieteikuma iesniedzēju pārstāvis.

I.Brodiņš.

Es uzskatu, ka varētu uzklaušīt tādā kārtībā, kā Satversmes tiesa bija norādījusi savā uzaicinājumā.

G.Kūtris.

Paldies. Saeimas pārstāvis?

G.Kusiņš.

Piekrītu.

Tātad Satversmes tiesa nolemj, ka uzklaušām pieaicinātās personas minētajā secībā.

Pirmo aicinām Tiesībsarga pārstāvi. Lūdzu pie mikroфона un lūdzu arī iesniegt savu pilnvaru.

Lūdzu izklāstīt jūsu viedokli par šīm apstrīdētajām normām.

S.Tivaņenkova.

Godātā tiesa! 2010.gada 15.aprīlī Tiesībsarga birojā tika saņemta Satversmes tiesas vēstule, kurā tika pausts uzaicinājums paust savu viedokli par konkrētu Civilprocesa normu, precīzāk, 396. un 397.panta atbilstību Satversmes 92.pantam.

Konstitucionālās sūdzības iesniedzēji, vērstoties Satversmes tiesā norādīja, ka šīs normas, ciktāl tās attiecas uz ķīlas ņēmējtiesībām iesniegt pieteikumu par nekustamā īpašuma pārdošanu labprātīgā izsolē tiesas ceļā, kā arī ciktāl tās nedod iespēju parādniekam tiesības būt informētam un pieaicinātam lietas izskatīšanā, ir pretrunā ar Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam, kas nosaka, ka ikvienai personai ir tiesības aizsargāt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā.

2010.gada maijā, kad Satversmes tiesai sniedzām šo atzinumu, mēs šo jautājumu skatījām no vairākiem aspektiem. Pirmkārt, palūkojoties uz šī procesuālās normas vēsturisko rašanos, kad šī norma ir radusies un kā viņa ir pārnesta šobrīd spēkā esošajā Civilprocesa likumā. Tas bija viens aspekts.

Otrs aspekts bija tīri praktiski palūkojoties, kā šobrīd šī norma darbojas un kādas problēmas šīs normas piemērošanā šobrīd ir sastopamas.

Un konstatējām no vēsturiskā aspekta, ka šī norma ir pārņemta no šī Civilprocesa likuma, 30.gadu Civilprocesa likuma, taču viņa ir papildināta un šīs procesuālās normas, kas skar tiesības uz taisnīgas tiesas garantijām ikvienam indivīdam, faktiski šobrīd spēkā esošajā regulējumā pēc mūsu domām nav nodrošinātas. Šī argumentācija sīkāk ir izklāstīta jau mūsu atzinumā. Varbūt, ja tiesa ļaus, es viņu neatkārtosu arī laika ekonomikas nolūkos. Un otra lieta, par kuru mēs faktiski arī diskutējām un aplūkojām, cik daudzas mājsaimniecības Latvijā šobrīd ir ar šo regulējumu un šiem trūkumiem šajā regulējumā ir aizskartas viņu tiesības. Un kāda nozīme šim aizskārumam ir vispār Latvijas mērogā, Latvijas kā demokrātiskas republikas mērogā. 2010.gada maijā, kad mēs sniedzām, nebija spēkā šis Maksātspējas likums, kas nosaka, ka fizisko personu maksātspējas procesu, kas šobrīd ir saudzējošāks, nekā viņš bija līdz... Jāteic, ka šī norma nav vēl spēkā esoša šobrīd līdz 1.novembrim, bet jebkurā gadījumā šī situācija, kas bija maijā un ja šāda procesuālā kārtība tika realizēta, viņa faktiski bija diezgan katastrofāla. Šīs personas faktiski atvadījās no saviem īpašumiem un palika, varētu teikt, arī mūža verdzībā, parādu verdzībā šīm ārvalstu bankām lielākajā daļā.

Viens no svarīgākajiem aspektiem, kas faktiski šobrīd būtu jāuzsver, ir... ko nosaka... Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.pants nosaka tiesības uz taisnīgu tiesu un šīs tiesības uz taisnīgu tiesu faktiski ietver sevī gan pieeju tiesai kā vienu no aspektiem, gan tiesības piedalīties lietas izskatīšanā, pušu vienlīdzības principa, kā arī sacīkstes principa ievērošanā, argumentēta tiesas nolēmuma saņemšanu.

Izvērtējot tiesības uz taisnīgas tiesas saturu saistībā ar šo regulējumu, mēs nonācām pie secinājuma, ka faktiski nenodrošina Civilprocesa likumā ne tikai... faktiski aizskar 92.panta saturu, bet arī faktiski nodrošina Civilprocesa likumā 9. un 10.pantā nostiprinātās pušu līdztiesības un sacīkstes principa ievērošanu.

Līdztiesības princips nosaka, ka katrai pusei lietas izskatīšanas gaitā jābūt nodrošinātai saprātīgai iespējai parādīt lietu tādos apstākļos, lai nenostādītu to mazāk labvēlīgos apstākļos, salīdzinot ar otru prāvnieku.

Pušu stāvoklim procesā ir jābūt taisnīgi nolīdzsvarotam un šis aspekts ir diezgan svarīgs taisnīga tiesas principa ievērošanā. Tiesības uz taisnīgu tiesu parasti procesā sacīkstes principa ievērošanā, kas ietver iespēju būt informētam par visiem iesniegtajiem pierādījumiem un izdarītajām piezīmēm un paust viedokli par tiem.

Satversmes tiesas lietā Nr.2010-08-01 aplūkojami regulējumā vienpusīgi noteikti pārdošanas nosacījumi – pieteikšana nekustamā īpašuma pārdošana izsolē tiesas ceļā, kur parādnieks nevar ietekmēt šo nosacījumu maiņu, jo netiek iepazīstināts ar pieteiktajiem pārdošanas nosacījumiem, nenodrošina līdztiesības principa ievērošanu. Tāpat ir jāteic, ka ir ierobežota pieeja tiesai... nosacījums... ka faktiski tikai ķīlas ņēmējs vēršās tiesā un faktiski parādnieks par šo izsoli tiek informēts tikai *post factum* režīmā.

Brīvā tirgus ekonomikas apstākļos valsts nevar ierobežot indivīda rīcību slēgt darījumus un vienoties par ķīlas atsavināšanu izsoles ceļā par brīvi noteiktu cenu. Taču tiesību aizsardzības mehānisms, ko valsts garantē Satversmes... taču valstij ir jānodrošina tiesību aizsardzības mehānisms, ko valsts garantē Satversmes 92.pantā. Iespēja tiesību aizskāruma gadījumā nodot

strīdu izvērtēšanai taisnīgā tiesā ir viens no tiesiskas un demokrātiskas valsts pazīmēm. Un Eiropas Cilvēktiesību tiesa jau savulaik lietā **Delkur** pret Beļģiju norādīja, ka demokrātiskā sabiedrībā konvencijas izpratnē tiesībām uz taisnīgu tiesu ir tik liela nozīme, ka konvencijas 6.panta pirmo daļu nedrīkst interpretēt sašaurināti.

Viena no svarīgākajām lietām, ko mēs gribētu uzsvērt, ir tas, ka valsts noteiktais normatīvais regulējums nevar paredzēt nosacījumu ietveršanu līgumā, kas faktiski vienai pusei liek atteikties no viņai garantētajām tiesībām. Respektīvi, no tiesībām uz taisnīgu tiesu. Tā problēma šajā regulējumā, kā jau es teicu, ir brīdinājums, kurš nav obligāts. Jeb faktiski, ja mēs ejam ceļu, ka mēs neatzīstam pilnībā viņas par antikonstitucionālām, bet ejam virzienā uz to, ka mēs pilnveidojam šo regulējumu un atstājam valstī spēkā esošo ātrāku parādu saistību izpildes kārtību, tad faktiski šim parādam... šim brīdinājumam būtu bijis jābūt obligātam jebkurā gadījumā, nevis izvēles kārtībā, ka vienos gadījumos faktiski šis brīdinājums tiek ietverts līgumā un citos gadījumos viņš nav ietverts.

Attiecībā uz varbūt nedaudz arī komentējot iepriekš jau paustus viedokļus no Saeimas puses par dokumentu klāstu, kas jāiesniedz tiesai un tiesas rīcību šajā gadījumā.

Civilprocesā ir nostiprināts sacīkstes princips un ir arī prasījumu robežas. Manuprāt, tiesnesim, kuram ir iesniegti dokumenti tādā klāstā, kāds ir uzskaitīts Civilprocesa likumā, viņam nav iespēju atstāt viņu bez virzības, tas ir pirmkārt un pieprasīt kaut kādus papildus dokumentus, lai noprecizētu, vai tiešām šis vienlīdzības un sacīkstes princips būs ievērots. Līdz ar to faktiski, kas ir iesniegts, tas ir iesniegts un ir arī prasījuma robeža. Tiesnesis nevar vērtēt, cik tiesisks vai prettiesisks ir šis līgums, vai arī ievērotas Patērētāju tiesību aizsardzības likumā ietvertās normas vai nav. Un tas attiecībā uz... varbūt komentējot iepriekš izskanējušo viedokli, ka faktiski tiesām ir diezgan liela rīcības brīvība. Tomēr mēs uzskatām, ka faktiski ir nepieciešams papildināt šo normu, ka... precīzāk tas būtu 397.panta otrā daļa... man grūti šobrīd būtu noformulēt šo redakciju, kādā būtu tad jānoformulē, bet tas, ka Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 5.pantā... otrajā daļā, ja es nemaldos... jā, otrās daļas nosacījumi faktiski būtu izvērtējami, nododot šos nekustamos īpašumus labprātīgā pārdošanā izolē tiesas ceļā. Tas būtu, manuprāt, svarīgi demokrātiskā un tiesiskā valstī.

G.Kūtris.

Tas ir viss jūsu viedoklis par šīm apstrīdētajām normām?

S.Tivaņenkova.

Par brīvo cenu. Attiecībā uz brīvo cenu faktiski arī... ja mēs runājam par labprātīgu izsoli nebrīdinot personu un faktiski neļaujot viņai iet šo vienošanās ceļu, vēl izlīdzinot šo situāciju un strīdu, ir praktiski dzīvē norādīts, ka šī brīvā cena, viņa tiek noteikta ļoti brīvi un faktiski lielākajā daļā aizskar šo parādnieku tiesības. Un veidot mehānismu, ka personai ir jāiet vēlreiz procesuālie līkloči, lai aizstāvētu savas tiesības, faktiski jautājums ir, vai valsts izveidojusi ir efektīvu mehānismu un taisnīgu, lai samazinātu ne tikai šo resursu patēriņu... valsts resursu patēriņu, kas būs patērēts neskaitāmos procesos, ka personas, kurām šis nepilnīgais regulējums būs radījis zaudējumus vai tiesību aizskārumu, viņas būs spiestas griezties tiesā un iet šos prasības nodrošinājuma un prasības celšanas ceļus. Es to tā varētu noformulēt...

G.Kūtris.

Vai tiesnešiem būtu jautājums? Muižnieces kundze.

V.Muižniece.

Man ir jautājums jau pēc jūs uzstāšanās... jau pēc tam, kad jūs esat uzklauzījusi abas puses, gan pieteicējus, gan arī Saeimas pārstāvi... Vai jūs arī tād joprojām uzskatāt, ka tā kā jūs rakstveida viedokli iesniedzāt, ka 396. un 397. Civilprocesa likuma pants neliecina par to, ka tiesa pie šāda procesuāla regulējuma, kāds ir šobrīd spēkā, var pieņemt taisnīgu nolēmumu. Vai var saprast no jūsu uzstāšanās... ka jūs uzskatāt, ka šīs normas būtu nevis izslēdzamas, bet pilnveidojamas. Tā ir?

S.Tivaņenkova.

Jā. Es uzskatu, ka viņas būtu pilnveidojamas, jo, kā pieminēja Kusiņa kungs, faktiski šīs normas ir savstarpēji saistītas — Civillikums un Civilprocesa likums. Un nevar vienu, kā lai saka, regulējumu izslēgt, atstājot otru spēkā esošu. Līdz ar to faktiski mehānisms ir pilnveidojams, bet viņš ir pilnveidojams tādā ceļā kā nodrošinot taisnīgas tiesas principu ievērošanu. Un tie ir reāli priekšlikumi. Obligāts brīdinājums. Un varbūt skaidrāka tiesnešiem šo nosacījumu definēšana, kas ir jāņem vērā, pieņemot šo lēmumu par nekustamā īpašuma nodošanu labprātīgai izsolē tiesas ceļā, tad faktiski man liekas, ka tas risinājums būtu optimāls valsts mērogā.

V.Muižniece.

Paldies.

G.Kūtris.

Vēl viens jautājums. Sakiet, lūdzu, vai Tiesībsarga rīcībā būtu kāda informācija par to, ka tās... cik bieži tā brīvā cena nesakrīt ar tā parādnieka vēlmi jeb reāli situāciju. Ja teiksim, visos gadījumos iet caur tiesu, 580 tomēr lietas ir tiesā, vai tad visos varētu būt strīdi par to brīvo cenu?

S.Tivaņenkova.

Mēs šādu statistiku diemžēl neapkopojam un mēs nevarēsim norādīt tiesai, bet ja ļausiet tomēr.. tā ir tāda neliela atkāpe nedaudz, bet tikmēr, kamēr mēs sarūpējam šo pilnvaru, ar jūsu pašu Satversmes tiesas apsargu mēs pārrunājam šo gadījumu un viņam ir pazīstama.. es domāju, ka to atradīs jebkurš Latvijas iedzīvotājs savu paziņu, radnieku lokā, ka ir daudzi, kuri ir aizbraukuši projām uz ārzemēm strādāt, lai atpelnītu un nomaksātu šos kredītus. Viņiem ir šī brīdinājumu kārtība. Brīdinājums nav bijis obligāts. Un viņš ir iemaksājis, pieņemsim, vienā bankā atvērtā kontā, ja viņam ir divi konti, respektīvi, nevis tajā kontā, no kura viņam novelk šos maksājumus, bet kādā citā kontā, un ilgtermiņā viņam šie maksājumi tā kā no bankas puses netiek ieskaitīti, viņš zaudē šo īpašumu neskatoties uz to, ka viņš ir maksājis, bet iemaksājis ir citā kontā ar to pašu mērķi segt šo kredītsaistību. Šādas situācijas var rasties un es domāju, ka viņas arī rodas un..

G.Kūtris.

Jūsu viedoklis par iespēju... strīds par izpildi nevis.... Jā..

Tiesnesis Balodis.

K.Balodis.

Man tāds jautājums radās sakarā ar to, ka jūs uzsvērāt, ka pašreizējā kārtība esot nelabvēlīga tiem cilvēkiem, kuri sev ir pirkuši mājokli. Kā jūs domājat, piemēram, uz citiem kredītņēmējiem, kas ir nonākuši finansiālajās grūtībās, piemēram, attiecībā uz nekustamo īpašumu spekulantiem vai

neveiksmīgiem nekustamo īpašumu attīstītājiem... attiecībā uz viņiem šī pašreizējā kārtība ir tāda taisnīga un samērīga?

S.Tivaņenkova.

Es nespēju komentēt šo jautājumu, jo šis jautājums tiešām prasa analīzi. Es nespēju iedomāties, godīgi sakot.. Nu, pieņemsim situāciju, ka ir šie spekulanti, kuri ir iepirkuši vairākus šos nekustamos īpašumus. Nu jā... mēs katrs atbildam par savām saistībām.

G.Kūtris.

Cilvēciski katram ir jāatbild.

Lūdzu, vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem būtu jautājumi? Paldies.

Vai Saeimas pārstāvim jautājumi būtu?

G.Kusiņš.

Jā. Diemžēl astoņi. Sākšu varbūt ar vienu. Ja tiesa atļauj, tad privātu... Jūs kādreiz esat kādam aizdevusi naudu?

S.Tivaņenkova.

Nē.

G.Kusiņš.

Paldies. Lūdzu tiesu ņemt vērā, ka šeit es gribēju uzdot jautājumu, ka mums ir jāskatās ne tikai kredīta ņēmēju, bet arī kredīta devēju intereses. Šīm lietām ir jābūt sabalansētām.

Pirmais... patiesībā uz Tiesībsarga viedokļa trešajā lappusē pausto.. šeit ir rakstīts, ka normatīvais regulējums pieļauj situāciju rašanos, kad ķīlas devējs nevar izmantot pozitīvo tiesību nokārtot saistību līdz labprātīgās izsoles noteikumu apstiprināšanai tiesā.

Sakiet, lūdzu, uz ko pamatojās šāds apgalvojums, jo, manuprāt, šis parādnieks, es pieļāju, ir jau vairākkārt brīdināts labprātīgi nokārtot savu saistību. Kāpēc.. kā jūs interpretētu? Pieļauj situāciju, ka nevar nokārtot saistību.

S.Tivaņenkova.

Neparedz obligātu brīdināšanu. Ja faktiski jums šis obligātais brīdinājums nav bijis, kā, piemēram, jau minēju iepriekš minētajā gadījumā, tad vienkārši ir tiek uzsākts šis tiesas process... process, kurā jums nav šī brīdinājuma kārtība. Jums arī nav jāuzrāda, ka jūs esat brīdinājuši. Līdz ar to faktiski sanāk, ka ķīlas devējs nevar faktiski iet un vienoties un mēģināt šo situāciju izlīdzināt. Varbūt viņam šie līdzekļi... viņš varētu mobilizēties un šos līdzekļus kaut kur citus aizņemt, lai faktiski varbūt neietu..neuzsāktos šī izsole.

G.Kusiņš.

Bet tad es nedaudz to jautājumu precizēju. Sakiet, lūdzu, no lietā esošajiem materiāliem ir redzams, ka tiesas ļoti skrupulozi skatās šāda rakstura tos pieteikumus, ko ir iesnieguši un visos tajos ir, nu, man liekas tā ļoti precīzi, vai ir bijis brīdinājums. Un vēl jo vairāk: vai ir... parasti tās bankas arī raksta, ka ir nosūtīts parādniekam paziņojums un brīdināts par vienpusēju atkāpšanos no līguma noteikumiem. Tas cilvēks ir parakstījies. Man liekas, ka tas cilvēks... nu, protams, mēs varam paredzēt, ka viņš ir jābrīdina vēl 17-18-19 reizi, bet man liekas, ka tad, kad rodas strīds, bankas parasti komunicē ar parādnieku un jautā: vai jūs atceraties, ka jums, lūk, ir šāds parāds, ka jūs esat ņēmuši naudu un ka jums ir parādsaistības. Un tikai tad, kad es domāju... vai nu cilvēks

nevēlās runāt vai negrib runāt, nu... tā ir cilvēka brīva izvēle, kādas sekas viņš pats sev izvēlās. Tikai tad mēs nonākam pie tādas situācijas, ka bankas vienpusēji atkāpjas no kredītlīguma, Es šeit negribu aizstāvēt banku, es vienkārši gribu saprast, par kādu brīdinājumu iet runa. Man liekas, ka tas cilvēks ir saņēmis vairākus brīdinājumus kopējās izpratnes radīšanai viņam, ka banka viņam sūta brīdinājumus, ka mēs atkāpsimies vai kaut kā rīkosimies. Cik reizes, jūsuprāt, būtu jābrīdina?

S.Tivaņenkova.

Es uzskatu, ka principā ir optimāli, ja vismaz viena reize ir brīdināts. Bet, ja šāds brīdinājuma nosacījums nav atrunāts. Ko tad darīt šāda situācijā?

G.Kusiņš.

Tā tad jūs sakāt, ka obligāti jābūt skaidram, lai cilvēks saprot, kādas sekas viņam iestājas.

S.Tivaņenkova.

Es uzskatu, ka brīdinājumam jābūt ir obligātam. Un ja faktiski viņš nav atrunāts un normatīvais regulējums paredz iespēju, tad faktiski viņš nav..

G.Kusiņš.

Bet brīdinājums par ko? Par pieteikuma iesniegšanu jeb aicinājums nokārtot savu parādu?

A.Branta.

Vai es drīkstētu pārtraukt jūs abus divus? Man liekas, ka pieaicinātā persona nesaprata jautājumu. Viņa runā par brīdinājumu, kas nav obligāts līgumā. Man liekas, ka Kusiņa kungs uzdod jautājumu par to, vai iepriekš jau... tādēļ ir jautājums, cik reizes ir jāsūta brīdinājums... Kusiņa kungs saka, ka banka iepriekš sūta brīdinājumus, lai cilvēks atceras, ka ir parādsaistības. Arī tad, ja līgumā šis brīdinājums nav ierakstīts, bet tas jau ir pirms iešanas uz tiesu vēl jābrīdina.

G.Kusiņš.

Paldies.

S.Tivaņenkova.

Šī komunikācija notiek, bet ir iespēja.. Tomēr taču ir gadījumi, kad šīs personas atrodas ārpus valsts. Un ja šie sūtījumi nonāk šē pat Latvijā. Un tas nav šis tiesiskais ceļš. Tiesai ir jāpārlicinās par to, ka līdz jums šis brīdinājums ir nonācis jūsu deklarētajā dzīvesvietā un jūs esat informēti par tiesas sēdi. Es domāju, ka lielā daļā gadījumu arī šie brīdinājumi nenonāk nemaz līdz parādniekiem, kuri atrodas varbūt Īrijā vai Anglijā un strādā. Un arī pēc varētu nenonākt šis brīdinājums, kas ir.. kā saka, izvēles kārtībā atrunāts šeit 396.pantā.

G.Kūtris.

Vai jūsuprāt banka var vienpusēji atkāpties no kredīta līguma un tur nav nekāda brīdināšanas kārtība.. paziņo un tā vienkārši cilvēks atrodas ārzemēs, sūtam un tad nekas.. Bankai ir tiesības pārdot ķīlu arī tad, ja nav pierādījumu, ka banka ir vienpusēji atkāpusies un par to persona ir brīdināta. Es vienkārši jautāju, jo lietā esošajos materiālos tiesas... tas bezmaz ir viens no lakmusa papīriņiem, uz kuriem bankas vienmēr ir norādījušas: mēs esam brīdinājuši un mums ir saņemts apliecinājums, ka tieši šī persona ir saņēmusi.

S.Tivaņenkova.

Es tiešām neesmu iepazinusies ar šo tiesu praksi. Viņa mums nebija nosūtīta un mēs neesam iepazinušies ar šiem lietā papildus pievienotajiem materiāliem, tāpēc man būs sarežģīti komentēt varbūt šo jautājumu.

G.Kūtris.

Mums nav jāiepazīstina. Tas ir lietas materiālos un jums ir jāizsaka viedoklis par apstrīdētajām normām.

G.Kusiņš.

Tad ir jautājums. Sakiet, lūdzu, kāpēc jūs uzskatāt, ka tiesnesis, to izskatot, nevar vērtēt Patērētāju tiesību aizsardzības likumā tieši noteikto, ka tiesa, izskatot strīdu, var veidot citas ražotāju, pārdevēju, pakalpojumu sniedzēju noslēgtā līguma izrietošās procesuālās darbības, izvērtēt līguma noteikumus... Kāpēc? Tas ir spēkā esošs likums. Jūs teicāt, ka tiesnesis nevar vērtēt.

S.Tivaņenkova.

Tiesnesis var vērtēt, viņam būtu jāvērtē, bet viņam būtu faktiski jāatrunā šis pienākums vērtēt. Jautājums ir: ir sacīkstes princips un ir konkrēta prasība. Un šajā gadījumā tas ir konkrēts pieteikums. Jautājums ir par to, ka ja līgums varbūt neatbilst Patērētāju tiesību aizsardzības likumā noteiktajam, tā faktiski ir cita prasība un tā ir skatāma atsevišķā tiesvedībā un viņu apstrīdēšanas kārtība ir skatāma atsevišķā tiesvedībā. Un ir jautājums par to, vai tiesnesis ir tiesīgs šajā gadījumā ņemt paplašināti šo prasījumu robežu un arī iet iekšā dziļāk skatoties, vai šis līgums ir tiesisks jeb prettiesisks.

G.Kusiņš.

Man liekas, ka te nav īsti pareizi vārdi „prasījuma robeža”. Jautājums šobrīd ir... 397.panta otrās daļas otrais punkts: „nav likumīgu šķēršļu”. Sakiet, lūdzu, kas tad ir likumīgi šķēršļi priekš tiesneša, ja tiesnesim likumīgs šķērslis nav cits spēkā esošs likums, kurā tieši ir skaidri norādīts, ka tiesa izvērtē šo.

S.Tivaņenkova.

Nav likumīgi šķēršļi nekustamā īpašuma pārdošanai. Tas ir pirmais, kas nāk prātā... faktiski, vai nav liegums, vai kādas papildus hipotēkas.

G.Kusiņš.

Tikpat labi tas varētu būt bāriņtiesas kaut kāda piekrišana nepieciešama, ja nekustamais īpašums pieder vairākiem. Bet bāriņtiesas likums arī šeit nav pieminēts.

S.Tivaņenkova.

Bet ir jautājums: vai nav normu... šī līguma izvērtējums normām... ietver šo likumīgo.. ka nav likumīgu šķēršļu. Vai tas ir tas saturs šajā redakcijā? Vai mēs varam pateikt, ka nav likumīgu šķēršļu. Es principā savādāk vērtētu, ja es būtu tiesnesis, neskatītos visu normatīvo bāzi un nepārbaudītu, vai viņš atbilst konkrētajām likumdošanas normām. Es paskatīties faktiski, vai no zemesgrāmatas, vai izriet kaut kādi liegumi vai citi apgrūtinājumi šī nekustamā īpašuma atsavināšanai. Manuprāt, viņš faktiski nav diezgan precīzi nodefinēts, lai tiesnesim būtu un arī lietas dalībniekiem būtu skaidrs, kas tieši ir šie likumīgie šķēršļi. Varbūt viņu ir nepieciešams papildināt... šo punktu.

G.Kusiņš.

Tad vēl divi pēdējie jautājumi.

Sakiet, lūdzu, vai tiesnešu kļūdas taisot spriedumu ir par pamatu tam, lai atzītu, ka norma ir izslēdzama... Vai tiesneša kļūdas ir par pamatu tam, ka norma ir izslēdzama?

S.Tivaņenkova.

Nē.

G.Kusiņš.

Paldies. Un tad vēl jūs teicāt, es diemžēl tā nepaspēju pierakstīt... Jūs teicāt par to mūža verdzību ārvalstu bankām. Vai jūs varētu nedaudz komentēt, jo 94.panta ietvaros Satversmē: ikvienam ir tiesības uz brīvību un personas neaizskaramību.

S.Tivaņenkova.

Es..

G.Kusiņš.

Vai tas ir Tiesībsarga vērtējums, ka šobrīd tas tā notiek — verdzība?

S.Tivaņenkova.

Tas nav Tiesībsarga vērtējums. Faktiski jautājums bija, konkrēti izvērtējot šo te jautājumu un atbilstību taisnīgai tiesai. Jautājums faktiski varētu arī skart pirmo pantu: Latviju kā demokrātisku valsti un demokrātiju, kas ietver sevī taisnīgumu... valsti, kurā valda likums un taisnīgums. Un faktiski vai šāds regulējums arī neskar pirmo pantu papildus tam.

G.Kusiņš.

Bet par to verdzību tad?

S.Tivaņenkova.

Es atturēšos no tālākiem komentāriem, ja ļausiet.

G.Kūtris.

Paldies. Vai tiesnešiem būtu jautājumi?

Paldies pieaicinātās personas pārstāvim.

Tiesa, apspriežoties uz vietas, nolēma izsludināt tiesas sēdē pārtraukumu uz vienu stundu un 7 minūtēm. Tas ir, turpinām tiesas sēdi pulksten 13.45.

(Pārtraukums.)

G.Kūtris.

Turpinām tiesas sēdi.

Tiesas sēdes turpinājumā mēs uzklusām pieaicinātās personas.

Gribētu atgādināt, ka tiesa ir lēmusi, ka no katras institūcijas aicina pārstāvi nevis pārstāvjus un tāpēc aicinām no institūcijas uzstāties vienai personai, jo mēs negribētu, ja tiesā ierastos kolektīvs viss un katrs savu tēmu virzītu.

Ievērojot mūsu iepriekš nolemto kārtību, aicinām šobrīd savu viedokli par apstrīdētajām normām izteikt Tieslietu ministrijas pārstāvi. Lūdzu, Laila Medinas kundze.

L.Medina.

Godātā tiesa! Izvērtējot šo jautājumu un izpētot arī lietas materiālus, kā arī tos jautājumus, ko Satversmes tiesa ir uzdevusi Tieslietu ministrijai un Tieslietu ministrija savukārt ir sniegusi savas atbildes, es savā runā vēlētos tad pieskarties visiem tiem aspektiem, izklāstot viņus attiecīgi mūsu skatījuma noteiktajā secībā un argumentējot, kas, mūsaprāt.. kā mūsaprāt būtu vērtējamās attiecīgās Civilprocesa likuma normas.

Pašā sākumā es vēlētos uzsvērt to, ka Tieslietu ministrijas skatījumā apstrīdētās Civilprocesa likuma normas atbilst Satversmes 92.pantam un tad turpinājumā es mēģināšu izklāstīt Tieslietu ministrijas argumentus šim apgalvojumam.

Visupirms Tieslietu ministrija uzskata, ka, lai pamatoti izvērtētu Civilprocesa likuma normas, kuras ir šajā gadījumā apstrīdētas, proti, 49.nodaļa un tās atsevišķi panti, ir jāskata šī nodaļa, kā jau iepriekš tika uzsvērts vairākas reizes, kontekstā ar Civillikumā paredzēto regulējumu par ķīlas tiesību institūta gan reglamentāciju kopumā un par šī ķīlas tiesību institūta mērķi.

Un Tieslietu ministrija uzskata, ka ķīlas tiesību mērķis ir aizsargāt kreditoru intereses tajos gadījumos, kad parādnieks jeb ķīlas devējs nav pildījis savas saistības, proti, lai nodrošinātos, ka kreditors piešķirot jeb aizdodot naudas līdzekļus ķīlas devējam, viņš iegūst pārlicību, ka saistību neizpildes gadījumā viņš varēs tomēr iegūt apmierinājumu par saviem aizdotajiem līdzekļiem.

Līdz ar to, ja mēs atņemam tiesību ķīlas kreditoram šādā veidā gūt apmierinājumu par savām tiesībām, mēs principā mainām ķīlas tiesību institūta jēgu kā tādu. Tas, mūsaprāt, ir ārkārtīgi svarīgs aspekts, kas ir jāņem vērā, analizējot attiecīgās Civilprocesa likuma normas.

Tālāk. Lai noskaidrotu, vai apstrīdētās normas atbilst samērīguma principam, ir jāizvērtē, vai pastāv līdzsvars starp pusēm, kas ir šajā gadījumā strīdus iesaistītās. Un šeit mēs atkal uzskatām, ka sākotnējo jāvērtē to, ka šajā gadījumā puses tās savas attiecības veido sākotnēji uz Civillikuma pamata, proti, kā tas noteikts Civillikuma 1304.pantā, ka ķīlas tiesību var nodibināt tajā skaitā uz līguma pamata un tas ir tas gadījums, par kuru mēs šobrīd runājam. Un mēs visi viennozīmīgi zinām, ka nodibinot kādu tiesību vai pienākumu ar līgumu, tas pamatā ir brīvprātīguma princips, tātad puses ir piekritušas, izvērtējot savas tiesības un pienākumus un saistības un šiem pienākumiem un saistībām ir attiecīgi piekritušas.

Un tātad noslēdzot līgumu par ķīlu, abas puses var vienoties tajā skaitā par noteiktām tiesībām, kādā veidā šis ķīlas līgums darbosies. Un viens no šādiem noteikumiem var arī būt tāds, ka ķīlas devējs ir pielīdzis kreditoram tiesību pārdot ķīlu par brīvu cenu. Un šādu iespēju arī paredz attiecīgs 1321.pants.

Kā jau mēs to dzirdējām, arī tā prakse un izpratne par to, un arī skaidrojums, ka šāda pārdošana par brīvu cenu nekustama īpašuma gadījumā nozīmē labprātīgu izsoli tiesas ceļā. Tas nozīmē, ka tajā brīdī, kad kreditors vērsas tiesā par šī īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā, viņš realizē savas jau ne tikai likumā noteiktās tiesības, bet arī līguma pielīgto kārtību, kādā veidā saistību neizpildes gadījumā ir realizējama ķīla.

Līdz ar to Tieslietu ministrijas ieskatā šī tieši kreditoru un ķīlas ņēmēju vienošanās ir ņemama par pamatu tam, lai secinātu, ka tiesai, izskatot pieteikumu par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā primāri ir jāpārlicinās par to, vai ķīlas devējs ir devis kreditoram tiesības pārdot ieķīlāto lietu par brīvu cenu un šajā kategorijā lietās nav jāvērtē ķīlas

devēja vēlākie iebildumi par ķīlas pārdošanu. Tātad ir jākonstatē, ka ir bijusi pušu sākotnējā griba un vienošanās par šādu pārdošanu.

Līdz ar to pati šī būtība, ka ķīlas ņēmēja tiesību realizēt ķīla labprātīgā izolē mūsu skatījumā atbilst Satversmes 92.pantam, pats šis tiesību institūts, jo tas tajā skaitā atbilst ķīlas tiesību institūta jēgai kā tādai un pats šis līgums tiešā veidā neierobežo ķīlas devēja tiesības uz efektīvu savu tiesību aizsardzību taisnīgā tiesā.

Turpinājumā vērtējot kārtību, kādā tiesnesis izskata ķīlas ņēmēja iesniegto pieteikumu par nekustamā īpašuma pārdošanu labprātīgā izolē, es gribētu pievērsties vairākām jau atsevišķām detaļām.

Pirmais, ko es vēlētos apskatīt, jautājums ir par brīdinājumu. Kā mēs esam sapratuši, arī visi klātesošie par to ir runājuši, ka sūdzības iesniedzēji ir izteikuši iebildumus par Civilprocesa likuma 396.panta otrajā daļā iekļauto izņēmumu gadījumu, ka nav nepieciešams parādnieka brīdinājums. Mūsu skatījumā pierādījumi par to, ka nav nepieciešams parādnieka brīdinājums, ir pieļaujami vienīgi tikai un tādos gadījumos, kad līgumā ir tieši ierakstīts, ka brīdinājums nav nepieciešams, proti, ka šajā gadījumā parādnieks ir tiešā veidā atteicies no šādas savas tiesības. Bet, kā mums liecina prakses gan piemēri, gan visi pārējie, gan banku prakses analīze, arī šajā konkrētajā lietā, tad bankas brīdina savus parādniekus un mēģina šīs attiecības nokārtot, vispirms sarunu ceļā, runājot par iespējamo parādu restrukturizāciju vai par saistību izpildes attiecīgajiem termiņiem.

Un tas, ko mēs vēlāties īpaši uzsvērt šajā gadījumā, ka tieši konkrētās Civilprocesa likuma 396.panta otrās daļā noteiktās nekādā veidā neliedz pieteicējam tiesības attiecīgi brīdināšanu tomēr veikt un, ka jau es teicu, praksē šādi gadījumi... šāda veida kārtība tiek arī parasti ievērota.

Un tas, ko mēs vēl papildus vēlētos uzsvērt, ka Civilprocesa likuma normas ir rakstītas vispārīgai situācijai, lai regulētu dažādas dzīves situācijas gan, kad parādnieks ir fiziska persona, gan kad parādnieks ir juridiska persona, līdz ar to mūsu skatījumā nebūtu pieļaujams Civilprocesa likumu būvēt... veidot kazuistiskas normas, jo tādējādi mēs radītu vēl sarežģītāku situāciju. Un Tieslietu ministrijas ieskatā šāds vispārīgs civilprocesa regulējums jeb vispārēja pieeja būtu saglabājama arī turpmāk. Un likuma normas tāpēc nevajadzētu tulkot tikai gramatiski un lasīt tikai konkrētos burtus, kas tur ir ierakstīti.

Papildus mēs vēlāties uzsvērt, ka vērtējot Civilprocesa likuma 49.nodaļas normu par brīdinājuma nepieciešamību kontekstā ar citām Civilprocesa likuma normām, uzsvars liekams uz to, ka šīs nodaļas kārtībā netiek izlemts jautājums par ķīlas realizāciju. Parādniekam uzzinot par attiecīgu tiesas lēmuma esamību ir dots pietiekami ilgs laiks savu tiesību aizsardzībai. Savukārt 50. un 50.¹ nodaļā noteiktajā kārtībā tiek izlemts jautājums par saistību izpildi, līdz ar to arī šim pašam tiesas nolēmumam ir pilnīgi citas sekas un šādā kontekstā ir svarīgs parādnieka brīdinājums.

Līdz ar to apkopjot iepriekš paustos argumentus, Tieslietu ministrijas ieskatā Civilprocesa likuma 396.panta otrā daļa esošajā redakcijā neierobežo ķīlas devēju un tiesības uz taisnīgu tiesu un savu tiesību aizsardzību.

Nākamais jautājums, godājamā tiesa, ko es vēlētos apskatīt, ir izsoles sākuma cena un novērtējums.

Civilprocesa likuma 396.panta 3.daļas 3.punkts noteic, ka pārdošanas nosacījumos, ko norāda tiesai, norāda arī izsoles sākumcenu. Savukārt Civilprocesa likuma 398.panta 1.punkts noteic, ka pārdošana izsolē veic tiesu izpildītājs kārtībā, kāda šajā likumā noteikta tiesas sprieduma izpildei, ievērojot attiecīgos Civillikuma pantus par pārdošanu un izsoli.

No minētajām tiesību normām izriet, ka nekustamā īpašuma novērtējums nav obligāts priekšnoteikums, lai iesniegtu pieteikumu par nekustamā īpašuma pārdošanu labprātīgā izsolē tiesas ceļā.

Lai gan personai, uz kuras pieteikuma pamata notiek pārdošana, ir tiesības pašai vadoties no sev zināmiem kritējiem noteikt izsoles sākumcenu, tomēr ir jāuzsver, ka atbilstoši Civillikuma 1328.pantā ietvertajam tiesiskajam regulējumam ķīlas ņēmējs, kam parādnieks atvēlējis pārdoto ieķīlāto lietu par brīvu cenu pārdot, atbild par tā pārdošanu kā pilnvarnieks. Un šis pilnvarnieka tiesību institūts tika analizēts jau iepriekš no Saeimas pārstāvja puses. Es domāju, ka es arī varētu tālāk detaļās neiedziļināties, vien apliecinot, ka mēs pievienojamies tam, ka šis Civillikumā noteiktais pienākums darboties kā pilnvarniekam nozīmē īpašu atbildības nastu attiecīgi kredītoram, arī noteiktus pienākumus un pēc tam arī atbildību attiecībā pret parādnieku par iespējamo zaudējumu atlīdzību.

Otra lieta, ko mēs šajā sakarā vēlētos uzsvērt un pieteikt... ka izsoles sākumcenas noteikšana nav vienīgais apstāklis, kas ņemams vērā pie mantas pārdošanas. Būtisks apstāklis, kas šeit ir jāņem vērā, ir tas, ka mantu pārdod izsolē. Un Augstākās tiesas Senāts ir savā lēmumā 2010.gada 27.janvārī norādījis, ka nepastāv objektīvāka cenu noteikšanas veida par pārdošanu izsolē. Līdz ar to, ņemot vērā šādu Augstākās tiesas interpretāciju, mēs uzskatām, ka šis veids, kā Civilprocesa likums ir noteicis mantu pārdošanā, proti, kombinējot sākumcenas noteikšanu arī tajā skaitā bez novērtējuma, bet kā pilnvarniekam, to liekot kopā blakus ar pienākumu pārdot šo mantu izsolē, garantē to, ka šī manta tiks pārdota par iespējami augstāko cenu, kas atbildīs tābrīža tirgus apstākļiem. Protams, ir jāņem vērā, ka tirgum krītot un augot šīs cenas var būtiski svārstīties un Latvijas ekonomiskajā situācijā tas, protams, ir ļoti krasas svārstības, kas var nostādīt parādnieku konkrētajā faktiskajā situācijā neizdevīgā stāvoklī, bet tas nebūt nenozīmē, ka Civilprocesa likumā iekļautās normas tādēļ būtu antikonstitucionālas.

Bez tam, ņemot vērā to, ka ir šī dubultā aizsardzība, lai pārdotu par iespējami augstāko cenu, šim te vēl pielikt klāt trešo nosacījumu par to, ka ir vajadzīgs obligāts novērtējums, pirmkārt, būs nepamatoti no tāda viedokļa, ka tas tikai sadārdzinātu procesu, bez tam ir jāņem vērā, ka arī novērtējums... tas arī... ir dažādi novērtējumi un novērtējumi par pārdošanu ātrā ceļā, kā tas ir piespiedu izsoles gadījumā, šī cena nebūs tā augstākā un tā, kas varbūt subjektīvi visvairāk varētu apmierināt parādnieku intereses.

Ja mēs skatāmies un ja salīdzinām, ka, piemēram, citos Civilprocesa likuma noteiktajos gadījumos ir paredzēts šis obligātais novērtējums, tad tie ir tajos gadījumos, kad šī ir piespiedu izpilde, ko realizē tiesu izpildītājs, kuram nav šī īpašā pienākuma rīkoties kā parādnieka pilnvarniekam. Un tas arī norāda šo atšķirību, kāpēc šajā gadījumā šis novērtēšanas pienākums ir uzlikts par obligātu.

Godājamā tiesa! Tālāk ejot pie nākamā jautājuma, kas ir tie dokumenti jeb kāds ir tiesas pienākums izvērtēt iesniegto pieteikumu un iesniegtos dokumentus un kādi kritēriji ir jāņem vērā, es vēlētos vērsti tiesas uzmanību uz Tieslietu ministrijas skatījumu, ka nevar vērtēt Civilprocesa likuma 396.panta otrajā daļā uzskaitītos dokumentus atrauti no pārējām Civilprocesa likuma normām un jo īpaši uz Civilprocesa likuma 397.pantu un šā panta otrajā daļā noteiktajiem kritērijiem jeb tiem obligātajiem punktiem, kas tiesnesim jāizvērtē, lai pieņemtu savu lēmumu pieļaut vai nepieļaut mantas šādu pārdošanu.

Līdz ar to mēs uzskatām, ka ir, protams, šis 396.pantā uzskaitītais dokumentu skaits ir tie dokumenti, kas ir obligāti pievienojami un bez kuriem nav iespējams vispār sākt dokumentu vērtēšanu, bet papildinot, likumdevējam nosakot, ka Civilprocesa likumā ne tikai minimāli uzskaitāmos iesniedzamos dokumentus, bet arī jautājumus, kas tiesnesim ir jāvērtē, tiek dota iespēja tiesnesim atteikt lietas izskatīšanu pat tad, ja ir iesniegti visi pievienotie dokumenti, bet tiesnesis nav ieguvis pārlicību par šiem būtiskajiem nosacījumiem, kas ir paredzēti 397.panta otrajā daļā un proti, no svarīgākajiem tiem, kas būtu apskatāmi un par kuriem ir strīdus, ir par to, ka ķīlas ņēmējam ir tiesības pārdot nekustamo īpašumu par brīvu cenu, tāvad šī tiesība ir pielīgta un ir iestājusies nosacījumi, kas ļauj šai tiesībai tikt īstenotai un jau sīki un smalki apskatītais punkts par likumīgo šķēršļu esamību vai neesamību šādai pārdošanai kontekstā ar pieteikumā norādītajiem nosacījumiem.

Ņemot vērā to sīko un detalizēto analīzi, kas par šo jautājumu jau bija, tad es sīkāk vairs pie tā nepievērsīšos, vien norādīšu, ka arī Augstākā tiesa savā praksē ir norādījusi, konkrēti 2009.gada 25.novembra lēmumā, ka saistību izpildīšanā tiesas ceļā, kas vienlaikus aptur arī labprātīgu izsoli, ir būtiski noskaidrot, vai pastāv priekšnoteikumu Civilprocesa likuma 7.sadaļas noteikumu piemērošanai. Un proti, tas nozīmē, ka tiesai ir jāpārliciecinās, ka pieteicējs ir norādījis visu šo kritēriju esamību un viņam ir tiesība lūgt tiesu pārdot mantu šādā veidā.

Nākamais apstāklis, kas būtu izvērtējams un par ko ir bijuši izteikti viedokļi, ir lietas izskatīšana bez parādnieka klātbūtnes un bez parādnieka paskaidrojumiem. No sūdzību iesniedzēju viedokļa raugoties, rodas priekšstats, ka vienīgais veids, kā nodrošināt pieeju taisnīgai tiesai, ir — katra lieta, kas tiesā tiek izskatīta, tiktu izskatīta vismaz trīs instancēs ar visām iespējām izteikties, iesniegt pierādījumus un tamlīdzīgi, tādējādi uzskatot, ka neviens jautājums tiesā nevarētu būt izlemams, ja to nav pārbaudījusi tiesa vismaz trīs instancēs, ļaujot pusēm visu izpētīt.

Mūsu skatījumā šāda pieeja būtu pieļaujama un šādai pieejai būtu jābūt tajos gadījumos, kad jautājumi tiek izšķirti prasību tiesvedības kārtībā, bet tajos gadījumos, kad likumdevējs ir izvēlējis un Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tas ir pamatoti, ka varētu būt arī citādākas ātrākas procedūras, proti, šajā gadījumā uz saistību izpildīšanu tiesas ceļā šī procedūra varētu būt arī atšķirīga, proti, būtu nodrošināts īsāks process. Un mūsu skatījumā lietas izskatīšana vienā tiesas instancē ir pietiekama un samērīga pieeja taisnīgai tiesai un nav pamata apgalvojumam, ka tikai lietas izskatīšana tiesas sēdē pusēm klātesot visās trijās instancēs šādu pieeju taisnīgai tiesai nodrošina.

Papildus gribētu uzsvērt, ka tiesības piedalīties lietas izskatīšanā un izteikt savu viedokli nav tiešā veidā savienojams ar Civillikumā izveidoto ķīlas tiesību nodrošinājuma institūtu. Tādā

gadījumā ķīlas tiesības nodrošināšana speciālā kārtība un no tā izrietošie ķīlas tiesības realizācijas vienkāršotie noteikumi vairs nekalpo ātrai un efektīvai civiltiesisko attiecību regulācijai.

Tas Tieslietu ministrijas ieskatā nav pieļaujams, jo apdraudētu iekļāto īpašumu ātru realizācijas iespēju parādnieku saistību neizpildes gadījumā, kas savukārt nelabvēlīgi ietekmētu kreditēšanas iespējas sabiedrībai kopumā, jo pastāvētu risks, ka kredītdevējam realizējot sev par labu nostiprinātu ķīlu būtu jāpierāda un jātiesājas par pašu tiesas pamatsaistību. Turklāt gadījumā, kas ir ļoti svarīgi, ka nevis kredītdevējs ir pārkāpis savas saistības, bet gan ir parādnieka saistību pārkāpuma gadījums.

Mūsu skatījumā šādi pagarinot tiesas procesu varētu zust arī pašas ķīlas tiesību institūta jēga.

Papildus mēs vēlamies uzsvērt, ka ja tiktu uzskatīts, ka tikai pilns tiesas process nodrošina pieeju taisnīgai un efektīvai tiesai, tas varētu sadārdzināt tiesas procesu atsevišķos gadījumos, pat mākslīgi novilcināt un tādējādi radīt nelabvēlīgus apstākļus kredītoram, kas savukārt varētu it īpaši, ja tas ir banku gadījumā, atstāt negatīvu ietekmi uz pārējiem banku klientiem. Un tas tiešām nebūtu tas... tāds mērķis, kas būtu aizsargājams.

Līdz ar to mūsu skatījumā Tieslietu ministrija uzskata, ka 49.nodaļā paredzētā kārtība atbilst taisnīgas tiesas jēdzienā iekļautajai izpratnei un nav pieļaujams uzskats, ka taisnīga tiesa sevī ietver lietas izskatīšanu tiesas sēdē piedaloties pusēm.

G.Kūtris.

Paldies. Jums tāds garš viedoklis, bet nu laikam uztraucāties arī par to civilprocesu.

Sakiet, lūdzu, Tieslietu ministrijas viedoklis... Jūs tikko teicāt, ka šis... precizēsīm varbūt, ka, pirmkārt pieteikuma iesniedzēji neprasa trijās tiesu instancēs izskatīt šīs prasības. Jūs sakāt, ka šī lieta tiek izskatīta vienas instances tiesā?

L.Medina.

Tiesa pārbauda, vai ir iestājusies tie apstākļi, kas ir paredzēti attiecīgi Civilprocesa likuma 49.nodaļā, viņi neizskata, viņi pārbauda, vai ir paredzēts...

G.Kūtris.

Pārbauda un neuzklausot vienu dalībnieku šī darījuma, lemj, ja?

L.Medina.

Jā, viņi pieņem lēmumu, balstoties uz iesniegtajiem dokumentiem.

G.Kūtris.

Sakiet, lūdzu, ja par dokumentiem.. Vai tiesnesis var pieprasīt šajā lietā iesniegt līguma tekstu?

L.Medina.

Atbilstoši Civilprocesa likuma regulējumam, tas, kas ir paredzēts šajā gadījumā, ja tiesnesis negūst pārliecību par tiem apstākļiem, kas noteikti 397.panta otrajā daļā, tiesnesis atsaka šo pieteikumu, nepieprasot papildus informāciju. Šajā gadījumā pieteicējs, lai viņš šo jautājumu risinātu, ir jānovērš... jāiesniedz jauns pieteikums. Bet papildus dokumentus pieprasīt nē... tad viņš atsaka... tiesnesis..

G.Kūtris.

Jūsu rakstītajā viedoklī no ministrijas bija rakstīts, ka ar Civilprocesa likuma veidotais regulējums nekustamā īpašuma labprātīgai pārdošanai izolē tiesas ceļā nebija paredzēts gadījumiem, kā iesniegtajā konstitucionālajā sūdzībā. Ko jūs ar to domājat? Kādiem gadījumiem bija paredzēts šis regulējums?

L.Medina.

Šis regulējums ir paredzēts.. Droši vien tās atbildes jēgas ir tāda, ka tas regulējums ir vispārīgs un tieši šajā gadījumā, ņemot vērā, ka pieteicējs.. viens no pieteicējiem bija iesniedzis šo prasību pirms... šo nemateriāla rakstura prasību un lai šīs divas lietas sasaistītu kopā, proti, ka ir parādnieks apstrīdējis līguma netaisnīgās normas un savukārt paralēli ir process par to labprātīgo pārdošanu tiesas ceļā, šādi viņu sakombinēt... šim civilprocesa likums domāts. Viņš ir domāts situācijai, kad ir radusies saistību neizpildījums, proti, ir mantiska rakstura strīds, ja ir tāds strīds un tad viņš ir jārisina, ja ir strīds, tad viņš ir risināms prasības kārtībā, bet ja nav strīda un ir neizpildītas saistība un ir pielīgta tiesība pārdot mantu labprātīgi, tad ir piemērojama šī 49.nodaļa. Savukārt šī 49.nodaļa nav piemērojama tajos gadījumos, ja ir strīds par šī te ķīlas līguma par kaut kādām mantiskām izpausmēm, kur tādā gadījumā ir izskatāms prasības kārtībā un ir šis prasības nodrošinājums. Šādam gadījumam Civilprocesa likums piedāvā attiecīgu risinājumu.

G.Kūtris.

Tad es tūlīt uzreiz tajā situācijā.. Tiesā ķīlas ņēmējs griežas par šo labprātīgo izsoli tādā bankā, teiksim, griežas... tajā brīdī ķīlas devējas, tas ir, parādnieks, jūt, ka kaut kas nav kārtībā bijis, jo atpapas par vēlu un griežas ar prasību tiesā. Pieņemsim, par līguma nosacījumiem... kaut kādu izpildi vai apstrīd to... Sakiet, lūdzu, kā šī parādnieka aktivitāte kāda tiesā aptur vai neaptur to izsoli.

L.Medina.

Viņa aptur tādā veidā, ja tiek iesniegta prasība par.. strīdus ir par kaut kādu... ja parādnieks uzskata, ka tur nav, piemēram, parāda vai nepareizi banka ir aprēķinājusi vai nu parāda summu vai sodanaudu vai ko tamlīdzīgu, tad viņš šo konkrēto lietu apstrīd un prasa prasības nodrošinājumu apturēt šīs labprātīgās izsoles turpināšanos.

G.Kūtris.

Jūs sacījāt, ka daudzi līguma nosacījumi nav mantiska rakstura.. kaut vai, piemēram, par maksāšanas termiņiem.

L.Medina.

Maksāšanas termiņi... viņi ir saistīti ar mantisko raksturu, jo maksāšanas termiņi, ja viņi netiek izpildīti laikus, tad rodas parādsaistības pret banku, un ja ir strīds par to, ir vai nav iestājies termiņš un ir vai nav jāmaksā summa, vai ir vai nav man parāds, jo maksāšanas termiņš ir tiešā veidā saistīts ar parāda esamību. Ja nav iestājies maksāšanas termiņš, nav parāda.

G.Kūtris.

Bet vai, teiksim, strīds par līguma nosacījumu atbilstību Patērētāju tiesību aizsardzības likumam kā mūsu minētajā piemērā? Konkrēts ir viens piemērs, kur tiesā griežas par to, ka līguma noteikumi varbūt neatbilst likumam. Viena tiesā ir lieta, otrā tiesā, vienalga, skata un pat izskata un nolemj.

L.Medina.

Šinī gadījumā, ja tas ir nemantiska rakstura strīds, tad šobrīd Civilprocesa likumā šie procesi aizies paralēli... jā. Ja tas nav mantiska rakstura strīds, tad šobrīd Civilprocesa likums neparedz iespēju prasīt nodrošinājumam, ja ir celta prasība par nemantiska rakstura, ja tas prasības pieteikums ir noformulēts kā nemantiska rakstura prasība. Tad šajā gadījumā nevar.

G.Kūtris.

Tātad, ja cilvēkam ir nauda un viņš var iemaksāt valsts nodevu un prasīt mantiska rakstura prasību, tad viņš cer, ka tiks apturēts kaut kas.... ja? Kamēr viņam naudiņas nav, jo atbrīvot no valsts nodevas viņu nevar, tikmēr viņš mantisku prasījumu nevar.

L.Medina.

Civilprocesa normas... (nesaprotami) atbrīvot no valsts nodevas.

G.Kūtris.

(nesaprotami.)... tāda nav. Jā... skaidrs.

A.Branta.

Varbūt es turpināšu. Pieņemsim, ir tagad šis strīds par to, ka neatbilst Patērētāju tiesību aizsardzības likumam. Vienlaicīgi ir pieteikums par pārdošanu tiesas ceļā. Tiesa tātad atzīst, ka tur viss ir kārtībā, notiek izsole, īpašums tiek pārdots. Jūs sakāt, ka iet viss paralēli... Cita tiesa skata šo te strīdu un, teiksim, atzīst, ka šajā līgumā noteikumi neatbilst...teiksim, nekam neatbilst un tātad līgums tajā daļā vai citā daļā nav spēkā. Kas notiek ar šo te cilvēku, kura īpašums jau ir pārdots? Ar šo te otru spriedumu? Kā viņi savstarpēji mijiedarbojas un kas notiek tālāk? Ko var darīt persona, ko nevar darīt?

L.Medina.

Varbūt par to, ko es neuzsvēru pirmoreiz atbildot uz šo jautājumu. Ir sekojošais. Banka var iegūt tiesības prasīt īpašumu pārdot šādā ceļā tikai tad, ja ir parāds. Tātad ir mantiska rakstura jautājums. Tur, protams, paralēli var būt līgumam noteikumi, kas nav godīgi, bet, manuprāt, šie jautājumi ir nošķirami. Ja puse uzskata, ka līgumā iekļautie noteikumi ir negodīgi vai neatbilst Patērētāju likuma nosacījumiem, bet viņiem nav mantiskas dabas, tad pret tiem, protams, ir jāstrīdās, vispirms izmantojot Patērētāju tiesību aizsardzības centram piešķirto kompetenci, un..

A.Branta.

Es jums tādēļ jautāju. Pastāstiet man normāli saprotamā veidā, kas notiek... ir tādi un tādi strīdi.

G.Kūtris.

Jo teorētiski mēs varam noteikt, ka divas lietas mēs varam nošķirt, bet manta tad ir viena – nenošķirsim. Tā māja bija iekļāta un viņu ņem izolē nost. Un cilvēks...

A.Branta.

Un ir parāds.. Bet apstrīd, pieņemsim, lielus procentus. Bet māja ir pārdota jau. Kas notiek tajā gadījumā, ja tā tiesa atzīst, ka jā, ir pārkāpts likums tādēļ ka procenti ir kaut kādi ļoti nesamērīgi.

L.Medina.

Šajā gadījumā Civilprocesa likums piedāvā zaudējumu atlīdzības.. tiesības prasīt zaudējumu atlīdzību.

A.Branta.

Kas un ko kam prasīs? Kādā apmērā un kas notiks tālāk? Pastāstiet, lūdzu.

L.Medina.

Es domāju, ka šajā gadījumā, ja..

A.Branta.

Tātad parādnieks prasīs.. vērsīsies tiesā ar prasību..

L.Medina.

Šajā gadījumā, ja tiesa atzīst, ka līgums ir tik lielā mērā netaisnīgs, ka ir atzīstams par spēkā neesošu.. Tas ir atkarīgs no tiesas lēmuma, ko tiesa atzīs, kādas ir šī līguma sekas. Es, protams, nevaru šeit uz vietas izmodelēt katru gadījumu. Ja tiesa atzīst, ka līgums ir tik lielā mērā netaisnīgs un neatbilst Patērētāju tiesību likumam vai citam likumam, tad šāds līgums nebūs spēkā un bankai būs jāsedz tie zaudējumi, kas ir radušies attiecīgi parādniekam. Savukārt, ja tiesa atzīst kādu daļu no līguma par neatbilstošu Patērētāju tiesību aizsardzības likumam, nu tā jau ir tik konkrēta situācija, ka tas ir ļoti, ļoti atkarīgs no tā, kāds būs tiesas lēmums par to, kura konkrētā daļa ir neatbilstoša Patērētāju tiesību likumam.

A.Branta.

Un neatkarīgi no otrās tiesas lēmuma tātad parādniekam ir jāsniedz prasība tiesā pret banku par zaudējumu piedziņu un jāmaksā valsts nodeva.

G.Kūtris.

Un gala rezultātā viņš tomēr to viņš dabūs pēc būtības tikai izolē iegūto naudas summu, ja? ja viņš gadījumā vinnētu šādā prasījumā?

L.Medina.

To ir grūti pateikt, tas ir ļoti, ļoti atkarīgs no tā, kādā veidā tiesa vērtēs, cik lielu ietekmi uz šo līgumu kā tādu atstājuši ir netaisnīgie noteikumi.

G.Kūtris.

Sakiet, lūdzu, vai normatīvais regulējums dod iespēju parādniekam ietekmēt izsoles cenu kaut kā? Jā, viņš vienu ir pilnvarojis pirms kādiem 4-5 gadiem.

L.Medina.

Nē.

G.Kūtris.

Vai tiesnešiem ir vēl jautājumi?

V.Skudra.

Sakiet, lūdzu, jūsu atbildes rakstā ir runa par to, ka ir apspriestas ministrijā tomēr zināmas izmaiņas procesa likumā par to, ka apelācijas un kasācijas sūdzībām te vietas nebūtu, bet par blakussūdzībām bija runa.

L.Medina.

Jā, mēs savā atbildes rakstā norādījām, ka ne apelācija, ne kasācijas sūdzība nebūtu savietojama ar šī konkrētā 49.nodaļas jēgu. Jautājums par blakussūdzībām tika apspriests, bet līdz galam tas jautājums nav vērtēts. Bet tas pašreizējais viedoklis šobrīd ir, ka ar blakussūdzību tiešā veidā apstrīdēt lēmumu, kas ir galīgs, neatbilstu pašreizējā Civilprocesa likuma jēgai. Bet šobrīd

nav tāds galīgs viedoklis, vai blakussūdzība būtu vai nebūtu pieļaujama, bet tas sākotnējais izvērtējums pēc tam, kad mēs bijām šo viedokli uzrakstījuši un Civilprocesa darba grupa izteica gatavību izvērtēt, tad tālāk apskatot šo jautājumu tika secināts, ka blakussūdzība arī varētu nebūt tas no Civilprocesa likuma kopējās uzbūves piemērotākais instruments.

Tāpēc Tieslietu ministrijas ieskatā šobrīd no Civilprocesa likuma piemērotākie instrumenti ir protesta iesniegšana un prasības kārtībā iesniedzama prasība... prasības nodrošinājums.

A.Branta.

Tātad var rakstīt, ka jūs tomēr neatbalstāt, ka varētu papildināt normas ar iespēju iesniegt blakussūdzību.

L.Medina.

Atkārtoti vērtējot, tas viedoklis šobrīd ir, ka nē.

G.Kūtris.

Pieteikuma iesniedzējiem un pārstāvjiem jautājumi būtu?

I.Brodiņš.

Jā, Civilprocesa likuma 396.panta trešās daļas... nē, otrās daļas izpratnē, ka ir jāiesniedz pierādījumi par parādnieka brīdinājumu. Ko jūs saprotat ar parādnieka brīdinājumu? Vai tas, ka viņam ir kaut kāds parāds un jānomaksā konkrētās termiņā? Vai tas, ka izbeidz līgumu nekavējoties un pieprasa visus kredīta summas atmaksu? Kas, jūsuprāt, ir domāts ar parādnieka brīdinājumu?

L.Medina.

Civilprocesa likuma, kā jau es teicu.. Civilprocesa likuma kontekstā lasot to ar Civillikumu kopā, šis brīdinājums nozīmē, ka tiek brīdināts par to, ka kreditors plāno izmantot Civillikumā un līguma pielīgto tiesību, tā kā saistība nav izpildīta pilnā apmērā, proti, parādnieks nav apmierinājis kreditoru līguma noteiktajā kārtībā, tad kreditors plāno izmantot šo tiesību. Proti, pārdot īpašumu labprātīgā izsolē.

I.Brodiņš.

Vai es pareizi jūs sapratu, ka tas... ka tāds brīdinājums, ka viņš ir parādā, teiksim, kaut kādu vienu vai divus maksājumus, kaut kādu summu, tāds vispār nav jāsūta... ja... Civilprocesa šī panta izpratnē?

G.Kūtris.

Liekas, ka šeit nav runa par līguma izpildes gaitu, šeit ir runa par 49.nodaļas iedarbināšanu pēc būtības.

L.Medina.

Ja nav atsevišķi pielīgts, ka nav brīdinājuma, tad šajā brīdinājumā jāietver tas, ka kreditors brīdina parādnieku, ka tiks izmantots 49.nodaļā un attiecīgi Civillikumā paredzētā tiesība pārdot īpašumu labprātīgā izsolē tiesas ceļā.

G.Kūtris.

Vai vēl būtu jautājumi?

I.Brodiņš.

Man vēl ir jautājums. Vai Civilprocesa likuma 49.nodaļas izpratnē būtu piemērojami tādi tiesību principi, kā pušu līdztiesība... tātad 9.pants un sacīkstes princips, 10.pants

L.Medina.

Pušu līdztiesība noteikti un sacīkstes princips ierobežotā veidā šajā gadījumā.

G.Kūtris.

Vai vēl ir kādi jautājumi? Nav.

Saeimas pārstāvim, lūdzu, vai būtu jautājumi?

G.Kusiņš.

Jā, man ir jautājums. Sakiet, lūdzu, jūsu atbildē arī... paskaidrojumā Satversmes tiesai bija norādīta tā prakse, kas ir un parādītas arī tendences, ja mēs runājam par to tendenci, kas ir šobrīd Latvijai kā Eiropas Savienības dalībvalstij, jo tā nav tikai Latvijas problēma. Vai jūs varat pateikt, vai šeit ir kaut kādas Eiropas Savienības ietvaros diskutētas lietas par parādu ātrāku piedziņu. Nu, kāda ir tā kopīgā tendence un vai jums varbūt ir kas zināms... plānotas kādas direktīvas pieņemšanas vai pat regulas pieņemšanas, kas Latvijai varētu būt saistošas un nevis atvieglotu šo procedūru, bet parādītu, ka Eiropas Savienībā būtu vēl ātrāk un vēl stingrāk.

L.Medina.

Jā, runājot par statistiku, mēs jau arī norādījām to savā atbildes rakstā... savās atbildēs uz Satversmes tiesas jautājumiem, ka 2009.gadā kopuma izskatīti 560 pieteikumi, no kuriem 197 pieteikumi noraidīti, savukārt 2010.gada pirmajā pusē noraidīti ir 109 pieteikumi. Tā kā mūsu skatījumā tiesas veic šo vērtējumu un līdz ar to arī pieņem lēmumus atbilstoši tajos gadījumos, kad ir guvušas pārliecību atbilstoši Civilprocesa noteiktajiem kritērijiem.

Runājot par tendencēm Eiropā. Tas, ko es varētu pastāstīt šobrīd, ir nu burtiski vēl mēnesis un tiks pieņemta Eiropas Savienībā direktīva par kavētajiem maksājumiem komercdarījumos un šajā direktīvā ir paredzēts, ka par saistību neizpildi pienākas ne tikai līgumā paredzētie līgumsodi un kavējuma naudas un tamlīdzīgi, bet arī noteikts fiksēts maksājums, kas nav mazāks par 40 eiro, bet kas varbūt ir ļoti svarīgi šīs konkrētās lietas kontekstā, ka sākotnēji direktīvas projektā bija apredzēts brīdinājuma institūts, ka ir jābrīdina attiecīgi vienai pusei otru par to, ka saistība nav izpildīta un ir pienācis laiks veikt maksājumus, un ja maksājumi netiks veikti, tad tiks sākta šī saistību izpilde. Bet šā gada vasarā parlamenta debatēs tika pieņemts lēmums... Eiropas parlaments uzskatīja, ka šī ātrākā civiltiesiskā aprīte un saistību izpilde un šīs neizpildes novēršana un ātrāka procesa risināšana ir svarīgāks aspekts par brīdināšanu un šis punkts ir izslēgts ārā. Un pašreizējā direktīvas projektā vairs nav šī pienākuma brīdināt par to, ka.. tā kā ir saistību neizpilde.. otra puse nav izpildījusi savas saistības, tad tiek iedarbināts direktīvā paredzētais mehānisms.

G.Kūtris.

Vai vēl būtu jautājumi?

G.Kusiņš.

Jūs arī norādījāt, ka tiesneši ir skrupulozi vērtējuši. Sakiet, lūdzu, vai jums ir zināms varbūt.. tas gan ir jautājums Patērētāju tiesību aizsardzības centram vai tiesnešiem ir bijušas apmācības saistībā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma izpratni, ņemot vērā, ka Tieslietu ministrija rūpējas, lai tiesneši būtu labi apmācīti.

L.Medina.

Tiesnešiem noteikti ir apmācības, bet tieši vai par Patērētāju likumu.. es to no galvas nepateikšu.

G.Kusiņš.

Paldies jums.

G.Kūtris.

Paldies.

Vai būtu vēl kādi jautājumi? Paldies jums.

Tālāk aicinām Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Civiltiesisko zinātņu katedras vadītāju Jāni Rozenfelda kungu. Laipni lūdzam!

Lūdzu jūsu viedoklis par šīm apstrīdētajām normām un atbilstību Satversmei.

J.Rozenfelds.

Godātā Satversmes tiesa!

Atšķirībā no pārējām pieaicinātajam personām, man gan netika uzdoti konkrēti jautājumi un es nesagatavoju rakstveida atzinumu. Un priecājos, ka mans viedoklis tiek jautāts, bet tas manuprāt nozīmē, ka tiesai joprojām vēl kaut kas nav skaidrs, jo es sapratu pēc Satversmes tiesas likuma, ka šādu viedokli jautā, ja tas ir nepieciešams.

Bet, tā tad vērtējot šīs procesa normas, man nekas cits neatliek, kā tad katru no tām atsevišķi izvērtēt, proti, runājot tieši par tām apstrīdētajām daļām, jo pats par sevi šī konstitucionālā sūdzība ir ļoti īpatnēja ar to, ka šeit tiek lūgts atzīt par antikonstitucionāliem nevis kaut kādus likuma pantus kopumā, bet tikai to atsevišķas daļas.

Un tā tad vērtējot 396.panta Civilprocesa likuma šo te otrās daļas apstrīdēto normu... par pirmo, manuprāt, ir apmēram skaidrs, ko tad pieteicēji ir lūguši... par otro daļu šeit, kā es sekojot diskusijām konstatēju, bija ļoti atšķirīgi viedokļi, un tāpēc man, acīmredzot, ir jāpauž savējais.

Un kā es lasu šo 396.panta otro daļu. Es saprotu, ka šeit būtībā ir jāiesniedz un ir pašpietiekams, lai šo procesu iedarbinātu, iesniegums, kuram ir pievienots viens dokuments, respektīvi, ķīlas līguma noraksts. Nekas cits, nu, ja mēs neņemam vērā, ka dažos gadījumos var būt pierādījumi par parādnieka brīdinājumi, bet dažos gadījumos arī nē, principā nav nepieciešams, lai iedarbinātu šo procesu.

Šeit mums ir tā tad nepieciešams nedaudz atkāpjoties no tēmas, tas, kā es saprotu ir iemesls, kāpēc es šeit esmu aicināts, jo es esmu rakstījis par ķīlas tiesībām... un nedaudz izvērtēt, kā tad darbojas tāds ķīlas veids kā hipotekārā ķīla. Un hipotekārā ķīlas esamību, godātā Satversmes tiesa, arī apliecina būtībā tikai viens dokuments. Tas pat manā uztverē nav līgums par ķīlu, bet tas ir ieraksts zemesgrāmatā, no kura izriet, ka attiecīgais nekustamais īpašums ir apgrūtināts ar hipotēku. Kā arī pēc Zemesgrāmatu likuma noteikumiem tur ir jābūt norādītai summai, par kādu ķīla atbild.

Tā tad tas ir tas, par ko tiesa var pārliecināties un ko viņa var pētīt.

Es gribētu vērst tiesas uzmanību uz to, ka no šīs hipotēkas pastāvēšanas fakta nav pat konstatējams, vai joprojām pastāv hipotekārais parāds. Tas var arī nebūt, jo hipotēkas dzēšana pēc tam, kad parāds ir nomaksāts, notiek ar ķīlas ņēmēja pieteikumu... nostiprinājuma lūgumu attiecīgi Zemesgrāmatā, vai, ja gadījumā viņš to nedara, tad ķīlas devēja, ir tiesības celt prasību par attiecīgā ieraksta izdarīšanu Zemesgrāmatā, respektīvi, par šīs hipotēkas dzēšanu. Un manā advokāta praksē

ir bijuši tieši tādi gadījumi, ka tik tiešām hipotekārais parāds ir nomaksāts, bet kaut kāda iemesla dēļ hipotekārais kreditors atsakās labprātīgi dzēst šo ierakstu un nākas iet caur trim tiesas instancēm, lai panāktu šī ieraksta dzēšanu.

Tagad šīs dienas diskusijas gaismā es mēģināšu šeit klausoties analizēt, kādai prasību kategorijai tiktu pieskaitīta šī prasība. Un es nevaru nonākt pie citiem secinājumiem, kā tā, manuprāt, var būt tikai un vienīgi nemantiska prasība, jo prasītājs taču neko nelūdz piedzīt. Viņš tikai lūdz pēc būtības konstatēt parāda neesamību. Rezultātā ar šādu prasību viņš nevar panākt tās labprātīgās izsoles ar tiesas starpniecību apturēšanu pat teorētiski.

Runājot par šīm mantiskajām prasībām, var iedomāties ļoti maz tādu mantisku prasību, uz kuru pamata būtu iespējams apturēt šādu labprātīgas izsoles procesu. Uz vienu no šādiem hipotētiskiem gadījumiem mani iedvesmoja mans godājamais kolēģis Saeimas pārstāvis, uzdodams jautājumu pieteicējam par to, vai tāpat šie parādnieki ir apzinājušies, ko viņi dara tad, kad viņi parakstījuši šo līgumu. Un mēs protams, zinot teorētiski, kaut gan šāds gadījums, cik es saprotu, nevienā no šiem statistikas apkopojumiem līdz šim nav bijis, jo tādu gadījumu, protams, ir ārkārtīgi reti pēc savas būtības, bet varam iedomāties, ka kāds būtu šo līgumu parakstījis, būdams pilnīgā neapziņas stāvoklī, un tad sniegtu prasību par šī līguma atzīšanu par spēkā neesošu. Vai viņš tiešām saņēmis naudu vai nav saņēmis, tas būtu tad partikulārs jautājums un, protams, ka tad tā saņemtā nauda tik un tā būtu jāatdod, bet tāpat manā pieredzē šeit nav iedibinājusies tiesu prakse un es teiktu, ka apmēram 50 procentos gadījumu tiesas atzītu to par mantisku prasību un 50 procentos gadījumu par nemantisku. Tāda ir tiesu kazuistika.

Tad atkal. Ja gadījumā... nu, tāpat, es iedams tiesā ar prasību par to, ka, nu, tā sakot, es esmu bijis pilnīgā neapziņā parakstīdams šo līgumu, tomēr pārliecināt tiesu, ka tā ir mantiska tiesa, es to varētu izdarīt atkal tikai iemaksājot šo valsts nodevu, ko pēc būtības un pēc, tā sakot, taisnīgiem ieskaļiem, man šajā gadījumā nevajadzētu darīt, jo es taču lūdzu šī līguma atzīšanu par spēkā neesošu. Tāpat man tas būtu jādara būtībā ar tādu nu... kā lai saka... perversu mērķi, vienkārši, lai panāktu šīs lietas apturēšanu, bet nevis tāpēc, ka izskatāmā strīda būtība to prasa.

Bez tam, nu... runājot tāpat par šīs normas, tā sakot, leģitīmajiem mērķiem, mani nodarbināja jautājums, kas tad ir šīs normas leģitīmais mērķis un no Saeimas pārstāvja paskaidrojumiem un arī no Tieslietu ministrijas pārstāves paskaidrojumiem gandrīz varēja izsecināt, ka šīs normas, šo normu leģitīmais mērķis ir, tā sakot, panākt lietas ātru izskatīšanu, kas, manuprāt, pēc būtības nevar būt leģitīms mērķis. Leģitīms mērķis var būt, teiksim, ja tiesa ir taisnīga un tāpat var būt, piemēram, mērķis procesuālās ekonomijas principu sasniegšana, taču manā skatījuma šeit pārsteidzoši ir tas, ka ar tiem instrumentiem, kuri tiek piedāvāti kā šīs problēmas risinājums tādos gadījumos, ja kaut kas noiet greizi, jau ir saistīta ar vēl lielāku resursu tērēšanu, jo būtībā tas, kas tiek ierosināts, ir, ka tāpat... ja šis process ar kaut ko kādu neapmierina, tad, lūdzu, ierosiniet jaunu procesu un sākat no paša sākuma, kas, teiksim, no tiesas resursu tērēšanas viedokļa, ir lielāka izšķērdība.

Bez tam. Manuprāt, mans uzdevums gan nav vērtēt normas par ķīlas tiesībām, kas ir Civillikumā, jo, cik es saprotu, tās netiek apstrīdētas un netiek pat apstrīdētas tas 1321.pants, kurš tika grozīts 2002.gadā. Un nu es tikai gribētu aizrādīt, ka šī analīze manuprāt te bija nevietā, ko

Saeimas pārstāvis veica un manuprāt tā arī bija nepareiza, bet tā uz lietu neattiecas, bet es gribētu teikt, ka tajā kontekstā, kādā vēsturiski ir minēts... tāpat šeit tika minēts Sinaiskis, ka šī pārdošana labprātīgā izolē ir, lai nodrošinātu garantiju ķīlas devējam, ka tajā kontekstā tas leģitīmais mērķis ir novērst interešu konfliktu, kāds objektīvi pastāv starp ķīlas ņēmēju kā personu, kura ir ieinteresēta pārdot ķīlas priekšmetu pēc iespējas ātrāk un ķīlas ņēmēju vienlaikus, kurš darbojas kā ķīlas devēja pārstāvis šīs labprātīgās pārdošanas gaitā par brīvu cenu. Viņš ir interešu konfliktā objektīvi. Par to es esmu arī rakstījis, manuprāt, pat vairākās savās grāmatās un arī rakstos un tāpat, lai novērstu šo interešu konfliktu, tad ir paredzēts, ka nekustamā īpašuma pārdošanas gadījumā labāk būtu iet caur šo tiesas izsoli, nevis vienkārši atļaut ķīlas ņēmējam kā pārstāvim pārdot šo priekšmetu par brīvu cenu.

Protams, ir jau taisnība, ka tirgus galu galā visu noregulē un lietas maksā tik, cik tās maksā, bet, ja jau likumdevējs būtu tik ļoti paļāvīgs vai mudinājies paļauties tikai, tā sakot, uz tirgus spēkiem, tad jau likumdevējs nebūtu, piemēram, Civillikumā paredzējis aizliegumu ķīlas ņēmējam paturēt ķīlas priekšmetus sev, kā arī aizliegumu tāpat pārdošanas gadījumā par brīvu cenu nopirkt šo lietu pašam, kas savukārt ir iespējams, ja tiek rīkota izsole. Tāpat tās ir divas principiāli dažādas situācijas.

Es neesmu pārliecināts, vai šo otro leģitīmo mērķi, par kuru gan šeit neviens netika runājis, šīs normas to pašreizējā izpildījumā sasniedz.

Vēl, komentējot 397.panta otrās daļas 1.punktu, man ir piebilstams sekojošais.

Pirmkārt, bija diezgan dīvaini klausīties, ka šī punkta leģitimitāti Saeimas pārstāvis pamatoja ar šīs pašas normas otrās daļas 2.punktu un tā esamību, kurš taču netiek apstrīdēts un kas, manuprāt, pēc savas būtības ir pavisam cits. Bet tāds pamatojums bija, ka tāpat tiesai, lūk, esot jāpārbauda, vai nav likumīgu šķēršļu šā nekustamā īpašuma pārdošanai ar pieteikumā norādītajiem nosacījumiem.

Kontekstā ar šo visai plašo komentāru, ko Saeimas pārstāvis šeit sniedza tieši par šo šinī tiesā neapstrīdēto normu, es gribētu teikt, ka tāds tulkojums, kādu šeit piedāvāja, ir noteikti pārāk plašs un tam ir vairāki iemesli.

Pirmkārt, jau mēs Civilprocesa normas vispār nedrīkstam tulkot paplašināti. Manuprāt, pēc būtības Civilprocesa normas ir domātas tieši tai darbībai, kuru tās paredz veikt.

Otrkārt, ja reiz Civilprocesa likumu mēs apskatām kā vienotu veselu, tad mēs nevaram nepamanīt, ka Civilprocesa likuma sākumā ir norādīts pušu līdztiesības un sacīkstes princips, kas nozīmē ne tikai to, manā skatījumā, ka katram ir tiesības ierasties tiesā un paust savu viedokli, kas, manuprāt, ir tiesas būtība, bet, otrkārt, tas nozīmē arī to, ka tiesnesim atšķirībā no inkvizitora kā procesa nav tiesības uz savu roku pēc savas iniciatīvas veikt kaut kādu papildus izmeklēšanu. Viņam jāskata tie dokumenti, kuri ir iesniegti. Šajā gadījumā – līgums par hipotēku.

Un tāpat atgriežoties pie šīs daudz analizētās, manuprāt, pat arī gluži lieki, 397.panta normas, es gribētu teikt, ka šajā gadījumā vienīgais pienākums, ko tiesnesim uzliek likums, ir pārbaudīt, vai nepastāv likumisks aizliegums nekustamā īpašuma pārdošanai. Un, kā zināms, likumiskajam aizliegumam nekustamā īpašuma pārdošanai tiek pielīdzināts arī tiesas uzlikts nekustamā īpašuma atsavināšanas aizliegums.

Savukārt līgumisks aizliegums, par ko arī šeit tika it kā garāmejojot runāts, šādu efektu nerada un atsavinājums, kas būtu izdarīts pretēji līgumiskajam aizliegumam, būtu spēkā.

Arī attiecībā uz tiesas aizliegumu tas būtu spēkā un radītu šādas sekas, respektīvi, atsavinājuma spēkā neesamību, kā to arī skaidri un nepārprotami norāda Civillikums, tikai tādā gadījumā, ja tas būtu ierakstīts zemesgrāmatā. Pie tam šeit vēl īpaši jāņem vērā, ka tieši pēdējā gada laikā ir dramatiski mainījusies tiesas prakse, interpretācijas ceļā atgriezoties pie tās likuma jēgas, kāda ir ielikta pašā zemesgrāmatu likumā un vairs nepraktizē ārpuskārtas tād tiesas uzlikto aizliegumu ierakstīšanu zemesgrāmatā. Un tād šiem aizliegumiem ir jāgaida vispārējā rindā un tād tie tiek ierakstīti noteiktajā secībā. Tād šī norma nevarētu, manuprāt, nekādā veidā tikt tulkota tik plaši, ka vēl tiktu vērtēti kaut kādi citi dokumenti.

Tāpat arī tas attiecas manā skatījumā uz, teiksim, to, ka tiesa, lūk, varot ieskatīties tiesu datu bāzē un kaut ko pētīt. Manā praksē tiešām bija tāds gadījums, ka tiesa, nedomājot neko sliktu, uz brīdi izgāja no zāles, ieskatījās datu bāzē, atgriezās un paziņoja, ka viņa tur ieraudzījusi to un to un tāpēc viņa tagad lemj tā. Nu, protams, ka tas bija procesuālo normu pārkāpums, ko, protams, viena puse nekavējoties pārsūdzēja, jo tas bija pierādījumu iegūšanas veids, ko Civilprocesa likums neparedz. Šī iemesla dēļ, tur, teiksim, tik plaši šo 397.panta tulkojumu panākt mēs nevaram.

Kas attiecas uz tiem instrumentiem, kuri ir norādīti un kuri šeit tika apcerēti, manuprāt, šeit ir pietiekami korekta analīze un, manuprāt, to arī neviens netika līdz šim apšaubījis, ko ir veicis Augstākās tiesas Civillietu departamenta vadītājs Jonikāns, kur tād ir norādīts, ka, teiksim, ne protests, ne arī sūdzība pret tiesas izpildītāja darbību nav tie instrumenti, ar kuriem varētu kompensēt, teiksim, to lietas neizskatīšanu pušu klātbūtnē. Jo nu šajā gadījumā papildus tam, kas ir šajā Augstākās tiesas atzinumā teikts... es vēl gribētu piebilst, ka protestus tiešām iesniedz un iesniedz diezgan daudz, bet, kā jau rakstīts pašā likumā, protests ir vispār iesniedzams tikai tādā gadījumā, ja konstatēti būtiski likuma pārkāpumi. Šajā gadījumā tiesnesis, kurš būtu konstatējis, ka, piemēram, viņa rīcībā ir hipotēkas līgums un ka tieši otrādi, nav viņa rīcībā pierādījumu, kas kavē nekustamā īpašuma pārdošanu, būtu lēmis pilnīgi pareizi. Viņš nebūtu pieļāvis nekādu būtisku procesa pārkāpumu pat arī tādā gadījumā, kurš šeit tika pieminēts tādā sarkastiskā izpratnē, bet formāli likuma prasībām pilnīgi atbilst: ja šī lieta tiktu pārdota, piemēram, par vienu santīmu. Nebūtu šeit nekāda — ne procesuālo, ne materiālo — tiesību normu pārkāpuma.

Nu, tādas ir mans viedoklis. Es nezinu, vai man ir jāizsakās par to — atbilst vai neatbilst Satversmes 92.pantam? Es sapratu, ka tā nav tik lielā mērā mana funkcija.

G.Kūtris.

Vai būtu jautājumi? Tiesnesis Balodis. Lūdzu!

K.Balodis.

Rozenfelda kungs, sakiet, vai pašreizējais normatīvais regulējums tajos gadījumos, kad ir pielīgta tiesība pārdot nekustamo īpašumu par brīvu cenu, atļautu arī pārdošanu privātā kārtā bez labprātīgas izsoles tiesas ceļā?

J.Rozenfelds.

Neatļautu.

G.Kūtris.

Vai pieteikuma iesniedzējam un pārstāvim ir jautājumi?

Saeimas pārstāvim?

G.Kusiņš.

Jūs, Rozenfelda kungs, teicāt to savu piemēru, kas jums ir bijis praksē, kur tiesnese ieskatījās. Sakiet, lūdzu, vai tas bija 49.nodaļas izskatāmās lietas...

J.Rozenfelds.

Nē, galīgi nē.

G.Kusiņš.

Bet kad gāja tiesnesis arī un paskatījās... tad tas neattiecās uz 49.nodaļu?

J.Rozenfelds.

Es tikai varētu atbildēt, ka ja tas attiektos uz 49., tad pārkāpums būtu tikpat acīmredzams un rupjš.

G.Kusiņš.

Vai jūs uzskatāt, ka 397.pantā likumīgs šķērslis būtu arī, piemēram, ja hipotētiski... atkal mēs te nodarbojamies ar hipotēzēm, es jau pieminēju to pārdošanu par vienu santīmu, ja Satversmē būtu ierakstīts, ka hipotēkas turpmāk nedrīkst šādā kārtībā realizēt, savukārt Civilprocesa likumā būtu palicis šāds pats regulējums, kāds šobrīd ir spēkā. Vai jūsuprāt tiesnesim būtu tad mehāniski jāraugās... likumīgs šķērslis nav, Satversmi nelasu.

J.Rozenfelds.

Manuprāt, godātais kolēģi, tad jau tā būtu pilnīgi cita Satversme un tad mēs pavisam no cita rakursa vērtētu arī šo normu atbilstību Satversmei. Manuprāt, tajā konteksta, kādā jūs minējāt šos labos tikumus, jūs minējāt ka, teiksim, ir pārkāpts kaut kas no labiem tikumiem un šeit pareizā atbilde šajā jautājumā: ja kaut kas būtu nepareizs, būtu drīzāk meklējams, teiksim, bieži piemērotajā Civillikuma 1415.pantā, kur tik tiešām ir paredzēts, ka darījumi, kas ir pretēji labiem tikumiem, nav spēkā. Tad šajā gadījumā, ja šāds arguments tiktu izvirzīts, piemēram, no ķīlas devēja puses, tad tas nevar apturēt šo procesu. Tāpēc, ka tas ir tikai pamats prasības celšanai par attiecīgā darījuma atzīšanu par spēkā neesošu. Šeit mēs atkal nonākam lauciņā numur viens: piecdesmit pret piecdesmit — vai nu tiesa atzīst to par mantisku vai nemantisku prasību, šeit nav nostabilizējušās prakses. Ja gadījumā par mantisku, tad nodrošinājuma veidā, bet tikai tad. Nevis pats par sevi šis, tā sakot, ieraksts likumā par kaut kādu netikumisku rīcību. Tas neko nevarētu šeit mainīt.

G.Kusiņš.

Mans jautājums bija: vai jūs atzīstat, ka par likumīgu šķērslī varētu atzīt tās normas, kas ir ar augstāku juridisku spēku.

J.Rozenfelds.

Nu, manuprāt, es jau minēju, ka, teiksim, likumā paredzēts atsavināšanas aizliegums..varētu būt šķērslis.

G.Kusiņš.

Bet Satversmē ierakstīts, ka ķīlu nedrīkst pārdot.

J.Rozenfelds.

Tas ir interpretācijas jautājums. Satversmes 105.pantā ir ierakstīts, ka nekustamo īpašumu nedrīkst izlietot pretēji sabiedrības interesēm. Nu... mēs varam vērtēt dažādi. Vienā gadījumā tas varētu būt šķērslis, citos — nē.

Bet es vēlreiz gribētu atkārtot, ka ieraksts likumā, vienalga, kāds tas arī būtu, pats par sevi šeit neko nevar grozīt.

G.Kusiņš.

Un pēdējais jautājums. Jūs atsaucāties uz šo Augstākās tiesas atsūtīto viedokli. Augstākās tiesas atsūtītajā viedoklī ir arī norādīts, ka nav tādas prakses, ka ķīlas ņēmējs būtu izlietojies nelietīgi... vai kaut kā... tā kā nav parāda un tomēr būtu vērsies. Vai jūsu praksē ir bijušas tādas situācijas, ko jūs aprakstījāt, ka kāds cenšas saglabāt šo ķīlas atzīmi pilnīgi pretēji, jo tas, redziet, tas neparādās Augstākās tiesas vēstulē..

J.Rozenfelds.

Nu, jā, man bija gods pārstāvēt šādu hipotekārās ķīlas ņēmēju, kurš neparko negribēja to dzēst. Es arī to izdarīju visās trijās instancēs un pēc tam pēc gadiem 5–6 šī hipotēka tika nodzēsta.

G.Kusiņš.

Paldies.

G.Kūtris.

Paldies jums par jūsu viedokli.

Aicinām tālāk Komerbanku asociācijas pārstāvi. Pilnvarotais pārstāvis — zvērināts advokāts Lauris Liepa. Lūdzu! Jūsu viedoklis un cenšaties arī tiešām ieturēt saprātīgos laika rāmjos.

L.Liepa.

Godātā tiesa! Es pateicos par iespēju un Komerbanku asociācija pateicas par iespēju būt kā pieaicinātai personai šajā procesā, kurā ir konstitucionālās sūdzības iesniedzēji apstrīdējuši vairākas normu daļas, kas attiecas uz komercbanku darbībai ļoti būtisku jomu, proti, uz saistību izpildi tiesas ceļā, uz hipotekāro ķīlu pārdošanu situācijā, kurā parādnieks nav izpildījis savas aizdevuma atmaksas saistības pret banku.

Ņemot vērā to, ka izskatāmā loka jautājums ir diezgan plašs un arī viedokļi ir ārkārtīgi pretrunīgi, Komerbanku asociācija uzskatīja par savu pienākumu iesniegt rakstveida paskaidrojumus tiesai, kas ir izpildīts vakardien un to ņemot vērā es arī nepakavēšos pilnībā pie šī pilnīgi rakstiskā formā paustā viedokļa lasīšanas vai atreferēšanas, bet akcentēšu tikai tos nozīmīgākos punktus un atbildēšu tikai uz tiem jautājumiem, kuri šodien arī tiesas lietas izskatīšanas laikā ir izcelti kā problēmjautājumi, uz kuriem, acīmredzot, arī banku asociācijas viedoklis ir prasīts.

Nu vispirms es vēlētos norādīt, kaut arī, protams, tas primāri neietilpst pieaicinātas personas viedokļa došanas funkcijā.. Vispirms es vēlētos norādīt uz to, ka Satversmē noteiktās tiesības, Satversmes pamattiesības, persona aizstāv, tajā skaitā arī konstitucionālās sūdzības palīdzību, Satversmes tiesā. Taču Satversmes tiesas procesam ir pavisam noteikti rāmjī un šīs robežas, kas ir noteiktas Satversmes tiesas likumā un tieši tā 19. indekss 2 panta pirmajā daļā. Proti, konstitucionālās sūdzības iesniegšanas priekšnoteikums ir personas pamattiesību aizskārums.

Mēs redzam, ka šajā gadījumā strīds ir par to, vismaz pieteicēju pārstāvji arī šodien to atkārtoja, ka iebildumi ir attiecībā uz to, ka personai tiesības būt informētai par apstrīdēto tiesību normu piemērošanu, tātad brīdinājuma esamību vai neesamību, nepieciešamību vai nevajadzību, kā arī tiesības iesniegt pierādījumus, piedalīties sēdē un tātad ar visām pilnām procesuālajām tiesībām, kādas tās prezumē pieteicējs.

Otrkārt. Tātad tiesības pārsūdzēt tiesneša lēmumu. Šīs divas lietas norāda pieteicēji un arī to pieteicēju pārstāvji šajā te tiesas sēdē — nav piešķirtas Civilprocesa likuma 49.nodaļas paredzētajās normās par saistību izpildi. Ir skaidrs, ka tikai tad, ja būtu konstatēts šādu normu pārkāpums, mēs varētu arī... vispār Satversmes tiesai būtu pienākums izskatīt šādu lietu. Komerbanku asociācija uzskata, ka 92. Satversmes pantā noteiktās tiesības uz taisnīgu tiesu, kur cita starpā ietilpst gan tiesības uz pieeju tiesai, gan pušu līdztiesību — sacīkstes princips, tiesības tikt uzklausītam un tiesības uz motivētu spriedumu neaptver tādas kategorijas lietu izskatīšanu, kā ķīlas labprātīga pārdošana izolē tiesas ceļā. Proti, iesniedzējiem nav tikušas aizskartas Satversmes 92.panta garantētās pamattiesības. Un proti. Pirmkārt, attiecībā uz tiesībām būt informētam par apstrīdēto normu piemērošanu un piedalīšanos sēdē un tiesībām iesniegt pierādījumus. Ir skaidrs tātad, ka tātad šeit konkrētajā institūtā mēs nerunājam par prasījumu kārtību, mēs nerunājam par prasības kārtību, kāda tā Civilprocesā ir lielākajam vairumam lietu. Mēs runājam par speciālu normu, kas ir... tātad speciālu normu kategorija 7.nodaļa un vēl precīzāk 49.nodaļa 7.daļa 49.nodaļa, kas attiecas uz tādu lietu vērtēšanu tiesā, par kurām nepastāv strīds. Tātad, par kurām puses ir jau faktiski vienojušās, kādā veidā tas notiks. Un šī vienošanās ir līgumā noteikta. Tātad mēs konstatējam, ka šī konkrētā mūsu šobrīd apstrīdētā institūta mērķis ir tikai un vienīgi sniegt parādniekam papildu aizsardzības garantijas. Tikai un vienīgi sniegt papildu tiesības parādniekam. Un nosaka procesuālās robežas tātad Civillikumā paredzētajam ķīlas realizācijas institūtam. Citiem vārdiem, Civilprocesa likums tikai konkretizē Civillikuma normas. Tas nerada nekādas jaunas tiesiskas saistības un dabiski arī līdz ar to uz to nevar attiekties tas tiesību apjoms, kas attiecas uz prasības tiesvedību.

Šādu viedokli ir paudusi arī Satversmes tiesa jau šodien daudz apspriestajā 2010.gada 17.maija spriedumā, tātad, proti, tiesai ne vienmēr ir pienākums uzklausīt pušu viedokļus un iebildumus. Un es, patiesību sakot, arī brīnos, ka tātad šī lieta ir vispirms šeit. Un otrkārt, ka mēs šodien veltām tai tik daudz uzmanības.

Otrkārt, tātad tiesības pārsūdzēt lēmumu augstākā tiesas instancē. Pirmkārt, no Satversmes 92.panta neizriet valsts pienākums nodrošināt jebkuras kategorijas lietās vairāku instanču tiesvedību. Tas ir atzīts princips un to arī Satversmes tiesa ir šī gada 7.oktobrī spriedumā 2010-01-01 secinājusi, proti, ka 92.pants neparedz valstij pienākumu visās lietās noteikt iespēju pārsūdzēt nelabvēlīgu lēmumu procesa dalībniekam. Tas ir arī atzīts Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē, lietā **Garfia Mariberdo** pret Spāniju 2005.gada 15.februārī un tātad kvintesence gan Satversmes tiesas judikatūrai, gan Eiropas Cilvēktiesību tiesas secinājumiem ir tāda, ka valsts var noteikt pārsūdzības tiesības apjomu saskaņā ar savu tiesību sistēmu un atsevišķas kategorijas... atsevišķu kategoriju lietas no apelācijas tiesu sistēmas izslēgt, kā tas, protams, ir arī attiecīgi šajā mūsu gadījumā.

Tātad mēs secinām, ka no Satversmes 92.panta personām neizriet absolūtas tiesības uz šādu kategoriju lietu pieņemto lēmumu pārsūdzību un Komercbanku asociācija, iepazīsies ar lietas materiāliem, arī vēlētos konkretizēt, kāpēc konkrētajiem pieteicējiem būtībā nav pamattiesību aizskārums, līdz ar to tās nebauda Satversmes 92.panta aizsardzību un faktiski šī lieta nemaz, kā uzskata Komercbanku asociācija, nebūtu jāizskata.

Ja galu galā Satversmes tiesa un tā kā Satversmes tiesa ir pieņēmusi šo lietu izskatīšanai un vērtē konkrētos iebildumus no pieteicējiem un to pārstāvjiem, tad, protams, ka mums būtu jāiziet tā klasiskā matrice, ko saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesu un arī Satversmes tiesas pieņemto praksi ir jau adoptējusi šī lieta, proti, kādā veidā tiek vērtēts pamattiesību aizskārums. Ja pamattiesību aizskārums vispār ir pieļaujams, tad tas ir pieļaujams, proti, tikai tad, ja, pirmkārt, ir pieņemts likums un tas ir pieņemts pienācīgā kārtībā un tas ir spēkā esošs; otrkārt, ja šis pamattiesību aizskārums ir ar leģitīmu mērķi; un treškārt, ja ierobežojums, kas ir noteikts, ka samērīgs.

Pirmkārt, par likumu mēs esam konstatējuši lietas izskatīšanas gaitā, ka Civilprocesa likums joprojām ir spēkā. Tātad tas tad būtu — pirmais instruments darbojas.

Otrkārt, vai ierobežojumam ir leģitīms mērķis. Mēs redzam, ka tātad, kaut arī godātais profesors Rozenfelds pirms manīm norādīja, ka leģitīms mērķis varētu attiekties tikai un vienīgi uz paātrinātu procesu, tas nav tas, ko saka Saeima. Saeima, kā mēs redzējam, runā par to, ka šeit ir runa par efektīvu, nevis tikai ātru tiesas procesu. Proti, tā ir kārtība, kādā kreditors var ātri, efektīvi, neceļot prasību vispārējā kārtā, uzsākt ķīlas pārdošanu... proti, leģitīms mērķis tātad ir izņemt no vispārējās tiesvedības to lietu kategoriju, tās daļas, kurās, pirmkārt, nav strīda un, otrkārt, kurās ir speciāla kārtība, ar kuru līdzīgi, pirmkārt, varētu vienoties, par ko tie drīkstētu vienoties un otrkārt, par ko tie ir jau vienojušies līgumiski tajā brīdī, kurā vienam vajadzēja naudu un otrs bija ar mieru šo naudu iedot. Citiem vārdiem, šo lietu principā mēs nedrīkstam skatīt kontekstā ar vispārējo civilprocesu, ar prasības tiesvedības lietām, kurās viennozīmīgi ir pilna 92.panta pakete. Proti, tiesības piedalīties sēdē, tiesības iesniegt dokumentus, pārsūdzību un tā tālāk utt.

Tātad šo leģitīmo mērķi arī godātā Satversmes tiesa ir atzinusi vairākos savos spriedumos, jo nodrošināt tiesu darba efektivitāti ir viens no likumdevēja un jebkuras demokrātiskas iekārtas, jebkuras institūcijas pamatuzdevumiem.

Tajā skaitā arī pēdējā tiesas spriedumā, par ko šeit jau ir daudz debatēts, kas attiecas uz šo bezstrīdus piedziņas lietu kategoriju šī gada 17.maijā.

Treškārt un pēdējokārt, tātad attiecībā uz šo jautājumu — vai ierobežojums ir samērīgs. Pirmkārt, šeit arī saskaņā ar Satversmes tiesas judikatūru ir jāvērtē trīs lietas — vai likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti šī mērķa sasniegšanai, otrkārt, vai nepastāv saudzējošāki līdzekļi, un treškārt, vai tātad likumdevējs ir rīkojies proporcionāli, tas ir, atbilstoši šīs situācijas prasībām.

Mēs redzam, ka izraudzītie līdzekļi ir piemēroti, jo, kā es jau norādīju, tātad šeit ir konkrēta bezstrīdus lietu kategorija, kuras var un likumdevējs ir tiesīgs un ne tikai Latvijā, bet arī daudzās ārvalstīs, likumdevējs izvēlas bezstrīdus lietu izcelšanu ārpus vispārējā gara tiesas procesu un ielikšanu speciālā tiesas procesā, šie līdzekļi ir piemēroti mērķa sasniegšanai.

Otrkārt, tātad vai pastāvētu saudzējoši līdzekļi. Komercbanku asociācija uzskata, ka nepastāv saudzējošāki līdzekļi, jo tātad... ja mēs runājam par to, ka ķīlas realizācijai vispār ir

nepieciešama šāda paātrināta kārtība, jo puses to ir vēlējušās, tad ir skaidrs, ka acīmredzot tiesas process, protams, ir nepieciešams, par to arī eksperts pirms manis tikko norādīja, tātad, ka šāda parādnieku aizsardzība ir būtiska, taču citu paralēlu instrumentu asociācijas ieskatā mums nav. Un attiecībā uz saudzējošākiem līdzekļiem vēl, protams, ir jāņem vērā arī tas, ko Satversmes tiesa ir konstatējusi savā šī gada 17.maija spriedumā, proti, ka saudzējošāks līdzeklis vai alternatīvs līdzeklis būtu nevis jebkāds līdzeklis, bet tikai tas, kas sasniegtu attiecīgo mērķi tieši tādā pašā kvalitātē, tieši tādu pašu rezultātu sniedzot.

Un līdz ar to tātad mēs uzskatītu, ka šajā gadījumā piemērotie instrumenti ir atbilstoši... jo likumdevējs ir nodrošinājis, ka parādniekam ir tiesības arī sevi efektīvi aizstāvēt, aizstāvēt savas aizskartās tiesības un vienlaicīgi saglabājot to ķīlas tiesību institūtu pamatuzdevumu, proti, kreditora tiesības ātri un efektīvi realizēt ķīlu.

Nu, un ņemot vērā to, ka tātad šeit parādījās tā debāte par to, cik tālu Civilprocesa likums ir atkarīgs no Civillikuma vai ko tad īsti nozīmē ķīlas likums, tad arī šinī sakarā es uzskatu par savu pienākumu atsevišķu otro savu paskaidrojuma daļu veltīt jautājumam par to, kas īsti ir ķīlas tiesības, jo tās ir ļoti būtiskas, tās ir tās tiesības, kuras realizējot procesa likuma normas arī ir pieņemtas un tās faktiski ir apstrīdētas tikai tādēļ arī, ka ķīla tiek realizēta.

Pirmkārt, par to arī šeit nav strīdu. Doktrīnas atziņa arī ir tāda, ka ķīlas tiesības ir radītas ar uzdevumu aizsargāt kreditoru intereses. Ja kreditors izsniedz noteiktus naudas līdzekļus, tad parādniekam ir jānodrošina, ka šie naudas līdzekļi var tikt savlaicīgi un pienācīgā apjomā atdoti. Ja atdošana ir apgrūtināta, tad kreditoram ir iespējas atgūt šos aizdotos līdzekļus ar iespējami efektīvākiem līdzekļiem.

Un tātad tas arī būtu jāņem vērā, godātā tiesa. Tātad Komerbanku asociācija uzskata, ka tas ir jautājums pavisam... jāskata arī no šī skatu punkta, ka ķīlas tiesības kā kreditoru tiesību aizsardzības instruments ir jāliek pamatā arī šim strīdam faktiski vērtējot, kāpēc konkrētās procesa normas ir apstrīdētas.

Un tieši tāpat, kā to godātā Satversmes tiesa ir jau konstatējusi, tātad ķīlas tiesību nodibināšana ir jāvērtē kā pušu brīvprātīga civiltiesiska vienošanās. Tātad, tieši tāpat kā saistību bezstrīdus izpildes lietās, arī šeit tas strīds nerodas no zila gaisa. Tas rodas uz tā pamata, ka puses ir vienojušās. Un šeit ir izteikti kreditoru un parādnieku attiecības.

Taču, kā jau arī tas ir norādīts, tātad jau arī godātā tiesa vienā no jautājumiem citēja mūsu paskaidrojumā ietvertu norādi, ka, protams, kreditoru tiesības nedrīkst būt bez ierobežojumiem. Kreditoru tiesībām ir jābūt savām robežām, proti, tātad pat tad, ja ir likumā veikta tā atruna, ka jebkuru šo ķīlas priekšmetu var atsavināt par brīvu cenu, likumdevējs ir ierobežojis kreditora tiesības atsavināt tieši nekustamo īpašumu. Un profesora Rozenfelda atbilde tiesai uz jautājumu, vai pastāvētu kāda alternatīva Civillikuma ietvaros, atbilde bija diezgan viennozīmīga, proti, ka nekustamo īpašumu pārdot var tikai un vienīgi izsoles kārtā tiesas ceļā. Tātad ir skaidrs, ka šis ķīlas institūts, tā pastāvēšana civillikumā materiālo tiesību ietvarā paredz atbilstošu civilprocesuālo regulējumu — tātad kādā veidā nodrošināt šo ķīlas atsavināšanu.

Komerbanku asociācijas ieskatā tātad tas regulējums, kas šobrīd Civilprocesa likumā mums ir piemērots, ir parādniekam viennozīmīgi labvēlīgāks nekā tas ir, pirmkārt, jau citu ķīlas

priekšmetu realizēšanā. Sacīsim, ja, piemēram, ir miljonu latu vērtas akcijas, tad tās, godātā tiesa, kreditors var realizēt faktiski pavisam vienkāršoti bez jēlkādiem tiesību aizsardzības instrumentiem, bez tām normām, kuras aizsargā kreditoru... piedodiet, aizsargā parādnieku nekustamā īpašuma pārdošanas gadījumā. Tas ir ārkārtīgi svarīgi, jo tātad mums ir jāņem vērā, ka šeit jau zināmā mērā tātad no kreditoru aizsardzības principa mēs jau esam pakāpušies solīti tuvāk parādnieka tiesību ievērošanai, solīti tuvāk parādnieka virzienā.

Un tātad mums ir... arī tas, kas tātad ir ārkārtīgi būtiski, ka kreditora tiesības pārdot šo ķīlas priekšmetu par brīvu cenu un šī vienkāršotā kārtība, tā neizriet no Civilprocesa likuma normām. Tātad pats pamats strīdam ir nevis Civilprocesa normas nepilnīgas vai netaisnīgas, bet šīs tiesību institūts, kas ir nostiprināts Civillikuma 1319. un 1321.pantā, proti, to nodrošina bankām, citiem kreditoriem, to nodrošina tieši vienošanās ar parādnieku.

Ņemot vērā šos apstākļus tātad ir skaidrs, ka iesniedzēju iebildumi gan par ķīlas priekšmeta cenas noteikšanas kārtību, gan arī šo procedūru, kādā tas notiek, ir diezgan nepamatoti, jo, pirmkārt, jau parādnieki paši ir par šādiem saviem pienākumiem vienojušies ar kreditoru. Tas nav tā, ka viņiem tos uzspiež tikai, teiksim, procesa gaitā vai pēc tam, kad atklājās, ka ir kādi trūkumi izpildē. Tātad, ja neizpildes gadījumā kreditori izmantos savas tiesības, tam noteikti nevajadzētu būt kā tādām negaidītam pārsteigumam, jo parādnieks parakstot ļoti labi apzinās, kādas ir šīs saistības. Un tāpēc, godātā tiesa, ir jāņem vērā, ka 1319. un 1321.panta nodibinātie instrumenti, Civillikuma instrumenti, šajā prasības... šajā sūdzībā, šajā tiesā nav apstrīdēti. Tātad mēs nerunājam par pašu principu kā tādu, ka tādas tiesības brīvi pārdot nekustamo īpašumu kreditoram vienmēr piemīt.

Tātad vērsties tālāk jau pie civilprocesuālajiem instrumentiem, kā jau norādīju, papildus Civillikuma reglamentētajiem instrumentam par to, ka vienojoties ar parādnieku kreditoram ir tiesības pārdot nekustamo īpašumu šādā izolē, šādā kārtībā Civilprocesa likums tikai un vienīgi precizē to kārtību, kādā notiek šī ķīlas lietas pārdošana par brīvu cenu. Un tātad ir skaidrs, ka mēs runājam nevis par kādu atsevišķu jaunu strīdu, kas tagad sākas ar šo lietas iesniegšanu rajona tiesā, lūdzot realizēt ķīlu, bet mēs runājam par iepriekš atrunātu nolīgtu pārdošanas mehānismu, kurš pats par sevi vairs strīdus izraisīt nevar, jo tā būtu pretruna. Vienā brīdī parādnieks, ejot uz banku, nesaskata strīdu, nesaskata pretrunas tajos dokumentos, ko tas paraksta vai pārjauno vai atkal apliecina un tad pēkšņi tieši par šiem pašiem noteikumiem, tieši par šīm pašām normām līgumā parādnieks saskata pretrunu un sāk strīdu par pašu līgumu, par pārdošanas kārtību, par šo instrumentu. Ir skaidrs, ka būtu absurdi šāds pienākums, jo tādā gadījumā tas attiektos nevis uz objektīvo lietu kārtību, uz objektīvajām saistībām, bet šis strīds būtu pamatots ar parādnieka subjektīvo viedokļa maiņu vai parādnieka subjektīvo attieksmi pret šo institūtu, kam labprātīgi parādnieks pirmīt ir piekritis.

Tātad Komerbanku asociācija uzskata, ka Civilprocesa likumā pamatoti nav paredzēta iespēja parādniekam celt šos iebildumus par pieteikumu — par īpašuma labprātīgas izsoles uzsākšanu, jo tātad šī institūta mērķis ir vienīgi un tikai papildus piemērot papildus aizsardzību parādniekam tā īpašuma pārdošanas procesā. Mēs uzskatām, ka Civillikumā, kā arī Civilprocesa likumā ir paredzēti arī citi tiesību aizsardzības līdzekļi.

Tātad tagad varētu runāt par to daļu, par ko šeit jau arī bija diezgan plašas debates gan zālē, gan arī godātās tiesas uzdotajos jautājumos. Pavīdēja taisnīga atsvara vai taisnīga līdzsvara nepieciešamība, proti, tātad parādnieka aizsardzības instrumenta pārdošanas procesa gaitā.

Jāsaka, ka te nu mums acīmredzot ir jānolaižas mazliet no tā abstraktā tiesību lauka nedaudz praktiskākā un jāskatās, kā tad īsti šīs saistības tiek noformētas un kāda ir šī saistību dinamika. Kā jau mēs konstatējām, tātad vienojoties ar kreditoru par naudas summas nepieciešamību, parādnieks ļoti labi apzinās, katrā ziņā tam būtu jāapzinās visi tie tiesiskie ierobežojumi, visas tās negatīvās sekas, kādas parādnieks uzņemas aizņemoties naudu. Tajā skaitā arī tāds ierobežojums vai tāds aprūtinājums, ka parādniekam būtu jāspēj atrast valsts nodevu, lai strīdētos ar savu kreditoru.

Godātā tiesa! Ir absurdi iedomāties, ka, slēdzot līgumu, kāda puse varētu būt atbrīvota no pienākuma domāt par situāciju, ko tad, ja šis līgums mani neapmierinās, ko tad, ja man par šo līgumu vajadzēs iet strīdēties. Es nespēju iedomāties nevienu kaut cik necik atbildīgu cilvēku, kurš varētu sacīt — es noslēdzu šo kredīta līgumu un man vispār nebija pat prātā doma, ka man varētu būt hipotētiska nepieciešamība strīdēties ar savu kreditoru. Tādu situāciju mēs nedrīkstam pieļaut, jo tiesiskās attiecībās katrai personai ir jāreķinās ar to, ka šīs tiesības ir jāaizstāv pienācīgā kārtībā. Šīs tiesības ir jāaizstāv tā, kā tās Civilprocesa likumā ir paredzētas.

Un pirmkārt tātad ir skaidrs, ka viens no jautājumiem, par ko šeit godātie sūdzības iesniedzēji ir norādījuši savā sūdzībā, ir tas, ka Civilprocesa likuma 396.panta otrā daļa tātad attiecas arī tajā skaitā uz pierādījumiem par parādnieku brīdinājumu, kas būtu jāiesniedz tiesā kreditoram... kreditors arī dodas un tātad vēlas izmantot šīs savas tiesības. Mēs vēlētos norādīt, kā tas arī rakstveida pieteikumā ir teikts, ka būtībā konkrētajā gadījumā šodien rīta pusē mēs noskaidrojām, ka visi četri sūdzības iesniedzēji ir bijuši pienācīgi brīdināti, proti, kreditors ir pastāstījis viņiem, ko iesāks tādā situācijā, ja parāds patiešām netiks samaksāts, ir pārtrauktas līgumiskās attiecības un tikai tad kreditors ir devies uz tiesu. Tas nozīmē, ka faktiski šajā gadījumā prasījums Satversmes tiesā izvērtēt šo normu lielā mērā neattiecas uz konkrēto personu tiesību aizskārums. Brīdinājums ir bijis un tas nozīmē, ka jūs nevarat strīdēties par to, kāpēc mani nebrīdināja. Faktiski tas zināmā mērā... mēs baidāmies, ka tas atbilst *actio popularis* gadījumam, kurā persona, kuras pašas tiesības gan nav aizskartas, bet kur tā jūt, ka ir hipotētiski tiesību aizskārums... tātad tiesību aizskārums ir iespējams kādai citai personai līdzīgos apstākļos, vēršas tiesā ar lūgumu kādam citam palīdzēt to novērst. Jūsu gadījums tāds nebija. Jūs to ļoti labi zināt un jūs to arī šeit godīgi esat pastāstījuši.

Tātad tas zināmā mērā ir tāds tā kā atsevišķs loks ārpus tās pamattēzes, ko es vēlējos sacīt, ka brīdinājuma kārtība vai brīdinājuma esamība vai neesamība šeit nav kritiskais jautājums. Pirmkārt, parādnieks vienmēr zina... parādnieks vienmēr zina, ka tātad šī saistību neizpilde var iestāties. Nu, es arī ar pilnu atbildību varētu sacīt, ka gatavojoties šai lietai ļoti nopietni Komerčbanku asociācija izpētīja savu esošo praksi un konstatēja, ka tās ietvaros 99 procentos gadījumu pat tad, ja tāds pienākums nav pielīgts, komercbankas informē savus parādniekus... un jūs varētu jautāt: bet kāpēc un kādēļ lai jūs uzticētos tam, ko es tagad apgalvoju... Atbilde ir pavisam vienkārša. Ja persona patiešām ir maksājusi, kā to norādīja godātais Tiesībsargs, ja persona ir maksājusi savu saistību izpildījumus bankai, bet šī nauda... piemēram, ir iekritusi citā kontā... tad

tas nozīmē, ka šajā gadījumā bankai būtu aiztaupītas juridiskās izmaksas... gan valsts nodevas, gan juristu iekšējā jurista laiks vai advokāta laiks, lai mēģinātu noskaidrot situāciju vai konstatētu situāciju, kura faktiski tai nemaz nerada nekādus tiesību aizskārumu. Un nonākot tiesā, es vēlāk pēc mirkļa par to minēšu, kādā veidā... konstatējot, ka banka ir kļūdaini iesniegusi prasību, tai nāktos samaksāt parādnieka pieņemtā advokāta honorāru, tai nāktos atmaksāt visus tos izdevumus, kas ir parādniekam bijuši tādēļ, ka banka ir nepamatoti prettiesiski tātad sniegusi šādu bezjēdzīgu prasību.

Tātad ir skaidrs, ka bankas interesēs ir noskaidrot, pirmkārt, saistību neizpildes iemeslus, otrkārt, noskaidrot saistību neizpildes ne tikai apjomu, bet arī paredzamo gaitu, vai... tātad šis vienreizējais vai div- vai trīsreizējais kavējums ir atsevišķs.... nu, nezinu... pārskaitījuma problēma vai tas, ka Īrijas bankas neskaita laicīgi naudu uz Latvijas bankām, vai arī tas ir saistīts ar to, ka parādnieks gluži vienkārši nespēj vairs pildīt saistības kādu nozīmīgāku problēmu dēļ, kā tādu iemeslu dēļ, kuri liedz parādniekam savu pilnīgu saistību izpildi. Šajā brīdī, protams, ka... un mūsu prakse arī par to liecina, tātad manu klientu prakse par to liecina, ka gandrīz vienmēr ir mēģinājumi panākt vienošanos ar parādnieku, kā to arī faktiski godātais kolēģis Brodiņš arī pieminēja — tātad sarunas pavisam noteikti ir bijušas.

Ja šādas sarunas neveicās un ja bankai ir pielīgtas tiesības izmantot Civilprocesa likuma 49.nodaļas instrumentus, tos, kuri šodien ir apstrīdēti, tad, protams, ka banka uz to skatās un arī es lūgtu godāto tiesu šeit skatīties nevis tikai un vienīgi kā uz 49.nodaļu, bet skatīties kā uz tādu vienu ļoti grūta un sarežģīta procesa sākumu, proti, nav jau tā, ka tajā tirgū tiek visi īpašumi tagad izķerti, ka jebko, ko noliek uz galda, to tūlīt pat nopērk par to cenu, ko piedāvā. Problēma ir tā, ka pat ja arī banka uzsāk šo labprātīgās izsoles ceļu, tas ir saistīts ne tikai ar šo vienu procesu rajona tiesā, tas ir saistīts ar tālāko ilgus mēnešus, vairākus mēnešus ilgstošu lietas pārdošanu tiesas izolē, kam ir priekšnoteikumi... Būtiski priekšnoteikumi ir gan tātad novērtējuma iegūšana, gan arī tātad kāpēc... es arī par to pieminēšu, kāpēc novērtējums ir vajadzīgs aktuālais nevis vecais. Otrkārt, izsole nekustamajam īpašumam ir jāizsludina. Tātad tas nevar notikt nekavējoties. Arī šeit paies zināms laiks. Un pēc tam galu galā izolē atrodās pircējs un godātā tiesa ļoti labi zina, ka ir apgabaltiesa, kura apstiprina izsoles rezultātus. Tātad mēs runājam par to, ka izsoles process kā tāds ir jāskata... šis strīds... apstrīdētās normas ir jāskata garā, ilgstošā izsoles procesa kontekstā, kas ilgst vairākus mēnešus vai pat arī gadus. Un to arī banku asociācija ir lūgusi man sacīt, ka visas šādas lietas tiek skatītas tieši šādā kontekstā.

Un es arī gribētu tieši šādā kontekstā vērtēt iespējas parādniekam aizstāvēt savas tiesības, jo to mums uzliek par pienākumu arī tajā skaitā Eiropas Cilvēktiesību tiesas esošā prakse. Es atsaucos uz 1988.gada 6.decembra ECT spriedumu lietā Barbero, Mesaki un Habardo... 68. paragrāfā ir norādīts, ka konkrētā lietā vai arī tātad arī attiecinot to uz mūsu lietu, šis ķīlas realizācijas process ir jāaplūko kopsakarā nevis tikai ar attiecīgo normu, bet kopsakarā ar to tiesību institūtu, kura izmantošanai 49.nodaļa ir radīta un kura izmantošanai faktiski arī kreditors vēršās rajona tiesā.

Un tagad par tiem soļiem, ko parādnieks varētu veikt... Es absolūti nevēlētos sacīt, ka es zinu labāk vai man izdotos labāk, bet es gribētu sacīt, ka Komerčbanku asociācija savā praksē apkopojot lietas no asociācijas dalībniekiem — visām Latvijas komercbankām, kurām daudzām ir apjomīgi hipotekārie portfeļi, no kuriem daudzi parādnieki tātad šajā brīdī ir grūtā situācijā,

asociācija ir apkopojusi un zināmā mērā tātad var tipizēt un piedāvāt septiņus soļus, kādā parādnieki var vērsties, lai savas tiesības aizsargātu. Konkrētajā gadījumā tātad, ja parādnieks ir pielīdzis kredīta līgumā tiesības kreditoram pārdot labprātīgā izsolē šo nekustamo īpašumu... sāksim ar pašu vienkāršāko. Pirmo soli.

Pirmais solis, es pieļauju, ka jūs par to pasmaidīsiet, bet tas tomēr ir pašsaprotams, proti, parādnieks var dzēst parādu. Kāpēc es to pieminu šeit šajā procesā? Pavisam vienkāršu iemeslu dēļ. Kā tas ir norādīts arī... ja neklūdos, tas bija Augstākās tiesas... senatora Jonikāna paskaidrojumā, kurā bija teikts, ka ir redzams, ka bieži vien tātad šī iniciatīva kreditoram doties izmantot 49.nodaļā CPL paredzētās tiesības rada saistību izpilde. Tātad zināmā mērā tas katalīzē šo saistību izpildi, proti, tas motivē parādnieku. Parādnieks saka — ā, nu tagad man vairs nav... īsti es vairs nevaru atrunāties, man beidzot tās saistības ir jāatmaksā. Citiem vārdiem sakot, mūsu prakse liecina par to, ka ļoti bieži parādnieks šo parādu dzēst var. Diemžēl šajā procesā izskanēja iebildums, ka bankas varētu tā kā negribēt pieņemt šo saistību izpildi. Nu, dabiski, ka šāda tiesība bankām nav, tas būtu ļaunprātīgi, ja bankas izvairītos vai kreditori vispār izvairītos no saistību izpildes pieņemšanas, ja šāds izpildījums ir piedāvāts.

Un, kas ir ļoti svarīgi, arī normatīvi.. tātad vienošanos par parādu izpildi vai parādu izpildi kreditoram ir pienākums pieņemt jebkurā procesa stadijā, tajā skaitā arī brīdī, kurā vēl izsoles gaitā āmurs nav nokritis trešo reizi pār šo izsoles.. nu, nezinu, kā to dēvē, mucīņu vai latiņu... kurā trīs reizes nositot tātad tas īpašums arī tiek pārdots. Parāda dzēšanas iespēja ir.

Otrais instruments no septiņiem. Parādnieks var celt prasību pret kreditoru vispārējā kārtībā. Šodienas iztiesāšanas gaitā es jūtu, ka mēs zināmā mērā plūstam un arī man jāsaka paldies profesoram Rozenfeldam par paskaidrojumu, bet es tomēr baidos, ka tie argumenti, kas tika sacīti par procesuālajiem pienākumiem, proti, par pušu līdztiesību, tie attiecas vairāk uz prasības tiesvedību. Bet šeit mēs runājam... mūsu procesa apstrīdētās normas ir cits process, tas ir speciālais process, uz kuru nedrīkst attiecināt vispārējā procesa tiesības. Proti, ar to es gribētu sacīt, ka papildus šim procesam, kuru ierosina kreditors, parādnieks nevienā mirklī nav ierobežots uzsākt prasības tiesvedību, celt prasību pret kreditoru vispārējā kārtībā.

Un tātad ir skaidrs, ka šī prasība pati par sevi varētu atrisināt domstarpības vai strīdu par līguma izpildi vai neizpildi, kā to uzskata kreditors vai parādnieks. Bet tai nebūtu jēgas, ja šis process nespētu vai nevarētu ietekmēt to izsoli, kuru, iespējams, jau ir lūdzis veikt kreditors. Un, protams, ar pilnu... tātad kritiski vērtējot šo situāciju, mēs saprotam, ka šī prasība pati par sevi vēl nevarētu kalpot kā adekvāts atsvara instruments tiem soļiem, ko ir uzsācis kreditors, ja vien netiktu izmantota speciāla procesuālā norma, tātad Civilprocesa likuma 137.pantā... piedodiet, 138.pantā pirmās daļas 7.punktā paredzētais prasības nodrošināšanas līdzeklis — izpildu darbības atlikšana. Likumdevējs ir parūpējies, ka, iesniedzot prasību, var nodrošināt prasību ar izpilddarbības atlikšanu.

Šeit man likās ļoti labs... nu jā, bet to es pēc mirkļa, es atvainojos... Tātad ir skaidrs, ka... es esmu spiests nevis tur iet tā, kā es biju sagatavojis, bet tūlīt pat atbildēt uz tiem..

(G.Kūtra iebildums bez mikroфона.)

Jā, es atvainojos, godātā tiesa, es tūlīt beigšu, bet tas ir ļoti svarīgi, jo es varu saderēt, ka to noteikti man jautās viens, otrs vai trešais, bet man ir... Jūs pavisam noteikti varētu man jautāt tagad..

kolēģis Brodiņš jautās: vai tad tu neredzēji, ka es esmu iesniedzis prasības nodrošinājumu un man viņu atmeta atpakaļ. Nu, skaidrs, ka procesa likums uzliek būtisku priekšnoteikumu, ka, lai nodrošinātu prasību, tai ir jābūt mantiska rakstura prasībai.

Man atkal ir dziļi jāatvainojas profesoram Rozenfeldam, bet es atkal nevarētu piekrist tam, ka.. Jā, godātā tiesa, tā nu ir sanācis, ka šeit nu zināmā mērā ir viedokļi, kas nesakrīt un manuprāt te tomēr ir cits stāsts. Te ir tā, ka nevarētu sacīt, ka strīds šajā situācijā vai strīds attiecībā uz šo konkrēto procesuālo instrumentu vienmēr nebūs mantiska rakstura. Tam noteikti nevar piekrist. Pirmkārt, tam nevar piekrist tāpēc, ka mums ir apjomīgs lietu klāsts un es tūlīt noskaitīšu arī tās lietas, kuras tātad tiesas ir pieņēmušas konstatējot, ka tās ir mantiska rakstura prasības. Manuprāt, tā nav kļūda, tas nav trūkums, bet arī tā iemesla dēļ, ka tātad prasība, kas attiecas uz līguma saistību, tātad strīdu pēc būtības, šī prasība vienmēr būs attiecībā uz kādu kreditora prasītu naudas summu un parādnieka nemaksātu... vai parādnieka samaksātu, bet nepareizi samaksātu naudas summu. Tātad tai vienmēr var būt mantisks raksturs.

Un par to liecina arī diezgan plašā tiesu prakse. Es atļaušos tātad citēt tikai dažus no piemēriem. Tie ir rajonu tiesu lēmumi, jo tieši rajona tiesa arī ir tā, kuras kompetencē ir pāris dienu laikā pieņemt prasības nodrošinājumu, tātad tas ir efektīvs līdzeklis.

Šī gada 2.septembrī, burtiski pirms nepilniem diviem mēnešiem Rīgas Centra rajona tiesa lietā C27207110/5 tiesa ir secinājusi pēc pieteicēja prasības, ka prasība ir celta par saistību izpildi un līgumsoda piedziņu. Tātad mantiska rakstura prasība, tajā ir pieļaujama prasības nodrošināšana. Un tiesa nolemj atlikt izpildu darbību — zvērinātā tiesu izpildītāja Stepanova rīkoto nekustamā īpašuma izsoli. Tātad šādu lēmumu ir pieņēmusi centra rajona tiesa.

Tāpat ir materiāls arī par..

G.Kūtris.

Mēs zinām, ka šādi piemēri ir. Pārejam tālāk pie viedokļu izklāsta.

L.Liepa.

Es tomēr uzskatītu par svarīgu citēt, bet es atļaušos necitēt, jo šīs prasības ir iespējamās noformēt tā, ka prasības nodrošinājums ir piemērojams. Prasības nodrošinājums ir iespējams pamatstrīda prasībā, tātad ar kura palīdzību ir tiesības parādniekam arī apturēt 49.nodaļas smago slogu, proti, tātad izpildes darbības.

Trešais instruments. Parādnieks var celt prasību pret kreditoru par zaudējumu atlīdzību. Vairāki no tiem problēmu jautājumiem, kurus godātā tiesa uzdeva šeit procesā pieaicinātajām personām un arī dalībniekiem, ir saistīti ar to, ka kreditors rīkojas pārsniedzot savas pilnvaras vai ļaunprātīgi. Tātad, ja ķīla tiktu prettiesiski atsavināta, vai parādnieks nav paspējis... vai, piemēram, parādnieks atrodas ārzemēs, kā Tiesībsargs to norādīja, tad jebkurā gadījumā par zaudējumu atlīdzību viennozīmīgi šeit var celt prasību. Un tātad man ļoti patīk tas, ka Augstākās tiesas Civillietu departamenta senators Jonikāns departamenta paskaidrojumā ir norādījis tiesai šajā procesā: tiesai praksei nav jānāc saskarties ar situācijām, kad ķīlas ņēmējs savas tiesības pret ķīlas devēju būtu izmantojis negodprātīgi, noslēpjot faktu par precīzu saistību izpildi no parādnieka puses.

Tātad mēs redzam, ka praksē kreditori ir piesardzīgi vai arī tieši otrādi, rajona tiesas, kuras pieņem 49.nodaļas prasības, ir uzmanīgas. Un to rāda arī statistika no Tieslietu ministrijas. 560 lietas, 192 noraidījumi, atteikumi. Tas ir pietiekoši labs, tā ir ļoti nozīmīga proporcija. Tas nozīmē, ka tajās lietās tiesai bija šaubas.

Ceturtais instruments, kāds parādniekam ir. Pirmkārt, tātad parādnieks var celt prasību pret kreditoru, kas par ieķīlātās lietas pārdošanu atbild kā pilnvarnieks. Šajā gadījumā arī mums ir tiesu prakses atsauce. Senāts 27. janvārī šajā gadā lietā SPC 8/2010 ir konstatējis, ka Civillikuma 1328.pants uzliek papildus saistības. Uzliek papildu atbildību kreditoram kā pilnvarniekam ķīlu pārdojot, uz ko norādīja arī profesors Rozenfelds savā paskaidrojumā tātad, ka te nav vienkāršas pārdošanas... tiesības pārdot, bet te ir paaugstinātas atbildības piesātināts pienākums pārdot par iespējami labāko cenu. Un ja šī cena nav sasniegta, protams, ka parādniekam ir tiesības šo cenas starpību atprasīt. Tas būtu... es teiktu, diezgan vienkāršs tiesas process.

Un šeit es pavisam noteikti nepiekrītu savam kolēģim, kurš sacīja, ka tā ir biļete uz aizgājušu vilcienu. Tam nedrīkst piekrist tā, jo faktiski mums kā advokātiem būtu jāsaka, ka šis ir taisnīguma atsvara izmantošanas instruments. Ja ir notikusi netaisnība, ir notikusi prettiesiska darbība, tad mums ir tiesības un likums tās paredz, nogludināt, kompensēt radušos zaudējumu.

Piektkārt... ir arī piektais instruments. Proti, parādnieks var lūgt iesniegt protestu par tiesneša lēmumu, kas ir pieņemts saskaņā ar šīm apstrīdētajām tiesību normām. Mēs dzirdējām, ka konkrētajā lietā tas ir bijis neveiksmīgi, man tiešām ir žēl un man arī nav iespēju izskaidrot, kāpēc kolēģa lūgumu šo protestu sagatavot nav apmierinājis neviens no adresātiem, bet Civilprocesa likuma 397.pants paredz, ka to dara vai nu Augstākās tiesas priekšsēdētājs, Senāta Civildepartamenta priekšsēdētājs, ģenerālprokurors, kas var šādu procesu iesniegt un tiesu prakse rāda, ka šādi procesi ir ļoti bieža lieta, kā, piemēram, kaut vai šajā gadā atkal... 2010.gada 27.janvārī SPC 8/2010 lietas par protestu, pagājušajā gadā 25.novembrī.

G.Kūtris.

Mēs to informāciju tiešām jau zinām, visi šodien par to piemin.. vienīgi jāuzsver, ka tur ir materiālo un procesuālo normu būtisks pārkāpums vajadzīgs..

L.Liepa.

Tas tiesa. Jā.

Sestais instruments. Parādnieks var iesniegt sūdzību par tiesu izpildītāja rīcību. Un es gribētu vērst arī tiesas uzmanību, ka Civilprocesa likuma 617.pants paredz, ka izsoli, šo nelaimīgo izsoli var atzīt par spēkā neesošu tajā skaitā arī tad, ja piedzinējs vai solītājs ir rīkojušies ļaunprātīgi. Tas nozīmē, ka var reversēt, var padarīt par neesošu to netaisnīgo izsoli, ja tā ir bijusi vai nu piedzinēja vai solītāja, vai kreditora ļaunprātība, vai izpildītāja ļaunprātība. Tātad izpildītāja pārkāpums vai piedzinēja vai solītāja ļaunprātība kā subjektīvais faktors. Tas nozīmē, ka arī tad, ja kreditors ir bijis ļaunprātīgs, tiesa var atzīt šo izsoli par spēkā neesošu.

Nu un noslēgumā tātad septītais instruments. Parādnieks var iesniegt blakussūdzību par apgabaltiesas lēmumu atzīt apstiprināt izsoles aktu, ko tātad paredz Civilprocesa likuma 613.pants.

Proti, šo apkopojot mēs varētu izdarīt secinājumu, ka apstrīdētās normas pašas par sevi ir tikai civilprocesuāls instruments, kā realizēt Civillikumā noteikto ķīlas... nekustamā īpašuma ķīlas

brīvas pārdošanas instrumentu. Neapstrīdot šo pamatinstrumentu, bet apstrīdot tikai Civilprocesa normas var iestāties tā tiesiskā neskaidrība, uz kuru arī norādīja procesa dalībnieks likumdevēja pārstāvis un arī Tieslietu ministrijas pārstāvis. Otrkārt, mēs uzskatām tāpat, ka, kā jau ir norādīts, mēs vispār nesaredzam, ka šeit konkrētiem iesniedzējiem būtu pamattiesību pārkāpums, kas būtu vērtējams Satversmes tiesas procesā, taču, ja godātā Satversmes tiesa to vērtē, tad jebkurā gadījumā ierobežojumi, kas ir noteikti šajās normās, ir noteikti ar likumu, tiem ir leģitīms mērķis, kā mēs to pierādījām un tie viennozīmīgi ir arī samērīgi.

Tāpēc banku asociācija lūdz atzīt apstrīdēto normu daļas.. apstrīdētās normu daļas par atbilstošām Satversmes 92.pantam.

Paldies.

G.Kūtris.

Paldies. Vispirms viens procesuālas dabas jautājums.

Jūs pašā sākumā minējāt, ka jums ir iesniegts rakstveida viedoklis un tiešām Satversmes tiesas kanceleja vakar ir saņēmusi šo rakstveida viedokli. Vai jūs šodien mutiski uzstājoties... vai jūs uzskatāt, ka rakstveida viedoklī ir daudz kādi citi svarīgi argumenti, kāpēc viņš būtu pievienojams lietai?

L.Liepa.

Godātā tiesa! Es... ņemot vērā ļoti īso uzstāšanās laiku, es neesmu izklāstījis visus tos argumentus, kas ir minēti rakstveida viedoklī un tāpēc es ļoti lūgtu pievienot.

G.Kūtris.

Tad šajā situācijā lietas dalībniekiem ir jābūt iespējai iepazīties ar šo rakstveida viedokli. Visticamāk, ka mums būs tiesas sēdē jāizsludina pārtraukums, lai varētu iepazīties ar šiem materiāliem un lai pēc tam, kad atsāksim tiesas sēdi, lai varētu arī jums uzdot šos jautājumus.

Šobrīd varbūt varam uzdot jums jautājumus saistībā ar jūsu mutisko uzstāšanos.

Jūs teicāt tā, ka līgums ir tāds, kas paredz, ka strīds nedrīkstētu būt.

L.Liepa.

Nē, godātā tiesa. Es sacīju, ka līguma noslēgšana pati par sevi izslēdz iespēju, ka strīds varētu būt par pārdošanas procedūru, par pārdošana kārtību. Strīds varētu vienmēr būt attiecībā uz to, kā jūs norādījāt... vai līgumsods ir vai nav samaksāts, vai ir vai nav saistību izpilde notikusi pienācīgā kārtībā.

G.Kūtris.

Tāpat līgumu noslēdzot nevajadzētu būt strīdam.

L.Liepa.

Ja persona noslēdz līgumu, tas nozīmē, ka persona ir piekritusi tam, ko tā paraksta līgumā. Tas ir skaidri norādīts.

G.Kūtris.

Sakiet, lūdzu, vai jebkura līguma izpildes gaitā nevarētu tomēr rasties strīds par līgumā ierakstīto kaut kādu saistību?

L.Liepa.

Civilprocesa likuma saistību daļas ievadā ir norādīts, ko darīt, ja pusēm nav īsti skaidra tā saistība, ko tās ir pielīgušas. Tātad hipotētiski ir iespējams, ka puses varbūt ne līdz galam izprot to, ko tās ir parakstījušas. Un es saprotu arī, ka tie gadījumi, kas ir šeit, šīs godātās tiesas priekšā, liecina, ka varētu būt, ka cilvēki līdz galam nav sapratuši to, ko tie ir parakstījuši. Bet jebkurā gadījumā tiesības ir rakstītas uzmanīgajiem un ja es kaut ko parakstu, tad es to izlasu. Ja es nesaprotu, tad es eju pie speciālista.

G.Kūtris.

Bet jūs nenoliedzat, ka var kādreiz līguma rezultātā rasties strīds?

L.Liepa.

Par paša līguma saistībām, kas tur ir paredzētas?

G.Kūtris.

Ka beigās.. ar brīvprātīgo izsoli vai labprātīgo izsoli saprotot, ka cilvēkam pašam būs iespēja labprātīgi pārdot savu mantu.. maldina formulējums.

L.Liepa.

Jā, šis būtu tas gadījums.. maldības gadījums, kurš neattaisno personu, kura uzskata, ka tā maldās.. Bet ja persona..

G.Kūtris.

Bet jebkurā gadījumā jūs saprotat, ka var būt divas lietas. Viena lieta — banka griežas tiesā par šo izsoli, un cilvēks griežas tiesā par līguma kaut kādu normu. Sakiet, lūdzu, vai šī līguma normas apstrīdēšana visos gadījumos var būt mantiska rakstura?

L.Liepa.

Par uzņemtās saistības raksturu.. nu, tādā tūlītējā griezumā man jāatvainojas... mani advokāta instinkti liek domāt, kā atrast tā, lai klientam labāk. Tātad skaidrs, ka pirmā līmenī, ja ir runa par normu, kas nav saistīta ar saistības naudisku vērtējumu. Tātad tas varētu būt arī nemantiskas prasības gadījums. Bet es saskatu, ka aizdevuma gadījumā un te mēs nerunājam par hipotētisku, mēs runājam par reālu prasību. Tātad šī prasība, kas ir celta līguma neizpildes gaitā jau... personai jau ir parāda saistības un tad nāk šī prasība. Es saprotu, ka mēs runājam tikai 49.nodaļas kontekstā. Tad šajā gadījumā faktiski jau ir parāds un es saskatu, ka te tomēr ir mantiska prasība, jo parāds ir radies nepareizi izprotot vai nepilnīgi izprotot līgumisku saistību. Tātad tas ir saistīts jau ar noteiktu pamatumu, ar noteiktu naudas prasību. Es uzskatu, ka tomēr ir mantisks gadījums.

G.Kūtris.

Un jūs uzskatāt, ka tomēr šīs divas lietas nevajadzētu sasaistīt vienā procesā...nebūtu jāskata?

L.Liepa.

Tās noteikti nedrīkst sasaistīt viena procesā.

G.Kūtris.

Otrs jautājums. Varbūt tieši no Komerbanku asociācijas jeb banku prakses. Sakiet, lūdzu, vai mēdz būt situācija, ka banka pati izsoles ceļā esošo īpašumu realizē vai paņem savā īpašumā?

L.Liepa.

Godātā tiesa! Es baidos būt ļoti vispārināts, bet gatavojot šo lietu un ilgstoši sazinoties ar Komerčbanku asociāciju, es konstatēju, ka bankas ir pieņēmušas to, ka, pirmkārt, izsolot mantu bez tiesas, tas varētu vērsties pret viņām negatīvi... tas viennozīmīgi ir paaugstinātās atbildības pienākums un līdz ar to, ja es esmu pareizi sapratis, tad īpašuma izsoles notiek tiesas ceļā. Nekustamā īpašuma izsoles notiek tiesas ceļā.

G.Kūtris.

Vai praksē ir situācijas, kas bankas pašas labprāt pārņem šos īpašumus?

L.Liepa.

Bankas to nav tiesīgas darīt, jo, pirmkārt, ir imperatīva norma ķīlas regulējumā, kas aizliedz kreditoram pārņemt īpašumu...

G.Kūtris.

... meitas firmas.

L.Liepa.

Godātā tiesa! Izsolē savukārt, kā norādīja profesors Rozenfelds savā paskaidrojumā, var piedalīties bez ierobežojuma jebkurš subjekts.

G.Kūtris.

Paldies. Tiesnesis Balodis.

Man tomēr vēl interesētu tas jautājums.. Es tā pats gribot būt pārliecināts par to... tāpēc es jautāju ne tikai Rozenfelda kungam, bet arī jums. Vai tiešām ir tā, ka esošais normatīvais regulējums nu tik ļoti liedz bankai vai jebkuram citam kreditoram pārdot nekustamo īpašumu izsolē... piedošanu, par brīvu cenu, nerīkojot izsoli. Jo īstenībā, ja paskatās, tas ir ticis interpretēts Latvijā, balstoties uz vienu Sinaiska rakstu, bet es nezinu, vai tas Sinaiska raksts nu ir tāds, kas nepieļauj nekādus citus risinājumus.

L.Liepa.

Godātā tiesa! 1321. Civillikuma pants skaidri parāda, ka ieķīlātā nekustamā īpašuma pārdošana izdarāma pēc noteikumiem par labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā. Tas ir diezgan strikts instruments, kas te ir paredzēts.

Runājot par doktrīnu. Mēs, godīgi sakot, pat neatradām, nevienu pretēju viedokli gan cienītie komentētāji Višņakova un Balodis, gan cienītais komentētājs Rozenfelds savos akadēmiskajos rakstos dažādi minot dažādu argumentāciju, bet ir norādījuši, ka nekustamā īpašuma izsole ir iespējama tikai tiesas ceļā. Tātad mēs respektējam arī šo doktrīnu, jo, kā jau godāta tiesa to saprot, ja bankas varētu konstatēt, ka ir iespējams bez tiesas to darīt... tas būtu krietni vien plašāks tiesību apjoms.

G.Kūtris.

397.panta otrās daļas pirmajā punktā ir rakstīts, ka ķīlas ņēmējam ir tiesības nekustamo īpašumu pārdot par brīvu cenu.

L.Liepa.

Godātā tiesa! Es atvainojos.. Es nesadzirdēju.. tūkstots..

G.Kūtris.

Nē, nē, 397.panta apstrīdētā norma.

L.Liepa.

CPL?

G.Kūtris.

Jā, CPL.

L.Liepa.

Jūs ziniet, tā ir zināmā mērā sekundāra norma, jo Civillikums ir tas, kurš faktiski rada nepieciešamību pēc 49.nodaļas un līdz ar to tāpat 397.CPL pants par tiesneša lēmumu attiecas tikai uz procedūru, kuru materiāli reglamentē tāpat Civillikuma 1319,. un 1321.pants.

Godātā tiesa! Es interpretētu sistēmiski 397.pantu ar Civillikumā pieļauto tiesību apjomu.

G.Kūtris.

Vai tiesnešiem ir vēl jautājumi? Pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem?

I.Brodiņš.

Vai es pareizi sapratu, tad Civilprocesa likuma 49.nodaļa piemērojama tad, ja nepastāv strīds starp kreditoru un parādnieku.

L.Liepa.

Jums taisnība. Es tam piekrītu.

I.Brodiņš.

Tālāk. Bet ja gadījumā pastāv šis civiltiesiskais strīds starp kreditoru un parādnieku? Vai tad kreditors ir tiesīgs piemērot šo nodaļu, risinot šīs attiecības ar parādnieku?

L.Liepa.

Nu, jāsaka tā.. Tātad... ka kreditors, esot strīdā, protams, ja viņam nav šie te likumiskie šķēršļi, kuri ir noteikti Procesa likumā, kur es arī, godīgi sakot, interpretētu paplašināti, kā to dara Saeima, tad faktiski... jā... Mans jautājums ir, ka... redzat... kreditors var uzsākt šo te procesu. Bet gadījumā, ja pastāv strīds par saistību izpildi, tad šis process ir jāpārtrauc tiesā. Un es redzu, ka arī esošajos procesos tiesa to ir uzsākusi. Un jūs droši vien arī jautāsiet... tāpat kā parādnieks varētu ietekmēt situāciju.. tieši par jūsu kāzusu tāpat konkrēto.. tāpat jūs esat uzsākuši strīdu pēc būtības un neskatoties uz to, ka strīds vispārēja tiesā norisinās prasības kārtībā, kreditors dodas izmantot šo instrumentu, jo kreditora arguments ir tāds: 7.sadaļa.. tāpat šī te saistību izpilde tiesas ceļā ir kaut kas, ko mēs esam ar jums vienojušies un tāpat jūs šobrīd strīdaties par kaut ko, kas neietekmēs īpašuma pārdošanu, vai, katrā ziņā, kreditors uzņemās uz sevīm risku, ka gadījumā, ja jūs uzvarat tanī prasības kārtībā, tad viņš atlīdzinās jums zaudējumus. Bet, ja jūs neuzvarat, tad viņam ir bijusi taisnība izmantojot šo 49.nodaļu. Jo faktiski tiesai skatoties, vai viņš var vai nevar akceptēt šādu kreditoru prasību, nav uzlikts par pienākumu un tas arī nav vajadzīgs, konstatēt, vai vispār kaut kur uz tā plašā tiesvedības lauka ir jums kaut kādas domstarpības vai nesaprašanās. To tiesa arī nevar konstatēt, bet tiesa var konstatēt, vai nav likumīgu šķēršļu... likumīgi šķēršļi, kas varētu būt noteikti likumā vai kas varētu būt noteikti kā tas arī ir norādīts šodien, jau ar ierakstu zemesgrāmatā, bet, protams, likumīgs šķērslis ir arī citā prasībā iesniegts un tiesas apstiprināts prasības nodrošinājums.

Tātad, atbildot precīzi uz jūsu jautājumu, secinājums ir tāds. Šīs divas lietas var notikt paralēli, tātad šīs divas tiesvedības var būt paralēli, taču strīda esamība un pienācīgs prasības nodrošinājums tūlītēji padara par neizpildāmu 49.nodaļas saistību izpildes instrumentu.

I.Brodiņš.

Vēl viens šinī sakarā jautājums. Ja tiešām notiek paralēli šie divi procesi, un ja kreditors strīda esamības gadījumā nav informējis tiesu un nav pārtraucis šo procesu, vai Civilprocesa likuma 49.nodaļā ir kādi parādnieka tiesiskās aizsardzības līdzekļi, kas viņu nodrošinātu pret šādu kreditora patvaļu?

L.Liepa.

Godātais kolēģi! Pirmkārt, jau tātad... 49.nodaļa nav radīta un es gribētu sacīt godātajai tiesai, tā ir liela atšķirība no bezstrīdus piedziņas, no 50.nodaļas, kas tika analizēta līdzšinējā ļoti vērtīgā un ļoti interesantā tiesas spriedumā, jo 50.nodaļa attiecas uz šo lauku kopumā, kurā tātad ir paredzēts gan prasības, gan arī, var teikt, iebildumu instruments. 49.nodaļa attiecas tikai un vienīgi uz ķīlas izpildi, uz ķīlas... jau pielīgtas ķīlas pārdošanas tiesības izmantošanu, taču tā noteikti neizslēdz citus procesuālos instrumentus, ar kuriem parādnieks varētu iebilst, mūsaprāt, ļoti efektīvi, jo praksē tas tā arī notiek.. septiņus instrumentus, ar kuriem parādnieks var iebilst pret prettiesisku kreditoru rīcību. Un mūsu prakse liecina, ka tas notiek ļoti efektīgi.

Bet atbildot uz jūsu jautājumu, 49.nodaļā tas nav. Tas ir prasības kārtībā.

I.Brodiņš.

Un vēl pēdējais jautājums.

Kā jūs vērtējat kā Komercbanku asociācijas pārstāvis tādu piekopto komercbanku praksi, ka viņi izvirza kā nosacījumu, lai grozītu līguma nosacījumus, ja klients parakstījis tādas vienošanās, kas aizliedz slēgt viņiem visā turpmākajā kredīta līguma darbības laikā, teiksim, 40 gadus, līgumus ar trešajām personām bez rakstveida piekrišanas. Kā jūs vērtējat šādu te? Vai tas atbilst likuma prasībām?

L.Liepa.

Kolēģi! Man vispirms ir jāatzīstas šeit godātajai tiesai, ka arī es lietojot Tiesībsarga jaunievesto juridisko terminoloģiju, atrodos mūža verdzībā ārvalstu bankai, proti, arī es esmu hipotekārais parādnieks un arī mani mulsināja līdzīga veida norma. Taču tad es paskatījos nevis tikai no parādnieka skatupunkta, bet es paskatījos arī tātad no tā vergtura pozīcijas, ja mēs turpinātu lietot Tiesībsarga jauno ieviesto juridisko terminu, un skatījos, kāpēc kreditors prasa no manis šo šķietami prettiesisko prasību, ierobežojot manu civiltiesisko rīcības brīvību. Un tad es sapratu, ka zināmā mērā kreditors varētu vēlēties kontrolēt, vai manis saistības nav neizpildāmas tādā nozīmē, vai tās nepārsniedz manu reālo izpildi. Pieņemsim...es neizpildu savas saistības šajā bankā un es dodos pie kādas citas un aizņemos vai radu saistības citā bankā. Un atzīšos, ka šeit jau es runāju ne tikai un vienīgi tātad, kā banku asociācijas pārstāvis, bet arī vērtējot šo situāciju līdzsvarā no parādnieka un kreditora skatupunkta. Es uzskatu, ka šis ir samērīgs līgumisks ierobežojums, kuru es vismaz savā personiskajā hipotekārajā saistībā piekritu uzņemties.

I.Brodiņš.

Bet sakiet, lūdzu, vai šāds samērīgs līgumisks ierobežojums nav pretrunā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 5. un 6.pantu? Piektajā ir konkrēti teikts, ka pārkāpj pušu tiesiskās vienlīdzības principu... tādi, kas aizliedz slēgt līgumus ar trešajām personām.

G.Kūtris.

Lietas kontekstā tas ir... bet tas neskar tieši apstrīdētās normas... Ja jūs uzskatāt, ka līgumā var būt kāda norma pretrunā ar patērētāju tiesību aizsardzības likumu, mēs jau to runājam vispārīgi, nevis par konkrētās normas vērtējumu jeb līguma nosacījumu vērtējumā.

Tā. Vēl jautājumi būtu? Lūdzu!

B.Didrihsone.

Par noskaidrotajiem faktiskajiem apstākļiem.

Tātad jūs minējāt, ka ir pārbaudīts, ka nosūtīti brīdinājumi. Vai jūs arī bankas informē par celtajiem iebildumiem no konkrētajām personām?

L.Liepa.

Jā, Godātā kolēģe! Ir tā, ka es ļoti precīzi jautāju, jo man ir ļoti svarīgi zināt šos faktiskos apstākļus un mana klienta pārstāvji norādīja, ka ir brīdinājumi nosūtīti. Tātad Brodiņa kungs pats arī dokumentos to parāda un tātad arī jūsu pārstāvamie.. Un par šiem iebildumiem par to es neesmu ticis brīdināts, taču šie iebildumi, ja tie ir būtiski, tātad, ja tie attiecas uz trūkumiem līgumā vai saistību izpildes, teiksim, domstarpībām vai uz strīdu... tad, protams, ka tiem ir jānobriest un jānokļūst pienācīgā tiesā, jo citādāk tie ir iebildumi, kurus mēs jebkurš varam par jebko celt.

B.Didrihsone.

Sakiet, vai jums ir arī tāda informācija, ka Ināra Sīle ir to personu lokā, kurām nepamatoti tika atņemta pensija?

L.Liepa.

Nē, atzīšos, ka es tiešām to nezinu.

B.Didrihsone.

Paldies.

G.Kūtris.

Vai ir Saeimas pārstāvim jautājumi? Lūdzu!

G.Kusiņš.

Jūs norādījāt, ka parādās tiesu prakse. Vai es pareizi sapratu, es nespēju pierakstīt tos datumus, ka šāda tiesu prakse, kur ķīlas devēji vērsās ar savām prasībām, ir beidzamā laika tendence, respektīvi, vai tas ir saistīts tieši ar šo ekonomiskās krīzes laiku jeb ir bijuši kādi seni spriedumi jeb vienkārši šāda prakse, kas, es pieļauju, jums kā banku pārstāvim, Komerbanku pārstāvim ne īsti labi patīk, jo tas uzreiz apstādina visu to lietu. Bet vai tā ir pēdējā laika tendence un par kādu tendenci tas liecina... vai arvien vairāk cilvēku sāk izmantot šādu... jeb tie ir tikai atsevišķi gadījumi tādi.

L.Liepa.

Jā, Godātais Kusiņa kungs! Es neesmu veicis visaptverošu un pilnīgu tādu judikatūras analīzi, bet ir skaidrs, ka šādu gadījumu skaits pieaug. Pirmkārt, pieaug tādi gadījumi, kuros tiesas atsaka izmantot 49.nodaļu. Līdz ar to bankas ir kļuvušas tik piesardzīgas, ka tās jau pat bez

jautājumiem iesniedz daudz vairāk dokumentu, nekā ir nepieciešams saskaņā ar Civilprocesa normu. Bankas gluži vienkārši saprot, ka labāk ir iesniegt vairāk, nekā izrādās, ka pēc tam atsaka tikai tāpēc, ka, piemēram, nav aizdevuma līguma.

Otrkārt, ir viennozīmīgi pieaudzis to lietu skaits, kurā ceļot prasības par strīdu pēc būtības prasības kārtībā tiek piemērots prasības nodrošinājums. Tas ir jūtams. Vismaz no banku skatupunkta.

G.Kūtris.

Paldies Liepas kungam.

Lietas dalībniekiem.. jums pārtraukumā ir tiesības pie tiesu sēžu sekretāres saņemt Komercbanku asociācijas pārstāvja rakstveida viedokli. Un savukārt Komercbanku asociācijas pārstāvim nākamajā tiesas sēdē jeb, pareizāk sakot, pēc pārtraukuma turpinājumā lūdzu ierasties, lai varētu jums uzdot jautājumus saistībā ar rakstveida viedokli.

Paldies.

Un šodien noklausāmie arī pēdējo pieaicināto personu, kas šodien bija... tas ir Patērētāju tiesību aizsardzības centrs un šo centru pārstāv Andis Priedītis... daļas galvenais juriskonsults.

A.Priedītis.

Augsti godātā Satversmes tiesa! Cienījamie klātesošie! PTAC vēlas norādīt, ka pēc būtības pastāv uz 2010.gada 25.maija vēstulē Satversmes tiesai pausto viedokli, tomēr vēršu uzmanību, ka vēstulē sniegtais viedoklis tika izstrādāts ievērojot līdz šim pastāvošo tiesu praksi un problēmas, ar kurām galvenokārt saskaras patērētāji, kļūlasņēmējiem iesniedzot pieteikumu par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā.

Tādējādi PTAC uzskata apstrīdētās Civilprocesa likuma normas par atbilstošām Satversmes 92.pantam tikai gadījumā, ja tiesa, vērtējot katru individuālo gadījumu atsevišķi, ņemtu vērā gan PTAL, gan arī Eiropas Padomes 1993.gada 5.aprīļa direktīvā par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos noteikto.

Patērētāju tiesību aizsardzības centrs uzskata, ka tiesas rīcībā ir jābūt visiem dokumentiem, kas ļauj izvērtēt, vai attiecīgā persona ir patērētājs un vai konkrētā kļūla... un piemēram, aizdevumu līgumā nav iekļauti netaisnīgi līguma noteikumi. Tādējādi tiesai, izvērtējot saņemto pieteikumu no kļūlasņēmēja par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta 11.daļu, ir jāņem vērā ar kļūlas līgumu saistītie līgumi. Piemēram, aizdevuma līguma noteikumi, kā arī jāvērtē pēc savas iniciatīvas tajās iekļauto noteikumu atbilstība patērētāju tiesību aizsardzību reglamentējošo normatīvo aktu prasībām, kā tas noteikts Patērētāju tiesību aizsardzības likumā un arī vairākos Eiropas Kopienas tiesas spriedumos, uz kuriem atsaucas ir sniegtas mūsu vēstulē.

Gadījumā, ja akts pēc būtības ir cieši saistīts ar kļūlas līgumu, nav pievienots pieteikumam tiesai, Patērētāju tiesību aizsardzības centrs uzskata, ka tiesa pēc būtības šādā gadījumā nav spējīga objektīvi izvērtēt parādnieka atbilstību patērētāja definīcijai, kā arī pieprasīt tā parāda apmēra pamatotību, proti, vai parāds nav radies un vai tā apmērs nav palielinājies netaisnīgu līguma noteikumu dēļ.

Līdz ar to Patērētāju tiesību aizsardzības centra ieskatā pēc savas iniciatīvas tiesām ir jāaizstāv patērētājs kā vājākā līguma slēdzēja puse un visos gadījumos, kad tiesai rodas jebkādas šaubas par likumīgiem šķēršļiem nekustamā īpašuma labprātīgai pārdošanai izsolē tiesas ceļā un tiesai nav iesniegti visi materiāli, pēc kuriem tiesa varētu spriest par pieteikuma pamatotību un atbilstību patērētāju tiesību aizsardzības regulējošo normatīvo aktu prasībām, jāpieņem lēmums par tā noraidīšanu saskaņā ar Civilprocesa likuma 397.panta otrās daļas 2.punktu.

Piemēram, mūsdiā, Civilprocesa likuma 396.panta trešās daļas 3. un 4.punkts paredz ķīlas ņēmējam brīvi noteikt izsoles sākumcenu, kā arī noteikt nosolītās augstākās cenas veidu un kārtību.

Tomēr Patērētāju tiesību aizsardzības centra ieskatā tiesām, izvērtējot pieteikumā minētos apstākļus, būtu jāņem vērā arī ķīlas devēja mantiskās intereses un citi apstākļi., kas varētu skart patērētāja intereses un tiesības. Proti, pamats atteikumam šādā gadījumā varētu būt arī tas, ka ķīlas ņēmējs ir noteicis nekustamajam īpašumam nepamatoti zemu izsoles sākumcenu vai paredzējis efektīvai pārdošanai būtiski ierobežojošu augstākās cenas samaksas veidu un kārtību, tādējādi aizskarot ķīlas devēja tiesības.

Civilprocesa likuma 396.panta otrajā daļā noteiktais pienākums ķīlas ņēmējam iesniegt tiesai pierādījumus par parādnieka brīdinājumu Patērētāju tiesību aizsardzības centra ieskatā attiecībā uz patērētājiem ir obligāts visos gadījumos, jo šāds līguma punkts, kurā patērētājs no šādas tiesības atsakās, uzskatāms par netaisnīgu līguma noteikumu saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta trešās daļas 1.punktu kontekstā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 5.panta otrās daļas 5.punktu. Tādējādi nav pieļaujams tipveida līgumos iekļaut noteikumu, ka patērētājs no šādas tiesības ir atteicies.

Parādnieka brīdināšana vienlaikus palielina patērētāju vienlīdzīgās iespējas nepieciešamības gadījumā aizstāvēt savas likumīgās tiesības, meklējot iespējas vienoties ar kreditoru vai ceļot prasību tiesvedības kārtībā tiesā.

PTAC ieskatā parādniekam brīdinājumu varētu uzskatīt par nodotu, ja patērētājam tiktu nosūtīts brīdinājums ierakstītā pasta sūtījumā uz aktā norādīto adresi.

Patērētāju tiesību aizsardzības centrs uzskata, ka Civilprocesa likuma 49.nodaļa būtu precizējama, paredzot līdzīga satura noteikumus, kādi ir Civilprocesa likuma 405.panta ceturtajā daļā, kurā noteiktā kārtībā.. kurā noteiktā kārtība uzskatāmi paredz, ka gadījumā, ja tiesnesis atzīst, ka pieteikums nav pamatots vai pieteikumā norādītajā līgumsoda apmērs ir nesamērīgs ar galveno parādu, vai izpildāmais akts satur patērētāju tiesību aizskarošus un netaisnīgus līguma noteikumus, viņš pieņem lēmumu par tā noraidīšanu.

Tāpat Patērētāju tiesību aizsardzības centra ieskatā Civilprocesa likuma 49.nodaļa būtu precizējama, iekļaujot tajā pēc būtības līdzīga satura normas, kā Civilprocesa likuma 406.pantā noteiktās, kā arī precizējot Civilprocesa likuma 396.panta otrajā daļā iesniedzamo dokumentu sarakstu, piemēram, norādot uz attiecībā uz patērētājiem nepieciešamību iesniegt citus saistītos līgumus, piemēram, aizdevuma līgumu.

Ievērojot iepriekš minēto, Patērētāju tiesību aizsardzības centrs uzskata, ka ne tikai Satversmes tiesā apstrīdētās Civilprocesa likuma normas, bet arī visas pārējās Civilprocesa likuma 49.nodaļā iekļautās normas tiešām ir jātulko paplašināti visos gadījumos, kad pastāv aizdomas, ka

viena no darījuma pusēm varētu būt patērētājs. Pretējā gadījumā netiek ievēroti Eiropas Kopienas normatīvajos aktos nostiprinātie principi par augstu patērētāja tiesību aizsardzības līmeni.

Paldies.

G.Kūtris.

Paldies. Tiesnešiem būtu jautājumi? Lūdzu, tiesnesis Balodis.

K.Balodis.

Sakiet, lūdzu, vai es pareizi jūs sapratu, ka tiesnesim, lemjot par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izolē, vienmēr tagad *ex officio* jāpārbauda, vai šis līgums un tā noteikumi par pārdošanu par brīvu cenu un par brīdināšanu, vai tas atbilst Patērētāju tiesību aizsardzības likuma prasībām.

A.Priedītis.

Jā, gadījumā, ja viņam ir... tiesnesim ir aizdomas par to, ka ķīlas līgums vai attiecīgi saistītais līgums- aizdevuma līgums varētu saturēt netaisnīgus līguma noteikumus, tiesnesim noteikti ir jāpārlicinās, vai patērētājs atbilst patērētāja definīcijai un līdz ar to arī izpildāmais akts... vai ir... saistību līgums jāpārbauda, vai aizdevuma līgumā nav netaisnīgi līguma noteikumi. Jo varētu būt tā, ka, piemēram, līgumsods, kas ir nesamērīgi liels, bet... piemēram pats parāds pēc būtības ir radies tieši netaisnīgo līguma noteikumu dēļ, kurus patērētājs vienkārši nespēj izpildīt.

A.Branta.

Bet vai tiesnesim nevar rasties aizdomas?

A.Priedītis.

Nu, mūsaprāt, tiesnesim būtu jāņem vērā iesniegtie materiāli, jātulko šīs normas paplašināti un jāņem vērā... Ja, piemēram, ir iesniegts aizdevuma līgums, viņš redz, ka tas ir patērētājs savukārt, ja, piemēram, tur līguma mērķis ir vienīgā nekustamā īpašuma iegāde, tāds arī varētu būt norādīts līgumā. Un ja viņam ir šaubas... ja pārskatot līgumu viņš redz, ka tur varētu būt netaisnīgi līguma noteikumi, kur, piemēram, attiecīgā kredītiestāde vai kāds cits kreditors ir norādījis kā pamatu, piemēram, līgumsoda summas aprēķināšanai attiecīgi uz tādu punktu... un tiesnesim ir šaubas, ka šis noteikums varētu būt netaisnīgs, viņam ir jāpieņem lēmums par noraidīšanu.

A.Branta.

Sakiet, ja līgumslēdzējpusēs ir vienojušās par to, kas ir līgumā rakstīts vai tiesnesim arī tad var būt šaubas? Ja pusēm nav šaubas par to... par līguma procentiem, par tām summām... kā jūs sakāt...

A.Priedītis.

Šeit ir jautājums par to, vai tas ir netaisnīgs līguma noteikums vai nav. Ja netaisnīga līguma noteikumi... neiet runa par to, vai ir tipveida līgums, patērētājam ir jāpiedāvā taisnīga līguma noteikumi. Tipveida līgumi pēc būtības tiek uzskatīti par neapspriestiem, savukārt neapspriestos līguma noteikumos nevar iekļaut netaisnīgus līguma noteikumus.

G.Kūtris.

Paldies. Tiesnesis Balodis.

K.Balodis.

Man tādas zināmas šaubas un jautājumi rodas par šo jūsu konceptu... Tad tā tiešām sanāk, ka tiesnesis *ex officio* pārbauda šos līguma noteikumus pat tad, ja, piemēram, pašam iekļātājam... parādniekam par to nav nekas zināms un varbūt viņam pat nav nekādu iebildumu pret šiem līguma noteikumiem.

A.Priedītis.

Tiesnesim pēc savas iniciatīvas ir jāpārbauda netaisnīgo līgumu noteikumu raksturs, kas izriet no Eiropas Kopienu direktīvām. Un tas ir noteikts arī Patērētāju tiesību aizsardzības...

K.Balodis.

Tiesnesis darbojas tāds kā sanitārs patērētāju tiesību aizsardzības jomā.

A.Priedītis.

Viņam ir jānodrošina augsts patērētāju tiesību aizsardzības līmenis. Pilnīgi noteikti.

G.Kūtris.

Es sapratu, ka jūs pilnībā piekrītat tam, ko teica Saeimas pārstāvis, ka tiesnesim ir jāpārbauda.

A.Priedītis.

Šādā gadījumā, jā, ja tiesas tulkotu šīs normas, Civilprocesa likumā iekļautās normas, paplašināti, nodrošinot augstu patērētāju tiesību aizsardzības līmeni, tādējādi aizsargājot arī ķīlas devēju, tādā gadījumā šīs normas ir atbilstošas Satversmes 92.pantam.

G.Kūtris.

Interesanti, cik plaši tiesnesim vajadzētu ko pārbaudīt? Vai tikai līguma normas, vai pārbaudīt arī reālos maksājumus un tā tālāk? Cik tālu?

A.Priedītis.

Jebkurā gadījumā līdz brīdim, kad tiesnesim vairs nerodas šaubas, ka, piemēram, nav... ka kreditora prasījums ir pamatots. Piemēram, ka tur tas nav iekļauts... pat ja aizdevuma līgumā, pieļausim, ir iekļauti netaisnīgi līguma noteikumi, bet kreditors uz šo te punktu nav atsaucies un pārējās summas ir kavētas, es domāju, ka tiesnesim, ja nav šaubu par to, ka nepastāv nekādi likumīgi šķēršļi nekustamā īpašuma pārdošanai, ir jāpieņem lēmums par nekustamā īpašuma pārdošanu izsolē.

G.Kūtris.

Tiesnese Muižniece.

V.Muižniece.

Pamatojot savu viedokli jūs minējāt par to, ka tiesnesim būtu arī jāzina par vienīgo nekustamo īpašumu. Vai jums šāda pārliecība ir no tā, ka jūs uzskatāt, ka tiesnesim būtu jāinteresējas, cik īpašumu pieder konkrētai personai un jāveic šāda izpēte? Vai arī jūs esat redzējis tādus līgumus, kuros būtu kaut kas tāds norādīts, ka cilvēkiem var būt tikai viens īpašums.

A.Priedītis.

Nu, tas vienkārši palīdzētu iepriekš izskanējušo domu par to, ka pastāv arī nekustamā īpašuma spekulanti un Patērētāju tiesību aizsardzības likums neattiecas uz saimnieciskās darbības veicējiem, par kuriem varētu uzskatīt spekulantus, kuri ir iegādājušies nekustamo īpašumu vai vairākus parasti ar nolūku viņus vēlāk realizēt.

V.Muižniece.

Jūsu paskaidrojums nozīmē, ka tiesnesim būtu jāpārbauda tas, cik īpašumu un kādā nolūkā ir iegādāti?

A.Priedītis.

Piemēram, kreditoram, ja viņam ir aizdomas... un viņam droši vien varētu arī būt informācija, ka attiecīgajam cilvēkam... ir ņemti vairāki nekustamā īpašuma kredīti, viņš šo informāciju pirms pieteikuma iesniegšanas par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu tiesas ceļā varētu norādīt pieteikumā tiesai. Līdz ar to jau priekšlaicīgi kliedējot šaubas tiesai par to, ka šis cilvēks atbilst vai neatbilst patērētāja tiesību definīcijai.

V.Muižniece.

Cilvēks, kam ir viens īpašums, savā tiesību apjomā būtiski atšķiras no cilvēka, kuram pieder divi īpašumi?

A.Priedītis.

Nu, tas ir katrā konkrētajā gadījumā atsevišķi izvērtējams... Parasti jau to, ja īslaicīgā termiņā ir nopirkti 2-3-4 jau varētu liecināt par saimniecisko darbību. Vienkārši šeit būtu tas, ka jāklieidē jebkuras šaubas par to, ka tas ir patērētājs vai nav. Un ja tiesnesim šādas šaubas ir, tad jāpieņem lēmums par noraidīšanu. Ja nav — tad jārikojas.

G.Kūtris.

Bet principā jūs taču piekritīsiet tam, ka tiesnesim nevajadzētu izrādīt civilprocesā iniciatīvu vienas vai otras puses interešu aizstāvēšanai.

A.Priedītis.

Nu.. līguma noteikumi viņam ir jāizvērtē pēc savas iniciatīvas.

G.Kūtris.

Tas nozīmē, ka viņš var skatīties tikai uz tiem rakstveida dokumentiem, kurus iesniedzis ķīlas ņēmējs?

A.Priedītis.

Nu pašlaik tā normatīvajos aktos ir noteikts, ka viņš var...

G.Kūtris.

Ja kaut ko noklusē.. Vai tiesnesim vajadzētu pašam meklēt ārpus šiem iesniegtajiem dokumentiem?

A.Priedītis.

Nu... tiesnesim tādā gadījumā, ja, piemēram, kaut kāda informācija ir noklusēta, varētu rasties šaubas, ka kreditors nav bijis labticīgs un līdz ar to pieņemt lēmumu par noraidīšanu.

G.Kūtris.

Tur jau tā lieta, ka viņš nezina, vai ir noklusēts vai nav noklusēts.

A.Priedītis.

Bet tāpēc arī pieteikuma iesniedzējam būtu jābūt zinošam, lietpratīgam un jāiesniedz informācija, kura šādas šaubas varētu tiesai kliedēt.

G.Kūtris.

Ķīlas ņēmējs, banka, paziņo... iesniedz pieteikumu tiesai, lai sāktu šo procedūru, lai tiesa to nolemtu, iedod tos materiālus, ko uzskata par vajadzīgiem, nepasaka, ka ķīlas devējs, parādnieks, ir rakstījis viņam iebildumus, griezies tiesā. Vai jūsuprāt tiesnesim, lai aizstāvētu šī parādnieka kā patērētāja tiesības būtu jāmeklē pa visām datu bāzēm un visur vēl kaut kas?

A.Priedītis.

Nē, nu, protams. Vienkārši no to iesniegto dokumentu daudzuma, kas viņam ir iesniegti, viņš arī vadās – vai viņam ir šaubas vai nav. Un tiesnesim aizstāvēt patērētāja intereses pēc savas iniciatīvas... piemēram, attiecībā uz līguma noteikumu izvērtējumu.

A.Branta.

Tad iznāk tā, ka ja tiesnesim ir iesniegts tikai tas, kas ir tieši norādīts likumā, tātad pēc būtības tam uzreiz jārada šaubas.

A.Priedītis.

Nē, tas tā nav, ja rodas pamatotas šaubas, tad jāpieņem lēmums par noraidīšanu. Pašlaik vienkārši tiesu prakse..

G.Kūtris.

Vai iesniedzējiem būtu jautājumi? Lūdzu!

B.Didrihsone.

Es varbūt neuztvēru, bet jūs savā rakstveida paskaidrojumā 3.2.punktā norādat to, ka... tātad šis te konkrētās apstrīdētās normas ir pretrunā ar Eiropas Padomes 1993.gada 5.aprīļa direktīvu Nr.93-13-EK un norādat, ka patērētāja tiesības uz taisnīgu tiesu ierobežo nevis komersanta un patērētāja starpā noslēgtā līguma noteikumi, bet gan valsts procesuālie noteikumi, kuru izvērtējums neietilpst patērētāju tiesību aizsardzības kompetencē. Vai jūs šobrīd uzturat šo viedokli?

A.Priedītis.

Tas ir gadījumā, ja ir līdzšinējā prakse, kura diemžēl ir neviennozīmīga un līdz ar to mēs sniedzām šādu viedokli. Ja tiesas maina savu praksi par to, ka tulko šīs normas paplašināti, ņem vērā Patērētāju tiesību aizsardzības likumu un direktīvas, kuru normas ir transponētas Patērētāju tiesību aizsardzības likumā, tad šīs normas būs atbilstošas Satversmei.

B.Didrihsone.

Bet es sapratu, ka jūs norādat, ka šīs te normas, kas liedz personai iespējas vērsties tiesā, pašas par sevi jau ir pretrunā šai direktīvai. Vai es nepareizi saprotu?

A.Priedītis.

Kā, lūdzu?

B.Didrihsone.

Tātad...

A.Priedītis.

Tas ir tulkots attiecībā no direktīvas, kas ir par šķīrējtiesu un jebkādos citus tiesiskās aizsardzības līdzekļus. Šinī gadījumā jau tiesu vara... patērētājs var vērsties tiesā ar prasību tiesvedības kārtībā...

B.Didrihsone.

Jūs norādat, ka direktīvas prasība ir transponēta Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta trešās daļas 7.punktā un pēc būtības atzīst par netaisnīgiem tādus līguma noteikumus, kas ierobežo patērētāju iespējas aizstāvēt savas intereses tiesā.

A.Priedītis.

Šajā gadījumā tiesa, pildot direktīvā noteikto, pildītu šo aizsardzību... patērētāju aizsardzību pēc savas iniciatīvas izvērtējot līguma noteikumu negodīgo raksturu.. Līdz ar to būtu novērsta šī neatbilstība, kas ir šeit aprakstīta. Tieši tāpēc es runas sākumā uzsvēru, ka mēs pēc būtības pastāvam, bet viedoklis tika izstrādāts uz līdz šim pastāvošo neviennozīmīgo tiesu praksi un patērētāju sūdzībās minēto.

B.Didrihsone.

Paldies.

G.Kūtris.

Sakiet, lūdzu vai šajā sakarībā ar to direktīvu... Ja persona var griezties arī līguma nosacījumiem citā tiesas procesā, vai ar to direktīvas prasības tiek ievērotas? Jo es saprotu, ka direktīva liedz tad, ja tiesā nebūtu iespējams patērētājam celt kādus iebildumus pret līgumu.

A.Priedītis.

Nu šis punkts parasti ir pārņemts.. mēs viņu vienkārši tā norādījām saskaņā ar Civilprocesa normām, kas it kā liedz sniegt iebildumus, bet..

G.Kūtris.

Bet citā tiesā ierosināt citu procedūru par šiem līgumam noteikumiem, tad taču tiesības uz tiesu viņiem netiek ierobežotas šādā veidā

A.Priedītis.

Nē, nu šinī gadījumā jau Civilprocesa likuma 49.nodaļā jau nav ierobežotas tiesības celt atsevišķas tiesvedības.. prasību tiesvedības kārtībā..

G.Kūtris.

Vai pieteikuma iesniedzējam vēl būtu jautājumi?

I.Brodiņš.

Jā. Sakiet, kā tiesnesim 49.nodaļas sakarā vajadzētu rīkoties, ja viņam iesniedzot iesniegtajā pieteikumā ir atsauce uz tādu, teiksim, līguma normu, kuru apskatot redzams, ka viņa ir pretrunā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.¹ pantu, kur iet runa par būtiskiem līguma pārkāpumiem. Un, teiksim, ja viņa ir pretrunā... ka viņa neatbilst tam, bet tieši konkrētajā lietā ir izbeigts līgums un pieprasīta pirmstermiņa atmaksa uz tādu nosacījumu, kas ir pretējs 8.¹ panta noteikumiem.

A.Priedītis.

Saprātu jautājumu. Pirmkārt, ir jāņem vērā, kad 8.¹ pants tika iekļauts Patērētāju tiesību aizsardzības likumā un kad konkrētajam patērētājam, kad konkrētā kredītiestāde vai konkrētais kreditors piemēroja normu par ātrāku atkāpšanos no līguma, neievērojot 8.¹ pantā noteikto par 60 dienām... ne biežāk kā trīs reizes gadā... kredīta atmaksas procentu maksājumu kavējumu. Līdz ar to, ja banka piemēroja pēc šī likuma normas spēkā stāšanās, varētu uzskatīt, ka viņa pārkāpa Patērētāju tiesību aizsardzības likumu. Savukārt, pirms šī norma bija stājusies spēkā, šādi

noteikumi, kas pieļāva pat kreditoram atkāpties no līguma neievērojot šīs 60 dienas, Patērētāju tiesību aizsardzības centrs nevērtēja kā netaisnīgu līguma noteikumu.

G.Kūtris.

Vai ir vēl kādi jautājumi?

I.Brodiņš.

Un vēl pēdējais jautājums. Un kā jūs vērtējat Patērētāju tiesību aizsardzības likuma sakarā tādu banku prasību, ka līgumos, ka nedrīkst.

G.Kūtris.

Es atvainojos. Mēs nevērtējam banku līgumu prasības atbilstību Patērētāju tiesību aizsardzības likumam, mēs vērtējam Civilprocesa likuma normas. Tad jautājums ir, vai tiesnesim ir jāvērtē vai nav jāvērtē šīs Patērētāju tiesību aizsardzības likuma prasības.

Ja jūs šādā rakursā varat pasniegt savu jautājumu, tad..

I.Brodiņš.

Jā, jā.. bez šaubām. Es tā arī gribēju to virzīt beigās. Vai tiesnesim būtu jāvērtē šīs 49.nodaļas sakarā, ja līguma noteikumos kaut kur ir aizliegums slēgt līgumus ar trešajām personām kā obligāts nosacījums ietverts.

A.Priedītis.

Konkrētajā gadījumā grūti iedomāties situāciju, kāda tai varētu būt saistība ar parāda rašanos..

I.Brodiņš.

..ka iestāsies civiltiesiskas sekas, ja bez bankas rakstveida piekrišanas tiks slēgts kāds līgums ar trešajām personām.

A.Priedītis.

Attiecībā uz konkrētu līguma noteikumu.. šāds līguma noteikums ir iekļauts vairākos kredītiestāžu līgumos. Pašlaik Patērētāju tiesību aizsardzības centrs izvērtē šī noteikuma atbilstību Patērētāju tiesību aizsardzības likumam, līdz ar to mēs varam..

G.Kūtris.

(kaut ko bez mikrofona piebilst.)

A.Priedītis.

.. pirms šķietamu viedokli, ka tas varētu būt netaisnīgs.

G.Kūtris.

Saeimas pārstāvim būtu jautājumi?

G.Kusiņš.

Jā, divi jautājumi, ja neradīsies papildjautājumi.

G.Kusiņš.

Jā, divi jautājumi, ja neradīsies papildjautājumi.

Es saprotu, ka jūsu viedoklis balstās uz Civilprocesa likuma 5.pantu par... ja attiecīgo tiesību jautājumu regulē Eiropas Savienības tiesību norma, kas tieši piemērojama Latvijā, tad Latvijas likumu piemēro tiktāl, ciktāl to piemēro Eiropas Savienības tiesību norma. Līdz ar to jūs balstāt savu konceptu uz to, ka Latvija ir Eiropas Savienības dalībvalsts un Civilprocesa likuma 5.pantā tad

ir iekļauta šī lieta, ka gadījumā, ja tas nav paredzēts nacionālajā likumā, bet tas ir paredzēts kādā Eiropas Savienības tieši piemērojamā dokumentā, tad tas to varētu... varētu piemērot un tādā gadījumā jūs sakāt tas 396. un 397.panta regulējums nebūtu pretrunā ar Satversmi, ja attiecībā uz patērētājiem to piemērotu šīs direktīvas gaismā.. teiksim tā..

A.Priedītis.

Ievērojot direktīvas un Patērētāju aizsardzības likumā noteikto- jā.

G.Kusiņš.

Bet 396.pants.. es gribu vērst gan tiesas uzmanību, gan arī jūsu uzmanību. Šeit ir tā, ka pieteikumu iesniedz ķīlas ņēmējs, arī ķīlas līguma norakstu. Sakiet, lūdzu, kādus netaisnīgus līguma noteikumus varētu redzēt ķīlas līgumā?

A.Priedītis.

Ķīlas līgumā arī var tikt iekļauti netaisnīgi līguma noteikumi, piemēram, līgumsods.

G.Kusiņš.

Un ja ķīlas līgumā būtu netaisnīgi līguma noteikumi, tad, es saprotu, jūsuprāt būtu tiesnesim jāpieņem lēmums atteikt šādu īpašuma izsoli?

A.Priedītis.

Ja uz šī ķīlas līguma netaisnīgo līguma noteikumu pamata, piemēram, tiek norādīta konkrēta parāda summa, kas ir sastādīta, ievērojot šo netaisnīgo līguma noteikumu, tad jā... tad mūsuprāt tiesnesim rodas pamatotas šaubas un nav likumīgu šķēršļu šo.

G.Kusiņš.

Bet situācija var būt dažāda. Var būt pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis aizdevuma līgumu, kura ietvaros ir šī ķīlas saistība ierakstīta jau kā atsevišķā punktā.. tā var būt atsevišķa, tur var būt vairāki ķīlas līgumi. Es saprotu, ka tiesnesis varētu vērtēt pēc viņam iesniegtajiem dokumentiem. Viņam ir ķīlas līguma noraksts. Tad, jūsuprāt... vai es pareizi saprotu jūsu konceptu.. Tātad jūs šo 396.pantu noreducējat, protams, tikai uz ķīlas līgumu nevis pieprasāt, lai šajās lietās obligāti būtu iesniegti arī aizdevuma līgumi, kuros, arī, protams, var būt visvisādi nosacījumi. Tātad, vai es pareizi jūs saprotu, ka jūsu koncepts balstās uz to, ka varētu tiesnesis vērtēt patērētāju tiesību aizskarošus līguma noteikumus, kas ir ietverti ķīlas līgumā.

A.Priedītis.

Un saistītajos līgumos, ko es norādīju... Patērētāju tiesību aizsardzības centrs norādīja savā runā... arī saistītos līgumus, kuri norādīju par nepieciešamību iespējams precizēt Civilprocesa likuma normas par iesniedzamo dokumentu sarakstu. Jāvērtē būtu ne tikai ķīlas līguma noteikumi, bet arī saistošā līguma noteikumi, kas visbiežāk būtu aizdevuma līgums.

G.Kusiņš.

Bet Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta 11.daļas, kas diemžēl viņa nav ierakstīta pie Civilprocesa likuma kā tiesnesim obligāti veicama darbība, bet nu viņa ir spēkā esoša likuma norma. Tāda paša ranga norma, kā Civilprocesa likums. Tiesa, izšķirot strīdu vai veidojot citas no noslēgtā līguma izrietošas procesuālas darbības, izvērtē līguma noteikumus. Tātad šinī gadījumā izvērtē līguma noteikumus. Tiesnesim ir iesniegts ķīlas līguma noraksts. Tātad viņš varētu izvērtēt ķīlas līguma noteikumus saskaņā ar 6.panta 11.daļu un tādā gadījumā manuprāt tiesnesis varētu

atteikt, ja viņš redzētu, ka ķīlas līgumā ir netaisnīgi noteikumi vai arī ķīlas līgums neatbilst Patērētāju tiesību aizsardzības likumam.

A.Priedītis.

Protams, ka viņš varētu atteikt arī tad, ja tas ir ķīlas līgumā. Vienkārši Patērētāju tiesību aizsardzības centrs negribētu reducēties tikai uz ķīlas līguma noteikumiem, jo bieži vien praksē aizdevuma līgumā tomēr ir iekļauti vairāki netaisnīgi līguma noteikumi nekā ķīlas līgumā, bet Patērētāju tiesību aizsardzības centrs uzskata, ka būtu jāvērtē abu divu noslēgto līgumu noteikumi.

G.Kusiņš.

Nav šaubu, ka tiesām ir jāvērtē visi strīdi, jo es gribu saprast jūsu pozīciju.. Patērētāju tiesību aizsardzības likumā 10.daļā ir rakstīts: ja starp ražotāju, pārdevēju, pakalpojuma sniedzēju un patērētāju rodas strīds par to, vai noslēgtajā līgumā ietvertie noteikumi ir netaisnīgi, jebkurai no pusēm ir tiesības vērsties tiesā. Es saprotu, ka tas attiecas uz visu iespējamo līgumu spektru un, cik es saprotu, šeit mūsu šodien konkrēti izskatāmajā lietā vairs nav tik daudz strīdu par to, ka ir parāds, jo strīds par to, ka ir parāds.. nu, arī pieteikuma iesniedzēji neteica... Jautājums- šobrīd tātad Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta 10.daļa ļauj vērsties tiesā un apstrīdēt gan aizdevuma līguma noteikumus, gan arī jebkādus citus līguma noteikumus. Savukārt, ja mēs raugāmies uz 11., tad mēs redzam tiesas pienākumu. Šobrīd tiesas pienākums, tas, protams, nav tieši pārcelts uz Civilprocesa likumu, bet, kā es redzu, Civilprocesa likums ir rakstīts arī uz visiem iespējamajiem gadījumiem, jo ne vienmēr ķīlas devējs būs patērētājs. Tās var būt arī pilnīgi citas lietas. Bez tam, šī nodaļa attiecas arī uz labprātīgu pārdošanu, kad īpašnieks to ierosina. Vai es pareizi saprotu, ka tās ir divas dažādas procedūras. Jo man liekas, ka jūs sakāt, ka vienmēr ir.. ne tikai ķīlas līguma noraksts ļauj spriest, bet arī aizdevuma līgums šinī gadījumā ļautu spriest,vai ir netaisnīgi līguma noteikumi.

A.Priedītis.

Abos šajos līgumos varētu būt iekļauti netaisnīga līguma noteikumi un Patērētāju tiesību aizsardzības centra viedoklis ir tāds, ka tiesai būtu jāvērtē abos līgumos iekļautie netaisnīgie līguma noteikumi, jo parāds, kurš varētu būt radies un līdz ar to pamats kreditoram vērsties ar pieteikumu par nekustamā īpašuma pārdošanu izolē tiesas ceļā, varētu būt, ka tieši izrietētu no aizdevuma līgumā vai ķīlas līgumā iekļautajiem netaisnīgajiem līguma noteikumiem. Savukārt ar Patērētāju tiesību aizsardzības likumu netaisnīga līguma noteikumi nav spēkā no līguma noslēgšanas brīža. Līdz ar to šim kreditoram nebūtu nemaz pamata vērsties Civilprocesa likuma 49.nodaļā noteiktajā kārtībā tiesā.

G.Kusiņš.

Un vēl divi pēdējie jautājumi.

Jūsu viedoklis 6. Lappusē, šeit pēdējā rindkopā, kur jūs apgalvojat, ka Civilprocesa likuma 49.nodaļā iekļautās normas pēc būtības ir pretrunā. Jūs tagad teicāt, ka viņas nav pretrunā, ja viņas interpretē patērētāju tiesību aizsardzības gaismā. Vai es pareizi saprotu?

A.Priedītis.

Jā. Jautājums ir par normu piemērošanu. Tas būtu precizējums šādā veidā, ja normas, Civilprocesa likuma 49.nodaļā iekļautās normas interpretētu patērētāju tiesību aizsardzību regulējošo normatīvo aktu gaismā, tad jā... tad būtu.

G.Kusiņš.

Un jūs tātad uzskatāt, ka tiesu praksē.

Un pēdējais jautājums. Par Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 25.¹ pantu. Šodien arī jūs bijāt klāt un dzirdējāt, ka bieži vien izskan pārmetumi, ka šie noslēgtie līgumi ir radījuši tādas sekas... Sakiet, lūdzu, 225.¹ pants paredz Patērētāju tiesību aizsardzības centra lēmumu par pagaidu noregulējumu. Patērētāju tiesību aizsardzības likuma konstrukcija ir tāda, ka par individuāliem gadījumiem vēršās pats patērētājs un lai viņš būtu aizsargāts, savukārt 25.¹ pants, kas ir iekļauts vienlaicīgi ar šo 10. un 11.daļu, kad likumdevējs to grozīja, paredz: ja rada tūlītēju vai būtisku kaitējumu konkrētas patērētāja grupas ekonomiskajām interesēm. Tātad man jautājums: vai Patērētāju tiesību aizsardzības centrs saņemot... es pieļauju, ka jūs saņemt šādas sūdzības par to, ka banku līgumos ir šādi nosacījumi ietverti... Vai jūs esat izmantojuši jūsu tiesības, ko paredz šobrīd likums 25.panta... 25.¹ pants pieņemt pagaidu noregulējumu viena vai vairākus lēmumus, no kuriem... Un tie šeit ir diezgan efektīvi ieroči. Vai valsts institūcija spēj kaut kā pretdarboties?

A.Priedītis.

Jā, šeit Patērētāju tiesību aizsardzības centrs vēlas norādīt, ka minēta norma tika iekļauta pārņemot Eiropas Parlamenta Padomes 1998.gada 19.maija direktīvu par aizliegumiem saistībā ar patērētāju interešu aizsardzību 2.panta 1.punktu, kas paredz, ka dalībvalstis izraugās tiesas vai administratīvās iestādes, kas ir kompetentas pieņemt lēmumus tiesvedībā, kuras ir uzsākušas tiesīgās iestādes, lai panāktu rīkojumu ar visu pienācīgo lietderību vajadzības gadījumā ar saīsināto tiesāšanās procedūru, pieprasot izbeigt, aizliegt pārkāpumus. Šī norma bija transponēta Patērētāju tiesību aizsardzības likumā.

G.Kūtris.

Man ir jautājums: vai esat... vai centrs ir piemērojis šo normu vai nav?

A.Priedītis.

..esam piemērojuši. Tas tā īsumā, bet es uzskatīju, ka ir nepieciešams arī paskaidrot.

G.Kūtris.

Šodien izskatāmās lietas kontekstā?

G.Kusiņš.

Attiecībā uz komercbankām!

A.Priedītis.

Jā, attiecībā uz komercbanku konkrēti esam piemērojuši šo normu.

G.Kusiņš.

Ir piemērota šāda..?

A.Priedītis.

Jā, jo 25.¹ prasa, ja pārkāpums var radīt tūlītēju un būtisku kaitējumu patērētāju grupas ekonomiskajām interesēm. Un šis ir būtisks... 25.¹ panta pirmā daļa, lai piemērotu šo pantu. Citos gadījumos, kad nerada tūlītēju un būtisku kaitējumu, Patērētāju tiesību aizsardzības centrs izskata

iesniegumus saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 25.panta 8.daļu un 1. un 2.punktu, pieņemot lēmumu vai izdodot... pieprasot rakstveida..

G.Kusiņš.

Labi, paldies.

G.Kūtris.

Paldies jums. Lūdzu, varat apsēsties.

Šodien tiesa ir uzklaustījusi pieaicinātās personas.

Un ievērojot arī darba dienas beigu posmu, tiesa nolēma šodien pārtraukt tiesas sēdi un tiesas sēdi turpināsim nākamajā otrdienā, 26.oktobrī pulksten 13.00.

Tiesas sēdē ir izsludināts pārtraukums.

(Pārtaukums)

G.Kūtris.

Tātad šodien, 26.oktobrī, turpinām Satversmes tiesas sēdi, kurā tiek izskatīta lieta par Civilprocesa likuma 396.panta un 397.panta atsevišķu normu atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam.

Iepriekšējās tiesas sēdes daļā Satversmes tiesa un lietas dalībnieki uzklaustīja pieaicinātās personas un arī uzdeva jautājumus.

Principā visas pieaicinātās personas ir uzklaustītas un arī iztaujātas.

Šodien pieaicinātās personas biedrības „Latvijas Komerbanku asociācijas” pilnvarotais pārstāvis ir mainījies un pārstāv zvērinātu advokātu biroja „Liepa&Skopiņa/Borenius” jurists Matīss Šķiņķis.... dokumenti... Paldies.

Vai lietas dalībniekiem bija iespēja iepazīties ar rakstveida viedokli? (Tiek saņemta apstiprinoša atbilde.) Paldies.

Mums ir iespēja šobrīd vēl uzdot jautājumus pieaicinātai personai, kā arī pieteikuma iesniedzējam un pārstāvim, un Saeimas pārstāvim.

Vai tiesnešiem būtu kādi jautājumi? Lūdzu.

V.Skudra.

Viens jautājums asociācijas..

Tāds neordinārs jautājums. Šīs lietas sakarā pavīd šad tad doma, ka kredītņēmējs nezina, ko viņš paraksta... neapjauš it kā līdz galam. Bet man ir tāds jautājums. Kādēļ jūs tipveida līgumus rakstāt tik mežonīgi sīkiem burtiņiem?

M.Šķiņķis.

Tas droši vien varētu tikt izskaidrots ar tādiem praktiskiem apsvērumiem, kā līgumā jāiekļauj ļoti daudz nosacījumu un tādēļ, lai līgums nebūtu kā tāda grāmata, lai viņš nebūtu tik biezs, tad dažreiz ir nepieciešams ietvert mazākiem burtiņiem, lai vienkārši būtu kompaktāk.

V.Skudra.

Nevis tāpēc, ka lai nevar izlasīt vai vienkārši riebjas lasīt, ka tik maziem burtiņiem un lai nepievērš vajadzīgo uzmanību.

M.Šķiņķis.

Es domāju, ka tas tā noteikti nav.. pilnīgi izslēgts, ka tas varētu būt tāds iemesls.

V.Skudra.

Paldies.

G.Kūtris.

Paldies.

Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvei nav jautājumu?

B.Didrihsone.

Man ir jautājums attiecībā par to, ka jūs uzskatāt, cik reāli iespējams parādniekam ir iesniegt šo te prasību vispārējā tiesvedības kārtībā pēc lēmuma par nekustamā īpašuma pārdošanu un vienlaicīgi arī nodrošināties, ka šis te nekustamais īpašums netiks atsavināts, proti, vai tas ir principā visos gadījumos iespējams.

M.Šķiņķis.

Tas ir iespējams visos gadījumos, kad tiek celta mantiska prasība. To arī pierāda mūsu paskaidrojumā pieminētie tiesu lēmumi. Tātad šādas prasības tiek celtas un visos gadījumos, kad prasība ir mantiska rakstura, ir iespējams arī panākt prasības nodrošinājumu, izpildu darbības atlikšanu, apturēšanu, tādējādi nodrošinot, ka arī izsolē netiek pārdots šis nekustamais īpašums.

B.Didrihsone.

Bet tīri vai šim te parādniekam pietiek laiks sagatavot, iesniegt un nodrošināt to prasību līdz brīdim, kad tiek pārdots nekustamais īpašums?

M.Šķiņķis.

Jā, pilnīgi noteikti pietiek, jo, kā jau mēs norādījām arī iepriekšējā tiesas sēdē, laiks no brīža, kad tiesnesim pieņem lēmumu atļaut pārdot nekustamo īpašumu izsolē līdz brīdim, kad izsolē reāli īpašums tiek pārdots, tur ir vairāki mēneši. Ātrāk vienkārši pārdot nav iespējams tāpēc, ka pats civilprocess nosaka, ka, piemēram, ja nekustamā īpašuma vērtība ir noteikta noteiktā vērtībā, tad jāpaziņo, piemēram, „Latvijas Vēstnesī” divus mēnešus iepriekš. Tātad civilprocess jau pats paredz zināmus ierobežojumus tam, lai ķīla netiktu pārdota nekavējoties pēc tiesneša lēmuma pieņemšanas, tāpēc laika ziņā tur noteikti pietiek laiks, lai ķīlas pārdošanu apturētu.

B.Didrihsone.

Par to precizējošo normu.. Kura norma paredz to, ka divu mēnešu laikā?

M.Šķiņķis.

Divi mēneši... tas ir viens no piemēriem. Es atsaucos uz Civilprocesa likuma 606.pantu, kurā ir noteikta kārtība, kādā tātad nekustamo īpašumu pārdod izsolē. Un tur ir teikts, cik ilgi iepriekš ir jāpaziņo, jāizsludina sludinājums, ka nekustamais īpašums tiks pārdots. Un tur ir teikts, piemēram, vismaz viens mēnesis iepriekš, ja nekustamā īpašuma sākumcena nav augstāka par 50 000 latiem. Ja sākuma cena ir zem 50 000 latu, tad ir vismaz mēnesis. Tas ir tikai paziņojums pirms izsoles. Tātad, ja īpašums ir vērtīgāks, kā tas ir, piemēram, bijis Brodiņa kunga gadījumā, tad laiks ir vēl vairāk.

B.Didrihsone.

Grozīts, manuprāt, paredzot to, ka tikai... Tā.. nekustamā īpašuma izsole. Ja šā likuma 604.pantā noteiktajā termiņā nav iesniegts lūgums par nekustamā īpašuma jaunu novērtēšanu vai tas ir noraidīts, tiesu izpildītājs izziņo vismaz vienu mēnesi pirms izsoles. Pēc piedzinēja lūguma izsoli var izziņot vismaz divus... Faktiski tāpat manā skatījumā šī te izsole tiek izziņota tikai vienu mēnesi pirms izsoles.

M.Šķiņķis.

Un neatkarīgi pat ja tas ir viens mēnesis, tad izsole tiek izziņota... pat tad, ja tas ir tikai mēnesis, tad līdz brīdim, kad reāli izsole notiek, noteikti paiet zināms laiks. Pieņemot, ka tas notiek mēneša laikā no tiesneša lēmuma pieņemšanas brīža, pat tādā gadījumā, manuprāt, mēnesis ir pietiekams laiks, lai persona celtu prasību vispārējā kārtībā.

G.Kūtris.

Paldies. Jūsu viedoklis skaidrs.

Vai vēl būtu jautājumi? Saeimas pārstāvim būtu jautājumi?

G.Kusiņš.

Jā, vairāki jautājumi, kas izriet no jūsu rakstveida iesniegtā viedokļa.

Šeit ir viena rindkopa, kurā jūs norādāt, ka jūsuprāt konkrētajā lietā vispār nav konstatējams Satversmes tiesas likuma 19.2. pantā pirmajā daļā noteiktās konstitucionālās sūdzības iesniegšanas pieteikums. Protams, jūs uzskatāt, ka nav personas pamattiesību aizskārums. Vai jūs varētu to sīkāk komentēt?

M.Šķiņķis.

Tā tiešām Komerbanku asociācija uzskata. Un pamatojums ir tāds, ka arī iepriekš Satversmes tiesa, un es šeit atsaucos uz 2005.gada 15.februāra spriedumu, kas bija par tiesneša noraidījuma institūtu, Satversmes tiesa ir lēmusi, ka, lai noskaidrotu, vai... Pirmkārt, ir jānoskaidro vispār, vai pastāv pamattiesību ierobežojums, tas ir, jānoskaidro, vai no Satversmes 92.panta vispār izriet prasība, kad institūtu ieviest likumā. Un šajā lietā arī Satversmes tiesa norādīja, ka vispirms ir jānoskaidro, vai 92.pants prasa, lai tiesnešu noraidīšanas institūts tiktu iekļauts likumā. Ja no Satversmes 92.panta šāda prasība neizriet, tad loģiski, ka nav arī nepieciešams vērtēt ierobežojumu un vērtēt, kā tad šim procesam būtu jānorit.

Un arī šajā gadījumā mēs uzskatām, ka vispirms ir jāvērtē, vai no Satversmes 92.panta vispār izriet prasība, ka ķīla tiktu jāpārdod tiesas ceļā. Tikai tad, ja mēs secinām, ka no 92.panta izriet prasība ķīlu pārdot tiesas ceļā, tikai tad mēs varam sākt vērtēt, kādā tieši kārtībā tad tas būtu darāms. Un mūsuprāt 92.pants nekādā ziņā neprasa, lai ķīla tiktu pārdota tiesas ceļā, drīzāk mēs jau noskaidrojām... profesors Rozenfelds uzskatīja, ka tas mērķis, kāpēc Civilprocesa likumā ir ietverts šis regulējums... tas ir, lai novērstu interešu konfliktu...ir doktrīnā pausts viedoklis, ka mērķis ir bijis saskaņot Zemesgrāmatu likuma prasības ar Civillikuma prasībām, bet nevienu brīdi, un to neviens nav apšaubījis, ka šī prasība neizriet no Satversmes. Līdz ar to mūsuprāt ķīlu varētu tikpat labi pārdota ar notāra starpniecību. Iespējams, ka to varētu darīt zemesgrāmatu tiesnesis, varbūt, tāpat kā tas ir rokas ķīlas un komercķīlas gadījumā, to varētu vispār darīt bez kāda tāda neatkarīga... nu, šajā gadījumā tas ir tiesnesis, bez neatkarīgas personas starpniecības. Un tieši tādēļ mums šķiet, ka nemaz nav konstatējams pamattiesību aizskārums, jo nemaz no Satversmes tāda prasība neizriet.

G.Kūtris.

Vai vēl būtu jautājumi?

G.Kusiņš.

Vēl viens jautājums. Patērētāju tiesību aizsardzības centra pārstāvis uzskatīja, ka.. iesaka, ka nav aizskārums, bet tomēr jūsu rakstveida viedoklī ir analizēts, ja tomēr ir aizskārums, tad jūs minat argumentus. Ja tomēr mēs pieņemam, hipotētiski pieņemam, ka ir aizskārums, vai jūs uzskatāt, ka tiesnesis, izmantojot Patērētāja tiesību aizsardzības likumu, var pienācīgi aizsargāt patērētāju?

M.Šķiņķis.

Paldies par jautājumu.

Man šķiet, ka jā,jo Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.pants un tieši tā 11.daļa, ja es nekļūdos ar daļu... bet noteikti 6.panta viena no daļām nosaka, ka tiesnesim ne tikai spriežot tiesu kontradiktorskā tiesas procesa ietvaros, bet arī pieņemot jebkārus lēmumus, iespējams, ka tas būs tāds lēmums, kā šajā gadījumā, ir jāvērtē arī tas patērētāja tiesību aizsardzības elements. Un tādēļ man šķiet, ka savā ziņā varētu pievienoties Patērētāju tiesību aizsardzības centra viedoklim, ka tiesnesim būtu nedaudz arī jāvērtē arī šis patērētāju tiesību aizsardzības moments.

G.Kusiņš.

Un pēdējais jautājums. Nu vēl hipotētiski pieņemot, ka tiesa atzītu, ka normas neatbilst Satversmei. Sakiet, lūdzu, kā komercbankas rīkotos? Vai būs tādas izsoles... kā rīkosieties?

M.Šķiņķis.

Manuprāt, ir svarīgi saprast, ka gadījumā, ja noslēgts ķīlas līgums un parādnieks kā šajā gadījumā neatdod naudu, bankām un jebkuram kreditoram ir divi ceļi, kā saīsinātā procesā šo parādu vismaz daļēji atgūt. Viens ceļš ir bezstrīdus kārtība un otrs ceļš ir šis, ko mēs šodien skatām — izsoles kārtība. Tātad principā ir kreditoram divas iespējas, kā saīsinātā procesā šo parādu atgūt. Ja pieņemtu, ka Satversmes tiesas atzītu šīs apstrīdētās normas par neatbilstošām Satversmei, vai ja šī sprieduma rezultātā īpašuma pārdošana izsolē kļūtu ļoti sarežģīta ar vairākām instancēm vai process būtu ļoti apgrūtināošs, kas principā jau dublētu prasības kārtību, tādā gadījumā, visticamāk, kreditori izvēlētos bezstrīdus kārtību un tāpat īpašums tiktu izsolīts, tikai būtu cits veids, kā to panākt un šajā gadījumā tas būtu bezstrīdus ceļš.

G.Kusiņš.

Vai es pareizi saprotu, ka tādā gadījumā jūs izmantotu tās iespējas, ko dod iepriekšējais Satversmes tiesas spriedums nosacīti sakot...

M.Šķiņķis.

Jā, tieši tā. Un interesanti, ka tajā gadījumā, kā komercbanku asociācijai šķiet, pat parādnieks būtu savā ziņā, ja tā var teikt, zaudētājs, jo mums šķiet, ka izsoles kārtībā parādnieks ir vēl vairāk aizsargātāks nekā bezstrīdus kārtībā. Jo, piemēram, izsolē parādnieks var prasīt zaudējumu atlīdzību gadījumā, ja īpašums pārdots par nesamērīgi zemu cenu. Tātad šis instruments nav pieejams bezstrīdus kārtībā. Tāpat, piemēram... jo gluži vienkārši kreditors nedarbojas kā pilnvarnieks. Tāpat, piemēram, bezstrīdus kārtībā apvērsuma prasību var celt tikai 6 mēnešu laikā, savukārt šajā gadījumā prasību var celt, kamēr vien noilgums nenotek. Līdz ar to droši vien kreditori izvēlētos bezstrīdus kārtību, bet zaudētājs, man šķiet, būtu pats parādnieks.

G.Kūtris.

Paldies. Tiesnese Branta, lūdzu.

A.Branta.

Es jums gribu jautāt par to, ar ko jūs pabeidzāt. Konkrēti par to atzinumu. 5.lapā ir rakstīts tā: pie kam pat tad, ja izsoles rezultātā nekustamais īpašums pārdots par cenu, kas ir mazāka par īpašuma patieso vērtību... tātad pastāv pienākums atlīdzināt parādniekam radušos zaudējumus. Komentējiet, ko tas nozīmē, kas tur ir rakstīts?

M.Šķiņķis.

Tas nozīmē, ka pirmkārt, no Civillikuma izriet, ka pārdodot nekustamo īpašumu izsoles kārtībā, kreditors darbojas kā pilnvarnieks. Pēc būtības, kā pats parādnieks, ja viņš šo īpašumu pārdod. Tātad viņam ir jāpārdod īpašums par maksimāli iespējami augstu cenu. Gadījumā, ja šī cena pārdošanas rezultātā ir nesamērīgi maza, attiecīgi parādniekam ir iespējas celt prasību pret kreditoru, pret kuras ņēmēju un lūgt kompensēt zaudējumus.

A.Branta.

Kurš to noteiks, ka šī cena ir nesamērīgi zema?

M.Šķiņķis.

Pierādīšanas pienākums gulsies uz parādnieku. Uz to, kurš apgalvos, ka šī cena nesasniedz tirgus cenu.

A.Branta.

Un prasība būs vispārējā kārtībā pret ko?

M.Šķiņķis.

Pret kreditoru – personu, kurš ir...

A.Branta.

Un par ko?

M.Šķiņķis.

Par zaudējumu atlīdzību.

G.Kūtris.

Vai vēl būtu jautājumi? Paldies jums.

Līdz ar to mēs esam beiguši uzklaut pieaicinātās personas.

Vai tiesnešiem būtu jautājumi lietas dalībniekiem? Vai lietas dalībniekiem savstarpēji būtu kādi jautājumi? Pieteikuma iesniedzējiem? Nav. Saeimas pārstāvim? Nav.

Tad līdz ar to tiesa paziņo, ka lietas izskatīšana pēc būtības ir pabeigta.

Tiek atklātas tiesas debates.

Lietas dalībniekiem... kāds ir jūsu viedoklis par jums debatēs nepieciešamo laiku?

Pieteikuma iesniedzējiem?

I.Brodiņš.

Pusstundu...

G.Kūtris.

Un pieteikuma iesniedzēju pārstāvei?

B.Didrhsonē.

Ne vairāk.

G.Kūtris.

Tātad kopā jūs veselu stundu runāsiēt.

Saeimas pārstāvim?

G.Kusiņš.

Pusstundu.

G.Kūtris.

Tad arī pusstundu.

Sākam tiesas debates. Pirmais runā pieteikuma iesniedzējs Brodiņa kungs. Lūdzu!

I.Brodiņš.

Godātā Satversmes tiesa! Latvijas Republikas Satversmes 92.panta pirmais teikums noteic, ka ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā. Šī konstitucionālā tiesību norma sasaucas ar ANO Vispārējās cilvēka tiesību deklarācijas 10.pantā deklarētajām tiesībām, Eiropas Cilvēktiesību deklarācijas... Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.pantā garantētajām tiesībām uz taisnīgu tiesu, un starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 14.pantā paredzētajām tiesībām. Tiesības uz taisnīgu tiesu ir pieskaitāmas pie nozīmīgākajām personas pamattiesībām. Kā tēlaini savulaik izteikusies bijusī Satversmes tiesas tiesnese Latvijas Universitātes profesore Ilma Čepāne, tad iespējams apgalvot, ka minētās tiesības ir pārējo tiesību nodrošināšanas atslēga.

Un konkrēti es šeit vēl piebilstu, ka tās šajā lietā ir būtiski saistītas ar tādām manām tiesībām, kā tiesības uz īpašumu un uz mājokli.

Bet vai apstrīdētās Civilprocesa likuma 49.nodaļas nekustamā īpašuma labprātīga pārdošana izsolē tiesas ceļā tiesību normas nodrošina manu Satversmes 92.pantā paredzēto tiesību ievērošanu? Es uzskatu, ka viennozīmīgi nenodrošina. Tā Civilprocesa likuma 396.panta pirmajā daļā esošā norma „vai ķīlas ņēmējs, kuram ir tiesības pārdot ķīlu par brīvu cenu”... tātad šī norma aizskāra manas konstitucionālās tiesības uz taisnīgu tiesu tādējādi, ka pieļāva situāciju, ka pieteikuma par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā varēja iesniegt ķīlas ņēmējs, neņemot vērā to, ka starp mani kā ieķīlātāju un aizņēmēju no vienas puses un ķīlas ņēmēju un aizdevēju no otras puses pastāv civiltiesisks strīds. Un ka vispārējās jurisdikcijas tiesā ir ierosināta civillieta par aizdevuma līguma noteikumu un prasības par aizdevuma līguma saistību tūlītēju izpildi pirms termiņa atzīšanu par spēkā neesošu sakarā ar to neatbilstību patērētāju tiesību aizsardzības likuma un Civillikuma prasībām.

Kaut arī akciju sabiedrība Swedbank ar 2010.gada 15.janvāra vēstuli prasību par aizdevuma līguma saistību tūlītēju izpildi pirms termiņa mani brīdināja par to, ka banka paziņo par atkāpšanos no aizdevuma līguma un pieprasa nekavējoties atmaksāt visu saskaņā ar aizdevuma līguma saņemto un bankai neatmaksāto aizdevuma summu, kā arī procentus tādā apmērā, kādus tie sastādīs uz naudas līdzekļu atmaksas dienu, un ka ja maksājumu saistības netiks izpildītas, banka uzsāks normatīvajos aktos noteiktās darbības saistību izpildei, tajā skaitā iesniegs pieteikumu tiesā par ieķīlātā nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā, vēršot piedziņu uz nekustamo

īpašumu, tomēr ne bankai, ne tiesai nebija pienākums man paziņot par to, ka tāds pieteikums jau ir iesniegts tiesā un līdz ar to man nebija iespējams informēt tiesu par to, ka mūsu starpā pastāv civiltiesisks strīds un iesniegt savus paskaidrojumus un iebildumus.

Civilprocesa likuma 396.panta otrajā daļā esošā norma, „bet ja pieteikumu iesniedzis ķīlas ņēmējs, arī ķīlas līguma noraksts, pierādījumi, parādnieka brīdinājumi, ja vien no paša akta vai likuma neizriet, ka šāds brīdinājums nav nepieciešams”, aizskāra manas konstitucionālās tiesības uz taisnīgu tiesu tādējādi, ak ķīlas ņēmējam nebija pienākums informēt tiesu ne pieteikumā, ne arī tā pielikumos par to, ka mūsu starpā pastāv civiltiesisks strīds, un ka vispārējās jurisdikcijas tiesā —

Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesā — jau ir ierosināta civillieta, kura nav izskatīta pēc būtības. Turklāt, likumā nav atšifrēts šī brīdinājuma saturs, kas pieļauj tādu situāciju, ka ķīlas ņēmējs var nebrīdinot parādnieku par kārtējā maksāšanas termiņa pārkāpumu uzreiz jau paziņot ķīlas devējam par priekšlaicīgu atkāpšanos no aizdevuma līguma un visas aizdevuma summas samaksu. Pretējā gadījumā piedraudot ar pieteikuma par ieķīlātā nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā iesniegšanu tiesā.

Tāpat šis likums var tikt tulkots arī tādējādi, ka ķīlas ņēmējs var vispār nebrīdināt parādnieku, ja viņš pieņem, ka no paša akta neizriet parādnieka brīdināšanas pienākums. Uz to, ka šī likuma norma ir nepilnīga, pamatoti norādīja pieaicinātā persona Latvijas Universitātes profesors doktors Jānis Rozenfelds paskaidrojot, ka, lai iedarbinātu šo procesu, kopā ar pieteikumu ir jāiesniedz tikai ķīlas līguma noraksts. taču no hipotēkas pastāvēšanas fakta vien nav konstatējams, vai joprojām pastāv hipotekārais parāds.

Civilprocesa likuma 397.panta pirmās daļas norma, nepaziņojot par to pieteicējam parādniekam, aizskāra manas konstitucionālās tiesības uz taisnīgu tiesu tādējādi, ka, pirmkārt, man tika liegts uzzināt par nekustamā īpašuma ķīlas ņēmēja tiesā iesniegto pret mani vērsto pieteikumu par man piederošā nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā, jo saskaņā ar likumu tiesai nebija man par to jāpaziņo.

Otrkārt, par minēto bankas pieteikumu man nebija iespēju iesniegt tiesai pierādījumus vai iebildumus. Man nebija iespēju piedalīties tiesas sēdē, sniegt mutvārdu vai rakstveida paskaidrojumus un iebildumus.

Treškārt. Man nebija iespēju Rīgas rajona tiesas tiesneses 2010.gada 18.marta lēmumu pārsūdzēt apelācijas un kasācijas kārtībā, jo šis lēmums ir galīgs un nav pārsūdzams.

Civilprocesa likuma 397.panta otrās daļas pirmā punkta norma „vai ķīlas ņēmējam parādniekam un ķīlas ņēmējam ir tiesības nekustamo īpašumu pārdot par brīvu cenu” aizskāra manas konstitucionālās tiesības uz taisnīgu tiesu tādējādi, ka tiesnesim, pieņemot lēmumu, nebija jāpārlicinās Latvijas tiesu informācijas sistēmā par to, vai pušu starpā nepastāv kāds civiltiesisks strīds, kas nepieļauj šo nekustamo īpašumu pārdot par brīvu cenu līdz brīdim, kamēr šis civiltiesiskais strīds nav izskatīts pēc būtības prasības kārtībā. Turklāt, minētā tiesību norma neuzliek par pienākumu tiesnesim noraidīt pieteikumu par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā un ja izsoles sākumcena acīmredzami ir neatbilstoša tā tirgus cenai un tiek ignorētas ķīlas ņēmēja — parādnieka — intereses.

Līdz ar to man nekādā veidā nebija iespējams ietekmēt izsoles sākumcenu, iesniedzot savu nekustamā īpašuma vērtējumu, kaut arī nekustamā īpašuma labprātīgas pārdošanas izsolē tiesas ceļā pārdošanas nosacījumos minētā izsoles sākumcena nebija pamatota ar reāli dabā veiktu nekustamā īpašuma novērtējumu. Tad neņēma vēl vērā mājas nodošanu ekspluatācijā un transporta infrastruktūras uzlabojumus. Tā neatbilda nekustamā īpašuma tirgus vērtībai, jo tā bija nepamatoti samazināta.

Satversmes tiesas praksē ir nostiprināta atziņa, ka Satversmes 92.pantā minētais jēdziens „taisnīga tiesa” ietver divus aspektus: taisnīga tiesa kā neatkarīga tiesu varas institūcija, kas izskata lietu un taisnīga tiesa kā pienācīgs tiesiskai valstij atbilstošs process, kurā lieta tiek izskatīta.

Pirmajā aspektā šis jēdziens tulkojams kopsakarā ar Satversmes 6.nodaļu, otrajā — ar tiesiskas valsts principu, kas izriet no Satversmes 1.panta.

Es neatsaukšos precīzi, jo man te ir gan pierakstīti konkrēti, kādi gadi un kādās lietās ir šie spriedumi, bet ja būs nepieciešams, es varēšu arī viņus minēt.

Satversmes tiesa jau iepriekš arī ir norādījusi, ka Civilprocess, kas nodrošina lietas taisnīgu un objektīvu izskatīšanu, ir taisnīgas tiesas elements un ietilpst Satversmes 92.panta saturā. Tāpēc Civilprocesam kopumā jāatbilst Satversmes 92.panta prasībām.

Taisnīga tiesa kā pienācīgs, tiesiskai valstij atbilstošs tiesas process, aptver vairākus elementus, savstarpēji saistītas tiesības un tajā ietilpst, piemēram, tiesības uz pieeju tiesai, pušu līdztiesības un sacīkstes princips, tiesības tikt uzklausītam, tiesības uz motivētu tiesas spriedumu, tiesības uz pārsūdzību.

Kā zināms, pušu līdztiesības princips ir nostiprināts 1992.gada 15.decembra likumā „Par tiesu varu” 4.pantā, Personu vienlīdzības likuma tiesas priekšā, kur pirmā daļa paredz, ka visas personas ir vienlīdzīgas likuma un tiesas priekšā, tām ir vienādas tiesības uz likuma aizsardzību. Un likuma „Par tiesu varu” 24.pantā: „Pušu līdztiesība”, kas nosaka, ka pusēm procesā ir vienādas tiesības. Likums nosaka un tiesa nodrošina pusēm vienādas iespējas izmantot procesuālās tiesības savu interešu aizsardzībai; kā arī Civilprocesa likuma 9.pantā : „Pušu līdztiesība Civilprocesā”, kur teikts, ka pusēm ir vienlīdzīgas procesuālas tiesības, tiesa nodrošina pusēm vienādas iespējas izmantot tām piešķirtās tiesības savu interešu aizsardzībai.

Savukārt sacīkstes princips ir nostiprināts likuma „Par tiesu varu” 25.pantā. „Sacīkste”, kas nosaka, ka puses lietas izskatīšanas gaitā realizē savas procesuālās tiesības sacīkstes formā, izņemot tiesvedību administratīvajās lietās. Un sacīkstes izpaužas pusēm iesniedzot pierādījumus un tiesai adresētus pieteikumus, piedaloties nopratināšanā un citu pierādījumu pārbaudē un novērtēšanā, kā arī pušu debatēs un veicot citas procesuālās darbības.

Un arī Civilprocesa likuma 10.pantā sacīts, ka Civilprocesā, kur teikts, ka puses realizē savas procesuālās tiesības sacīkstes formā... sacīkstes notiek pusēm dodot paskaidrojumus, iesniedzot pierādījumus, tiesā adresētus pieteikumus, piedaloties liecinieku un ekspertu nopratināšanā un citu pieprasījumu pārbaudē un novērtēšanā, piedaloties tiesu debatēs un citās procesuālajās darbībās šajā likumā noteiktajā kārtībā.

Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā nostiprināts atzinums, ka taisnīgā procesā ir svarīga pušu līdztiesība. katrai pusei ir jābūt nodrošinātai iespējai iesniegt paskaidrojumus un pierādījumus.

Un tā saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1993.gada 27.oktobra spriedumu lietā „**Dombor de Hear** pret Nīderlandi” 33.pagrāfu, 2003.gada 15.jūlija spriedumu lietā „Ernest un citi pret Beļģiju” 60. paragrāfu, 2006.gada 18.aprīļa sprieduma lietā „**Vezon** pret Franciju” 31.pagrāfu. dalībnieku procesuālo tiesību vienlīdzības princips, kas ir viens no elementiem, ko ietver plašāks taisnīgas tiesas jēdziens, paredz pienākumu dot katram lietas dalībniekam saprātīgu iespēju aizstāvēt savas tiesības apstākļos, kas to nenostāda nelabvēlīgā situācijā salīdzinājumā ar tā pretinieku. Savukārt Eiropas Cilvēktiesību tiesa ar 1993. gada 23. jūnija spriedumu lietā „Luīze Mateo pret Spāniju” 63. paragrāfu ir paredzējusi, ka tiesības uz taisnīgu tiesu ietver iespēju abām pusēm iepazīties un izteikties par visiem iesniegtajiem pierādījumiem un izdarītajām piezīmēm, paust viedokli par tiem.

Satversmes 116.pants, kas pieļauj iespēju ierobežot atsevišķas cilvēka pamattiesības, neparedz gadījumus, kuros tiesības uz taisnīgu tiesu varētu ierobežot. Kaut arī saskaņā ar Satversmes tiesas 2005.gada 4.janvāra spriedumu lietā 7.1. punktu šīs tiesības nevar uzskatīt par absolūtām, un arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa norādījusi, ka tiesības uz taisnīgu tiesu nav absolūtas un var tikt ierobežotas, tomēr šie ierobežojumi nevar būt tādi, kas pēc būtības liegtu īstenot tiesības uz taisnīgu tiesu.

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka tiesības uz taisnīgu tiesu ir vienas no svarīgākajām personas tiesībām, tāpēc to ierobežojumi nosakāmi tikai pašos nepieciešamākajos gadījumos.

Un šādu secinājumu pamato tas, ka personas pamattiesību aizsardzība ir viens no demokrātiskas un tiesiskas valsts nozīmīgākajiem pienākumiem. Valstij ir jānodrošina efektīva aizsardzība ikvienai personai, kuras tiesības vai likumiskās intereses ir aizskartas.

Tātad personas pamattiesības... arī tiesības uz taisnīgu tiesu saskaņā ar Satversmes tiesas judikatūru var ierobežot tikai tad, ja to prasa svarīgu sabiedrības interešu aizsardzība un ja tiek ievērots samērīguma princips.

Un lai izvērtētu minēto ierobežojumu atbilstību Satversmes 92.pantam un konkrēti tā pirmajā teikumā ietvertajam taisnīgas tiesas jēdzienam, nepieciešamas konstatēt, vai šāds ierobežojums ir noteikts ar likumu vai tam ir leģitīms mērķis un vai tas atbilst samērīguma principam.

Ņemot vērā to, ka apstrīdētās normas tika pieņemtas ar 1998.gada 14.oktobra likumu, Civilprocesa likums, kurā bija ietverta 49.nodaļa „Nekustamā īpašuma labprātīga pārdošana izsolē tiesas ceļā”, kas stājās spēkā ar 1999.gada 1.martu, ar sekojošiem grozījumiem, kas izdarīti ar 2002.gada 31.oktobra likumu, kas stājās spēkā ar 2003.gada 1.janvāri, tad ierobežojums ir noteikts ar likumu.

Ikviena pamattiesību ierobežojuma pamatā ir jābūt apstākļiem un argumentiem, kādēļ tas ir vajadzīgs, proti, ierobežojums tiek noteikts svarīgu interešu leģitīma mērķa labad. Satversmes tiesa ir secinājusi, ka mērķis nodrošināt lietu ātrāku un efektīvāku izskatīšanu mazinot noslogotību, var tikt atzīts par leģitīmu mērķi Satversmes 92.pantā noteikto tiesību ierobežošanas gadījumā. Un tāpat tiesības uz taisnīgu tiesu var tikt ierobežotas, lai nodrošinātu tiesu darbības efektivitāti.

Kaut arī šis apstrīdētais Civilprocesa likuma regulējums, manuprāt, ir vērst uz to, lai nodrošinātu ātru un efektīvu lietas izskatīšanu pēc būtības, tomēr ir svarīgi pārbaudīt, vai tā rezultātā tiek ievērotas procesuālās ekonomijas princips un līdz ar to tiek nodrošināta arī personas

tiesību aizsardzība. Pieaicinātā persona tiesību procesos Jānis Rozenfelds manuprāt tiesas sēdē izteica pareizu viedokli par šo apstrīdēto normu un leģitīmo mērķi norādot, ka no Saeimas pārstāvja paskaidrojumiem un Tieslietu ministrijas pārstāves paskaidrojumiem gandrīz varēja izsecināt, ka šo normu leģitīmais mērķis ir panākt lietas ātru izskatīšanu, kas pēc būtības nevar būt leģitīms mērķis. Leģitīms mērķis var būt, ja tiesa ir taisnīga un procesuālās ekonomijas principa sasniegšana. Pārsteidzoši ir tas, ka tie instrumenti, kuri tiek piedāvāti kā šīs problēmas risinājums, tādus gadījumos, ja kaut kas noiet greizi, jau ir saistīti ar vēl lielāku resursu tērēšanu, jo būtībā tas, kas tiek ierosināts... ja šis process ar kaut ko kādu neapmierina, tad ierosiniet jaunu procesu un sākat no paša sākuma, kas no tiesas resursu tērēšanas viedokļa ir lielāka izšķērdība.

Lai izvērtētu, vai pamattiesību ierobežojums ir samērīgs, ir jānoskaidro, vai leģitīmā mērķa sasniegšanai izraudzītie līdzekļi patiešām ir vērsti uz šā mērķa sasniegšanu, vai nepastāv personu pamattiesības mazāk ierobežojoši un saudzējošāki līdzekļi, vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu.

Kaut arī izraudzītie līdzekļi ir vērsti uz leģitīmā mērķa sasniegšanu, tomēr viņi nav tam piemēroti, jo netiek nodrošināta personu tiesību aizsardzība. Ar šiem līdzekļiem nevis tiek nodrošināta ātrāka un efektīvāka šo civillietu izskatīšana un mazināta tiesu noslogotība, bet gan tiek pārkāpts sociālās ekonomijas princips, jo rodas paralēlas un jaunas tiesvedības.

Manuprāt, pareizi savā viedoklī Satversmes tiesai norādīja Latvijas Tiesībsarga pārstāve, ka ar šo regulējumu ir aizskartas pieteicēju tiesības, tas nenodrošina Civilprocesa likumā paredzēto pušu līdztiesības un sacīkstes principa ievērošanu. Personai ir jāiet procesuālie līkloči, lai aizsargātu savas tiesības.

Uzskatu, ka saudzējošāks līdzeklis pamattiesību ierobežošanai būtu ķīlas ņēmēja — parādnieka — viedokļa noskaidrošana pirms tiesneša lēmuma pieņemšanas. Tās varētu būt parādnieka tiesības iesniegt tiesai rakstveida paskaidrojumus vai iebildumus par to, vai pastāv strīds pēc būtības. Tādā veidā tiesnesis varētu konstatēt, vai starp pusēm nepastāv strīds, kas izšķirams prasības tiesības ietvaros. Šādā situācijā tiesnesis varētu apturēt tiesvedību lietā, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 214.panta 5.punktu, ka lietas izskatīšana nav iespējama, iekams nav izšķirta cita lieta, kas jāizskata civilā kārtībā.

Taču gadījumā, ja parādnieks neiesniegtu šādus iebildumus vai arī no paskaidrojuma neizrietētu, ka tādi pastāv, tad tiesnesis līdzīgi kā tas noteikts aizmuguriska sprieduma taisīšanas gadījumā, Civilprocesa likuma 208.¹.panta pirmajā daļā varētu izlemt jautājumu par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā.

Tāpat saudzējošāks līdzeklis varētu būt iespēja iesniegt blakussūdzību par tiesneša lēmumu, ar kuru apmierināts ķīlas ņēmēja pieteikums par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā. Šāda blakussūdzība saskaņā ar Civilprocesa likuma 447.pantu tiktu izskatīta rakstveida procesā saprātīgā termiņā un tas nekādā veidā nevarētu aizskart ķīlas ņēmēja tiesības uz ātru parādu atgūšanu un civiltiesiskās apgrozības veicināšanu.

Tāpat saudzējošāks līdzeklis varētu būt arī Civilprocesa likuma 406.pantam līdzīgs regulējums. Un tas varētu saukties „Nekustamā īpašuma labprātīgas pārdošanas izsolē tiesas ceļā apstrīdēšanas kārtība”, kas gadījumā, ja ;parādnieks uzskatītu, ka kreditora prasījums nav pamatots

pēc būtības, dotu parādniekam tiesības 6 mēnešu laikā no lēmuma noraksta nosūtīšanas dienas celt prasību pret ķīlas ņēmēju, lai apstrīdētu prasījumu. Parādnieks, ceļot šādu prasību, varētu lūgt apturēt nekustamā īpašuma labprātīgas pārdošanas izsolē izpildīšanu. Bet, ja ķīlas ņēmējs šādā kārtībā jau būtu saņēmis apmierinājumu, varētu lūgt nodrošināt prasību. Respektīvi, parādnieks savu tiesību un likumīgo interešu aizsardzībai varētu izmantot vienu no divām iespējamām prasībām, ka tiesneša lēmums vēl nebūtu izpildīts, parādnieks varētu celt tiesā apvērsuma prasību, lūdzot atcelt tiesneša lēmumu, aizliedzot tiesu izpildītājam pārdot nekustamo īpašumu labprātīgā izsolē tiesas ceļā un noraidīt pieteikumu par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā. Ja tiesneša lēmums jau būtu izpildīts, parādnieks varētu iesniegt atpakaļ izpildīšanas prasību, lūdzot piedzīt atpakaļ no ķīlas ņēmēja visu to, ko tas saņēmis nekustamā īpašuma labprātīgas izsoles tiesas ceļā. Šādas prasības būtu ceļamas tiesā pēc prasības tiesvedības vispārīgiem noteikumiem, vienlaikus nomaksājot attiecīgi valsts nodevu tādā pašā apmērā, kā iesniedzot pieteikumu par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā, kas saskaņā ar Civilprocesa likuma 34.panta pirmās daļas 7.punktu ir divi procenti no labprātīgā izsolē pārdodamās mantas vērtības, bet ne vairāk par 200 latiem. Šāda valsts nodeva, es uzskatu, būtu saprātīga.

Tādējādi apvērsuma prasība pēc savas procesuāli tiesiskās būtības varētu būt pārsūdzības līdzeklis un pušu līdztiesības un sacīkstes principa realizēšanas līdzeklis.

Līdz ar to es uzskatu, ka Latvijas Komerbanku asociācijas pārstāvja viedoklis, ka citu alternatīvu līdzekļu leģitīmā mērķa sasniegšanai nav, ir nepamatots. Manuprāt, labums, ko iegūst sabiedrība ar šādu nekustamā īpašuma labprātīgas pārdošanas izsolē tiesas ceļā noteikto kārtību, nav lielāks par indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu, tas ir, likumdevēja rīcība nav atbilstoša un nav proporcionāla. Gadījumā, ja notiks izsole un nekustamo īpašumu pārdos, ķīlas devējam labvēlīgu spriedumu celtajā prasībā vispārējās jurisdikcijas tiesā nebūs iespējams izpildīt, jo nekustamais īpašums jau būs nostiprināts uz citas personas vārda. Bet ķīlas devējs savas īpašuma tiesības būs neatgriezeniski zaudējis, kaut savu tiesību aizstāvēšanai ir vērsies ar prasību tiesā.

Uzskatu, ka ir nepamatots Saeimas pārstāvja viedoklis par to, ka tiesai šīs kategorijas lietās nav jāizvērtē ķīlas devēja iebildumi pret ķīlas pārdošanu, jo ķīlas devējs piekrišanu pārdošanai jau esot devis, noslēdzot attiecīgu līgumu.

Kā zināms, līguma izpildes gaitā var rasties un bieži rodas dažādi civiltiesiskie strīdi un tāpēc tiesību nepiešķiršana parādniekam informēt tiesnesi par saviem iebildumiem pret ķīlas pārdošanu nav samērīga, jo nenodrošina pietiekamu līdzsvaru starp pusēm.

Tāpat, manuprāt, nav pareizs Saeimas pārstāvja viedoklis, ka Civilprocesa likums arī sabalansē iesaistīto pušu intereses un ka parādniekam ir garantētas vairākas iespējas aizstāvēt savas tiesības un prasot atlīdzināt zaudējumus, kas radušies kreditora darbības rezultātā, gan apstrīdot dažādus procesuālos dokumentus.

Manuprāt, Saeimas pārstāvja norādītie tiesību aizsardzības līdzekļi nav efektīvi un ar tiem parādniekam nav iespējams efektīvi aizsargāt savas aizskartās tiesības. Saeimas pārstāvja minētie tiesību aizsardzības līdzekļi, kas paredzēti Civillikuma 1320. un 1328.pantā un kas saistīti ar atsevišķas prasības celšanu pret ķīlas ņēmēju par zaudējumu atlīdzību, ir novēloti un tie nostāda

ķīlas devēju nelabvēlīgā situācijā, salīdzinot ar tā procesuālo pretinieku. Tie pārkāpj pušu vienlīdzības un sacīkstes principus, rada paralēlas tiesvedības un pārkāpj procesuālās ekonomijas principu. Profesors doktors Jānis Rozenfelds, sniedzot savu viedokli Satversmes tiesai pamatoti norādīja, ka objektīvi pastāv interešu konflikts starp ķīlas ņēmēju kā personu, kura ņēma pārdot ķīlas priekšmetu pēc iespējas ātrāk un ķīlas ņēmēju vienlaikus, kurš darbojas kā ķīlas devēja pārstāvis šīs labprātīgās pārdošanas gaitā par brīvu cenu.

Lai novērstu šo interešu konfliktu, tad ir paredzēts, ka nekustamā īpašuma pārdošanas gadījumā labāk iet caur šo tiesas izsoli, nevis vienkārši atļaut ķīlas ņēmējam kā pārstāvim pārdot šo priekšmetu par brīvu cenu.

Es gribētu piebilst, ka šādā veidā novēršot interešu konfliktu, likumdevējs nav paredzējis efektīvus tiesību aizsardzības līdzekļus šajā nekustamā īpašuma labprātīgas pārdošanas izsolē tiesas ceļā procesuālajā kārtībā.

Uzskatu, ka Saeimas pārstāvja norādītās parādnieka tiesības iesniegt sūdzību par tiesas izpildītāja rīcību atbilstoši Civilprocesa likuma 613.panta otrajai daļai, nav atzīstamas par ķīlas devēju tiesību aizsardzības garantijām Civilprocesa likuma 49.nodaļas kontekstā. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta priekšsēdētājs Jonikāns savā viedoklī Satversmes tiesai pamatoti paskaidroja, ka minētajā procesuālajā kārtībā var pārbaudīt vienīgi tiesas izpildītāja rīcības tiesiskumu, nevis tiesneša lēmuma tiesiskumu, kura izpildi tiesas izpildītājs būs veicis. Izsoli var atzīt par spēkā neesošu, ja tiesas izpildītājs būs veicis darbības, kas neatbilst Civilprocesa likuma 49.nodaļas kārtībā pieņemtā tiesneša lēmumā norādītajam, vai citām Civilprocesa likuma normām, kas reglamentē izsoles procedūru. Savukārt, ja tiesu izpildītāja darbības būs veiktas atbilstoši tiesneša lēmumam, kaut arī par tā tiesiskumu būtu pamatotas šaubas, atzīt tiesu izpildītāja darbības par prettiesiskām acīmredzot nebūs pamata.

Tāpat par līdzvērtīgu parādnieka tiesību aizsardzības līdzekli nevarētu tikt uzskatīts Saeimas pārstāvja minētais protests par tiesas lēmumu, kas pieņemts atbilstoši apstrīdētajām normām, saskaņā ar Civilprocesa likuma 483. un 484.pantu. Saskaņā ar Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta administratīvo lietu departamenta 2009.gada 16.janvāra lēmuma lietā SK-170/209 8.punktu, starp citu, šo lēmumu pieņēma septiņi senatori paplašinātā sastāvā, protesta iesniegšana ir atkarīga no attiecīgās amatpersonas rīcības brīvības, proti, procesa dalībniekam nav subjektīvu tiesību uz to, lai tiktu iesniegts protests un uz to pilnvarotai amatpersonai attiecīgi nav pienākuma protestu iesniegt. Līdz ar to protesta institūts nav uzskatāms par pieejamu un efektīvu tiesību aizsardzības instrumentu.

Tādējādi tas nav pielīdzināms tiesībām vērsties tiesā. Turklāt Eiropas Cilvēktiesību tiesa ar 2003.gada 25.septembra lēmumu, ar kuru pieņēma izskatīšanai Arņa Kadiķa iesniegumu pret Latviju, ir norādījusi, ka šo tiesību iesniegt lūgumu par protesta iesniegšanu izmantošana ir atkarīga no attiecīgās institūcijas rīcības brīvības, tādējādi šeit runa ir par sevišķām procesuālajām tiesībām, kuras neizpilda pieejamības un efektivitātes kritērijus.

Tāpat protesta iesniegšanu nevar uzskatīt par pārsūdzību, jo tā nedod tiesības personai pašai iesniegt sūdzību tiesā, kā uz to vairākkārt ir norādījusi savā judikatūrā Satversmes tiesa.

Tā tad protesta iesniegšana nav saistāma ar privātpersonas subjektīvajām tiesībām vērsties tiesā vai pārsūdzēt tās nolēmumus. Protests jāaplūko kā uz noteikta pamata noteiktas amatpersonas noteiktā termiņā un kārtībā veikta civilprocesuāla darbība nolūkā panākt lietas jaunu izskatīšanu, kad spēkā stājies nolēmums konkrētā lietā un realizējušies citi protesta iesniegšanas pamati.

Līdz ar to pēc veiktās pamattiesību ierobežojuma samērīguma izvērtēšanas jāsecina, ka ar apstrīdētajām normām personām radītās nelabvēlīgās tiesiskās sekas ir lielākas, nekā sabiedrības ieguvums no apstrīdēto normu pieņemšanas un tās nesamērīgi ierobežo manas kā pieteicēja konstitucionālās tiesības uz taisnīgu tiesu.

Pilnībā pievienojos Latvijas Republikas Tiesībsarga viedoklim, ka, salīdzinot spēkā esošā Civilprocesa likuma 49.nodaļu ar 30.gadu beigās spēkā esošo Civilprocesa likuma 14.nodaļā iekļauto līdzīgo regulējumu, jāsecina, ka likumdevējs redakcionāli un pēc būtības ir iekļāvis 30.gadu beigu normatīvo regulējumu par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izolē tiesas ceļā, Civilprocesa likuma 49.nodaļā neizvērtējot indivīdu tiesības uz taisnīgas tiesas ievērošanas aspektu.

Taču cilvēka cieņa prasa, lai indivīds nebūtu tikai procesa objekts, bet viņam ir jādod iespēja izteikties, pirms tiek pieņemts lēmums, kas skar viņa tiesības un šis princips ir nostiprināts starptautiskajās tiesībās.

Godātā Satversmes tiesa! Pieņemot nolēmumu šajā lietā, lūdzu ņemt vērā Latvijas Republikas Tiesībsarga viedokli par to, ka esošās Civilprocesa likuma 396. un 397.pantā apstrīdētās redakcijas neliecina, ka tiesas pie noteiktā procesuālā regulējuma var pieņemt taisnīgu nolēmumu. Un Patērētāju tiesību aizsardzības centra viedokli par to, par Civilprocesa likuma 49.nodaļā iekļautās normas pēc būtības ir pretrunā ar Eiropas Kopienu tiesībās nostiprinātajam patērētāju kā īpašu valsts aizsardzību baudošas personas aizsardzības principam, jo neparedz patērētāju iespēju celt iebildumus un izteikt savu viedokli, kā arī nosaka formālus priekšrakstus, kuriem ir jāatbilst kīlas ņēmēja iesniegumam par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izolē tiesas ceļā, liedzot tiesai iespēju aizsargāt patērētāju intereses pēc savas iniciatīvas.

Ņemot vērā minēto, lūdzu Satversmes tiesu apstrīdētās Civilprocesa likuma 396.panta pirmās daļas, 396.panta otrās daļas, 397.panta pirmās daļas, 397.panta otrās daļas 1.punkta normas atzīt par neatbilstošām Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam un par spēkā neesošām.

Paldies.

G.Kūtris.

Paldies.

Tālāk tiesu debatēs runā pieteikuma iesniedzēju pārstāve. Lūdzu!

B.Didrihsone.

Tā tad, kā jau vairākkārtīgi tika minēts, tad šī te lieta ir ļoti līdzīga Satversmes tiesā jau 2010.gada 17.maijā izskatītajai lietai Nr.2009-93-01. Tādēļ es vairāk vēlētos pievērsties tieši pārsūdzības institūta esamībai konkrētajā lietā, jo Satversmes tiesa jau minētajā spriedumā ir atzinusi to, ka, ņemot vērā to, ka ir paredzēts iesniegt apvērsuma prasību, tad ir ievērotas personas tiesības uz taisnīgu tiesu, taču šajās konkrētajās normās, kas ir apstrīdētas, nav ievērotas šīs te

taisnīgās tiesas procesa elements, proti, tiesības uz pārsūdzību, tādējādi uzsākot sacīkstes principu tiesvedības procedūrā.

Satversmes tiesa gan ir norādījusi, ka Civilprocesuālajās tiesībās jēdziens „pārsūdzēt” lieto ne vien attiecībā uz lēmumu pārsūdzēšanu augstākajā instancē, bet arī attiecībā uz iebildumu celšanu tajā pašā tiesu instancē, tomēr šīs konkrētās lietas ietvaros es nesaklausīju nevienu iespējamo risinājumu, kuras personai garantētu tiesības pēc lēmuma par tai piederošā īpašuma pārdošanu labprātīgā izolē pieņemšanas celt iebildumus par to, ka šāds lēmums ir pieņemts nepamatoti, vienlaicīgi nodrošinot, ka personas īpašums netiks atsavināts.

Labākajā gadījumā persona var piedzīt no kreditora zaudējumus, nevis saglabāt savu īpašumu, kas ir vērtējams kā būtisks personas tiesību aizskārums. Un šodien Komerbanku asociācijas pārstāvja izteiktajam viedoklim, ka viens mēnesis ir pietiekams laiks, lai celtu prasību un nodrošinātu šo te prasību, es šādam viedoklim nevaru piekrist un uzskatu, ka tikai īpaši labvēlīgu apstākļu sakritības gadījumā persona var aizstāvēt šīs te savas tiesības.

Ka arī atsevišķas prasības nav vērtējamas kā pārsūdzības institūts... Arī Satversmes tiesa, atsaucoties uz Eiropas dalībvalstī iedibināto praksi, norāda, ka parādniekam tek nodrošināta tiesība celt pretprasību lietā, nevis atsevišķas prasības celšana.

Otrkārt, Satversmes tiesa un Eiropas Cilvēktiesību tiesa savos spriedumos ir norādījusi, ka tiesības uz taisnīgu tiesu nav absolūtas un var tikt ierobežotas. Tomēr ierobežojumi nevar būt tādi, kas pēc būtības liegtu īstenot tiesības uz taisnīgu tiesu. Tādējādi gan Satversmes tiesa, gan Eiropas Cilvēktiesību tiesa nepārprotami ir secinājusi, ka tiesības uz taisnīgu tiesu var ierobežot tiktāl, ciktāl tās netiek atņemtas pēc būtības. Tiesības uz taisnīgu tiesu ir vienas no svarīgākajām personas tiesībām, tāpēc to ierobežojumi nosakāmi tikai pašos nepieciešamākajos gadījumos. Šīs lietas ietvaros tiek norādīts, ka norādītā nepieciešamība ir parāda atgūšanas procedūras vienkāršošana un paātrināšana un ir vērsta uz civiltiesiskās apgrozības veicināšanu un lietas izskatīšanas vienkāršošanu.

Pie šādiem apstākļiem ir jāvērtē vēl labums, ko sabiedrība iegūst, ierobežojot konstitucionālās sūdzības iesniedzēju tiesības uz taisnīgu tiesu, ir lielākas par indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu. Satversmes tiesa savā 30.marta šā gada spriedumā lietā Nr.2009-85-01 ir norādījusi: procesuālā ekonomija no vienas puses un procesuālo tiesību vienlīdzība no otras puses ir Satversmes 92.panta satura elementi, kuriem jāatrodas saprātīgā līdzsvarā. Satversmes tiesai šajā gadījumā ir jāvērtē, vai sabiedrības ieguvums no procesuālās ekonomijas nenonāk nesamērīgā pretrunā ar pušu procesuālo tiesību vienlīdzību.

Apstākļi, ka šādas procesuālās ekonomijas rezultātā personas nekustamais īpašums tiek atsavināts un tai nav iespēju to atgūt, pat ja viņa pierāda, ka šāds lēmums nav ticis pieņemts pamatoti, nelīdzsvaro procesuālo ekonomiju un procesuālo tiesību vienlīdzību un procesuālo ekonomija tiek panākta nevis līdzvērtīgi ierobežojot gan kreditoru, gan parādnieku tiesības, bet gan nesamērīgi ierobežojot tikai un vienīgi parādnieku procesuālās tiesības.

Jau minētajā Satversmes tiesas spriedumā, tiesa ir norādījusi, ka gan zinātniskajā literatūrā, gan Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē ir atzīts, ka procesuālo tiesību vienlīdzība ir viens no taisnīgas tiesas elementiem. Šis princips nozīmē, ka gan civilprocesā, gan kriminālprocesā lietas

dalībnieku tiesībām ir jābūt taisnīgi līdzsvarotām. Procesuālo tiesību vienlīdzība ir gan tiesības uz taisnīgu tiesu būtisks elements, gan tiesiskās vienlīdzības principa īpaša izpausme.

Runājot par procesuālo vienlīdzību vēlos vērst tiesas uzmanību uz to, ka jau minētajā lietā par bezstrīdus saistību piespiedi izpildi tiesa ir vērsusi gan likumdevēja, gan vispārējās jurisdikcijas tiesu uzmanību uz to, ka normas, kas nosaka valsts nodevu apmēru aprēķinot par prasībām vispārējā tiesvedībā, liedz personām vienlīdzīgas tiesības uz tiesu pieeju. Tātad jau tika minēts, ka šie te valsts nodevu apmēri ir nevienlīdzīgi, tādēļ parādniekam ir mazākas iespējas vērsties tiesā, salīdzinājumā ar kreditoru, jo kreditoram valsts nodevu samaksāt ir daudz vieglāk nekā parādniekam.

Civilprocesa likuma 43.panta 4.apakšpunkts nav pietiekošs instruments, lai personu atbrīvotu pilnībā vai daļēji no valsts nodevas nomaksas, jo minētā norma paredz izvērtēt personas mantisko stāvokli un nevis ienākumu līmeni. Šobrīd ļoti lielai daļai iedzīvotāju viņu īpašumi rada tikai izdevumus nevis ienākumus. Tomēr valsts nodeva ir maksājama naudā nevis mantā.

Treškārt. Vēlētos runāt par to, ka Saeimas pārstāvis centās pārliecināt tiesu, ka konkrēti manu pārstāvēamo gadījumā nav strīds par parāda esamību. Es tomēr negribētu tam piekrist sekojošu apsvērumu dēļ. Kā izriet no iesniegtajiem pieteikumiem, tad parāds sastāv gan no pamatparāda, gan no blakus prasījumiem. Neviens no maniem pārstāvamajiem neapstrīd faktu, ka ir saņēmuši aizdevumu, tomēr viņi apstrīd kreditoru tiesības piedzīt no viņiem aprēķināto blakus prasījuma summu un tiesības veikt parādu pirmstermiņa piedziņu. Neskatoties uz apstākli, ka viņi ir pieļāvuši atbilstoši līguma nosacījumiem aprēķināto maksājumu kavējumu, pārstāvamie uzskata, ka viņiem ir tiesības lūgt tiesu atsvabināt viņus no viņiem neizdevīgā nokavējuma sekām, pamatojoties uz Civillikuma 1657.pantu. Tā, piemēram, Ināras Sīles ienākumus veido vecuma pensija. No šiem ienākumiem viņa sedz kredīta atmaksu. Kā mums visiem zināms, ar valdības lēmumu daļa pensionāru ienākumu tika atņemta. Savukārt vēlāk Satversmes tiesa atzina, ka šāds valdības lēmums ir nelikumīgs.

Ināra Sīle vairākkārtīgi vērsās bankā, starp citu, Valsts bankā, ar lūgumu atlikt pamatparāda maksājumus un neaprēķināt par nesavlaicīgi veiktajiem maksājumiem līgumā paredzētos līgumsodus. Banka neņēma vērā šādus Ināras Sīles lūgumus, turpināja pieprasīt līgumā paredzētos pamatparāda maksājumus un arī aprēķināja un pieprasīja blakus prasījumus.

Un nākamais solis no bankas puses bija atkāpšanās no līguma un prasība pirms termiņa atmaksāt visu pamatparādu un saistītos blakus prasījumus.

Attiecīgi strīds ir par parāda summā ietilpstošo blakus prasījumu un kreditoru tiesībām pirms termiņa prasīt izsniegtā kredīta summu.

Gribētu vērst arī tiesas uzmanību, ka arī citi gadījumi tika minēti šīs lietas ietvaros, kas norāda uz to, ka ir iespējami strīdi, kas ir izskatāmi vispārējā kārtībā un arī šobrīd Satversmes tiesā ir citu pieteikuma iesniedzēju prasības, sūdzības, kurās norādīti konkrētie lietas apstākļi.

Tālāk gribētu minēt to, ka maz ir tādu līgumslēdzēju, kuri līguma slēgšanas brīdī saprot, kas slēpjas zem vārdiem „nekustamā īpašuma labprātīga pārdošana izolē tiesas ceļā”. Vienkāršs līgumslēdzējs nekādā gadījumā ar to nevar saprast, ka šeit ir domāts, ka kaut kas notiks pret viņa

gribu. Attiecīgi līguma normu nosaukums, kurš tieši tādā pašā redakcijā tiek lietots līguma tekstos, faktiski maldina patērētāju par normu saturu.

Un šeit es gribētu atsaukties uz Augstākās tiesas senāta administratīvo lietu departamenta 2006.gada 7.marta spriedumu lietā Nr. C-3 05-19003, kurā ir norādīts, ka par apspriestajiem līguma noteikumiem uzskatāmi līguma noteikumi, par kuriem līgumslēdzēji savstarpēji apspriežoties ir vienojušies. Līdz ar to parakstīts līgums pats par sevi nav pietiekams pierādījums tam, ka līgumslēdzēji savstarpēji apsprieda katru līguma noteikumu atsevišķi. Un parakstam uz līguma ir tikai formāls raksturs un tādēļ es nepiekritīšu tam, ka slēdzot līgumus parādniekiem tika izskaidrota šī te nekustamā īpašuma labprātīgas pārdošanas izsolē tiesas ceļā būtība.

Nobeigumā es vēlētos norādīt uz Augstākās tiesas viedokli lietā izteikto, proti, ja saistību bezstrīdu piespiedu izpildes gadījumā ir paredzēta iespēja celt prasību pret kreditoru, lai apstrīdētu prasījumu, šķiet, būtu tikai pamatoti, ja šādas tiesības būtu nodrošinātas ķīlas ņēmējam arī Civilprocesa likuma 49.nodaļā, jo arī šajā saistību izpildes procesuālajā kārtībā ķīla kalpo kā nodrošinājums pamatsaistību izpildes aizdevuma atmaksai. Manuprāt, tikai loģiski būtu paredzēt, ka ne tikai izskatot lietas par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi tiek pārbaudīti Patērētāju tiesību aizsardzības likuma noteikumi, bet arī izskatot pieteikumus par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē un arī tiktu nodrošinātas personai tiesības pierādīt tiesai, ka viņš ir atzīstams par patērētāju.

Ņemot vērā minēto, es lūdzu Satversmes tiesu atzīt apstrīdētās normas par neatbilstošām Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam.

G.Kūtris.

Paldies.

Tālāk tiesu debatēs vārds Saeimas pārstāvim. Lūdzu!

G.Kusiņš.

Godātā tiesa! Debatēs es vēlētos vērst jūsu uzmanību uz vairākiem faktiem un apstākļiem, kas tika konstatēti, uzklusot konstitucionālās sūdzības iesniedzēju pārstāvjus un arī pieaicinātās personas.

Pirmkārt, sūdzības iesniedzēji un arī daļēji Tiesībsarga pārstāvis pauda viedokli, ka apstrīdētās normas nenodrošina taisnīgu procesu, personai nav tiesību apstrīdēt kreditora prasījumu, esošās iespējas ir neefektīvas. Tiesībsarga pārstāvis pat uzskatīja, ka apstrīdētās normas liek atteikties no tiesībām.

Šādam viedoklim nevar piekrist. Un Saeima uzskata, ka tie argumenti, kas izskanēja gan nedēļu atpakaļ, gan tos argumentus, ko norādīja Saeima atbildes rakstā, gan tos argumentus, ko norādīja Tieslietu ministrijas pārstāvis, gan Patērētāju tiesību aizsardzības centra pārstāvis, gan Komerčbanku asociācijas pārstāvis – tie uzkrītoši pierāda pretējo.

Godātā tiesa! Apstrīdēti ir vairāki vārdi divos Civilprocesa likuma pantos.

Vispirms varbūt par 396.panta sākotnējo tekstu. Ko tad paredz 396.panta teksts?

Mūsaprāt, lietas izskatīšanas gaitā nav gūti nekādi pierādījumi, ka 396.panta pirmās daļas vārdi neatbilst Satversmes 92.pantam. Vēl vairāk. Saeima uzskata, ka pieteikuma iesniegšanas tiesība, kas pušu līgumā ir pielīgta kā ķīlas ņēmēja tiesība, nevar būt Satversmes 92.panta

pārkāpums. Uzklusot konstitucionālas sūdzības iesniedzēju pārstāvja teikto un arī citu personu teikto, nav konstatēts, ka 396.panta pirmās daļas vārdi vispār ietilpst 92. Satversmes panta tvērumā.

Atļaušos izteikt domu, ka pieteikums ir iekšēji pretrunīgs. No vienas puses konstitucionālās sūdzības iesniedzēji apstrīd četras, ja tā varētu teikt, lietas. Bet kā risinājumu piedāvā ne jau aizstāt šīs četras lietas ar četrām citām lietām, bet gan saglabāt tiesības iesniegt, cik var saprast, saglabāt tiesības, kas ir jāpievieno šādam pieteikumam, taču risināt šo lietu, viņuprāt, dodot tiesības ķīlas devējam iesniegt savu viedokli. Bet tas taču izslēdz viens otru! Tur ir formālās loģikas kļūdas. Tiek piedāvāts kā risinājums pat apvērsuma prasība. Nu bet apvērsuma prasība taču neiet nekādā sakarībā ar 396.panta pirmajā daļā norādīto.

Otrkārt. Es gribētu vērst tiesas uzmanību uz faktu, ka aplūkotie 396.panta un 397.panta saturs neattiecas tikai uz banku un tajās aizdevuma ņēmušo klientu savstarpējām attiecībām. Šis pants tiek izmantots arī citos gadījumos, kad personas brīvprātīgi ir pielīgušas šādu ķīlas ņēmēju tiesību. Tas attiecas uz ļoti daudziem līgumiem. Mūsaprāt, sistēmiski aplūkojot ķīlas institūtu var redzēt, ka ne rokas ķīla, ne pat komercķīla, kuras vērtība var būt daudzkārt lielāka, nav saistītas ar šādu tiesnešu papildus lēmumu.

Lietas izskatīšanas laikā tika konstatēts, ka pieteikuma iesniedzējam patiešām ir parādā. To viņi atziņa arī šodien. Patiešām ir nokavējuši maksājumu termiņus. To viņi atzina arī šodien. Un viņu pārstāvji ir atzinuši, ka viņi nav īsti sapratuši, ko paraksta. Man liekas, ka līdz ar to nu nav patiešām strīda par parāda esamību. Par no noslēgtā līguma izrietošo pienākumu nepildīšanu. Apstrīdētās normas tiek piemērotas tikai un vienīgi tāpēc, ka puses par to ir rakstveidā vienojušās. Šī vienošanās ir jau bijusi.

Lietas izskatīšanas gaitā konstitucionālās sūdzības iesniedzēju pārstāve nenoliedza, ka viņu pārstāvējamās personas ir parakstījušas šādu līgumu.

Godātā tiesa! Tiesības uz taisnīgu tiesu nav un nevar tikt interpretētas tādējādi, ka parādi nav jāatdod. Tiesības uz taisnīgu tiesu nav identificējamās ar tiesībām nemaksāt. Tās nav identificējamās ar principu aizņemties un neatdot. Šāda interpretācija nonāktu acīmredzamā pretrunā ar citu konstitucionālo tiesību – Satversmes 105.panta tiesībām uz īpašumu, jo kāds cits šo naudu bankā ir noguldījis. Kāda cita tiesības ar šādu tiek aizskartas.

Treškārt. Cilvēktiesībās civiltiesības darbojas ierobežotā apjomā. Nevar vērtēt civiltiesiskus institūtus ar kriminālprocesuālu un administratīvu tiesisku skatījumu, proti, skatījumu, uz kura bāzes tad ir veidoti pamatprincipi tiesībām uz taisnīgu tiesu.

No konstitucionālās sūdzības iesniedzēju teikta neizrietēja, ka konstitucionālā sūdzības iesniedzēji grib, lai tiesnesis redzētu, lai viņam būtu iespēja redzēt aizdevuma līgumu. Pieļauju, ka šāda konstitucionālā sūdzība, kāda tiek izskatīta tiesā šodien, būtu arī tad, ja 396.panta otrajā daļā būtu ne tikai ķīlas līgums, bet arī aizdevuma līgums.

Ko no tā, manuprāt, var secināt? Mūsaprāt, konstitucionālās sūdzības iesniedzēji grib nevis lai tiesnesis redzētu līgumu, jebkuru darījumu, uz kura pamata nodibinātas ķīlas tiesības, bet grib ko citu – iespēju prasības kārtībā apstrīdēt šādu bankas rīcību. Faktiski grib strīdēties par līgumiem un tajos esošajiem noteikumiem. taču tas ir jādara prasības kārtībā.

Un vai šodien tāda tiesība nav?

Godātā tiesa! Nedēļu atpakaļ gan Tieslietu ministrijas pārstāvji, gan Komerbanku asociācijas pārstāvji savā rakstveida viedoklī un arī šodien tiesas sēdē argumentēti un pamatoti norādīja uz vairākām iespējām, kā ķīlas devējs ir tiesīgs rīkoties. Šīs tiesības pastāv, tās ir pietiekoši efektīvas.

Civiltiesībās tomēr ir pušu brīva griba. Un šodien strīda cēloni vislabāk acīmredzot pateica kolēģe Didrihsone, ka viņi ne līdz galam saprata, ko paraksta.

Godātā tiesa! Civiltiesībās katrs var realizēt savas tiesības, izvēlēties – celt tāda vai citāda veida prasību, vai to necelt, celt mantiska vai cita veida prasību un pats izvēlēties, kad rīkoties vai nerīkoties nekad. Vai var bezgalīgi uzlikt bankām pienākumus brīdināt?

Godātā tiesa! Es papildus gribu vērst jūsu uzmanību uz to, ka valsts ir pieņēmusi īpašu Patērētāju tiesību aizsardzības likumu, kurā ir skaidri definējusi, kādi līguma noteikumi ir netaisnīgi. Ir skaidri uzrakstījusi, lai patērētājam tas būtu skaidrs un saprotams. Tas ir skaidri saprotams gan bankām, vismaz būtu jābūt skaidri saprotamam, gan jebkuram patērētājam. Ko tad nosaka Patērētāju tiesību aizsardzības likums? Patērētāju tiesību aizsardzības likums paredz patērētājam tiesības... ja netaisnīgo līgumu noteikumu dēļ patērētājam rodas zaudējumi savu likumisko tiesību un interešu aizsardzībai, patērētājs ir tiesīgs vērsties ar prasību tiesā.

Patērētāju tiesības nav konstitucionālās tiesības. Tās nav konstitucionālo tiesību rangā. Tiesībās uz taisnīgu tiesu, ja civiltiesībās tās uzlūkojamas kā pušu iespēju vienlīdzīgumu, tad šis institūts vienīgi patērētājam kā vājākajai pusei dod zināmas priekšrocības, tomēr ne privilēģijas. Un noteikti nedod likumīgas tiesības nemaksāt.

Protams, valsts ir spērusi arī papildus soļus – izveidojusi Patērētāju tiesību aizsardzības centru, kurš sniedz palīdzību patērētājam, izskaidro viņiem viņu tiesības un, cik man zināms, pat ir veidojis seminārus tiesnešiem par patērētāju tiesību aizsardzību.

Likumdevējs ir apveltījis Patērētāju tiesību aizsardzības centru ar likumā paredzētām ievērojamām tiesībām, kuras, kā tika noskaidrots nedēļu atpakaļ, Patērētāju tiesību aizsardzības centrs arī dažkārt izmanto.

Arī piemērošanas prakse bankās ir ļoti labs darbalauks Patērētāju tiesību aizsardzības centram, taču tam nav sakara ar šodien izskatāmajām apstrīdētajām normām

Par apstrīdētajām Civilprocesa likuma 397.panta normām. Saeima paliek pie uzskata, ka šīs normas atbilst Satversmes 92.pantam. Taču ir jāizsaka viedoklis par... šķiet... nepareizo viedokli, kas ir izskanējis šajā zālē pirms nedēļas... Godātā tiesa! Vispirms jāzina, ka no Satversmes 1.panta izriet varas dalīšanas princips, atbilstoši kuram likumdevēja izdotie normatīvie akti tiesai ir saistoši. Tiesa nevar ignorēt likumdevēja izdotās imperatīvās tiesību normas. Tiesa nevar rīkoties pretēji, taču vai 397.pants aizliedz tiesnesim piemērot citu normu Patērētāja tiesību aizsardzības likuma.. Atbilde ir tikai viena – neaizliedz.

Šajā lietā parādījās viedoklis, ka tiesnesis nevar vai pat nav tiesīgs pārliecināties par sava lēmuma likumību, jo nevar piemērot Civilprocesa likumu kopsakarībā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likumu un citiem likumiem. Šāda interpretācija ir acīmredzami kļūdaina, jo tiesnesim ir jāpiemēro tikai Civilprocesa likums, neskatoties uz citiem likumiem. Tad tas iznāk acīmredzamā pretrunā ar Satversmes 1.pantu. Tas iznāk pretrunā ar varas dalīšanas principu. Tas iznāk pretrunā

ar likumu ar likuma varas principu, ar tiesiskās noteiktības principu, jo patērētājs arī paļaujas uz Patērētāju tiesību aizsardzības likumā noteikto, ka tiesa, izšķirot strīdu, vai veicot citas no ražotāja, pārdevēja vai pakalpojumu sniedzēja un patērētāja noslēgtā līguma izrietošās procesuālās darbības izvērtē līguma noteikumus un strīda atrisināšanā attiecībā uz patērētāju nepiemēro līgumā ietvertos netaisnīgos noteikumus. Tā ir imperatīva norma, ko likumdevējs ir paredzējis un kas tiesnesim ir saistoša.

Šis princips ir saistošs. Tas ir saistošs nepastarpināti un to nav jāieraksta pie katra Civilprocesa likuma panta. Nav jāraksta pie katra Civilprocesa likuma panta, ka ir jāņem vērā arī citos likumos noteiktais. Civilprocesa likumā ietvērto nevar interpretēt tādā veidā, ka Civilprocesa likuma 397.pants izslēdz vai groza šī principa saturu. To nevar interpretēt tā, ka tas izslēdz no Civilprocesa likuma 397.pantā paredzētās tiesneša darbības, tās darbības, kas izriet no varas dalīšanas principa. Manuprāt, šādas secinājums skaidri un pārliecinoši izriet no Satversmes tiesas prakses. Tas izriet no Satversmes tiesas 2010.gada 8.jūnija lēmuma.

Godātā tiesa! Es vēlētos vērēt jūsu uzmanību arī uz Civilprocesa likuma 5.pantu. Civilprocesa likuma 5.pants, kas nedēļu atpakaļ šeit izskanēja, bet neguva plašāku skanējumu, nosaka: ja attiecīgo tiesību jautājumu regulē Eiropas Savienības tiesību normas, kas ir tieši piemērojamas Latvijā, Latvijas likumu piemēro, ciktāl to pieļauj Eiropas Savienības tiesību normas. Ja nav likuma, kas regulē strīdīgo attiecību, tiesa piemēro likumu, kas regulē līdzīgas tiesiskās attiecības, bet, ja tāda nav, vadās pēc tiesību vispārējiem principiem un jēgas. 5.panta 6.daļa arī nosaka, ka piemērojot tiesību normu, tiesa ņem vērā judikatūru.

Piektkārt. Es vēlētos vērēt tiesas uzmanību uz tiesas rīcībā esošajiem citu tiesu spriedumiem, uz šo spriedumu plašo klāstu un tajās ietvertajām atziņām. No šiem spriedumiem, lēmumiem ir skaidri redzams 1) eksistē pietiekoši efektīvi tiesību aizsardzības līdzekļi, 2) tiesas prot skatīties atbilstoši Civilprocesa likuma 5.pantam un izskatīt iesniegtos pieteikumus, analizējot normas, kas attiecas uz katru konkrēto gadījumu, piemērojot paralēli Civilprocesa likumam arī Maksātspējas likumu attiecīgajos jautājumos Patērētāju tiesību aizsardzības likumu. Tas konkrēti ir redzams lietas materiālos 129.pantā, kur tiesnese Krasovska skaidri ir norādījusi.

Godātā tiesa! Bieži vien kļūdaini liekas, ka tiesa nevar veikt kādu darbību... Es vēlreiz vērsīšu godātās tiesas uzmanību uz vienu citu spriedumu. Tas ir Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008.gada 14.maija spriedums. Tajā Senāta Civillietu departaments ļoti pareizi atzina, ka sakarā ar likuma tiešu norādījumu neesamību, jautājums par līgumsoda samērīgumu un taisnīgumu izlemjams pēc tiesas ieskata, saskaņā ar Civilprocesa likuma 5.pantā norādīto taisnības apziņu un vispārējiem tiesību principiem. Šajā spriedumā Augstākās tiesas Senāta Civillietu departaments ir pateicis, ka vispārējie tiesību principi ir no tiesiskas valsts principiem izrietošas vispārpieņemtas pamatnostādnes un vispārējie tiesību principi ir Eiropas Savienības nerakstītās primārās tiesības.

Un visbeidzot. Par verdzību. Godātā tiesa! Pateicoties Satversmes tiesai, Latvija ir spējusi atbrīvoties no šauri gramatiskās tiesību normu interpretācijas, kura bieži vien izskanēja arī šajā lietas izskatīšanas laikā. Pateicoties Satversmes tiesai par ierastu praksi tiesās kļūst tiesību principa pieminēšana un izmantošana.

Atļaušos izteikt pārliecību, ka arī šajā lietā Satversmes tiesa dos nevis jaunu, gramatisku, verdzību veidojošu spriedumu, bet dos Satversmes tiesai raksturīgo visai Eiropas demokrātiskajai tiesību telpai ierasto eiropisko domāšanas paraugu un noraidīs mēģinājumus interpretēt šauri gramatiski, provinciāli, neeiropiski vai sakarā ar nevēlēšanos maksāt parādus.

Pie šādiem apstākļiem mēs uzskatām, ka konstitucionālās sūdzības iesniedzēju viedoklis ir uzkrītoši pretrunīgs, apgalvojumi balstās uz pieņēmumiem nevis faktiem. Nevis uz civiltiesisku izpratni par cilvēka tiesībām, bet kļūdaini mēģina civiltiesiskus institūtus interpretēt ar kriminālprocesuālu un administratīvi tiesisku skatījumu.

Pie šādiem apstākļiem lūdzam apstrīdētās normas vai nu atzīt, ka tās vispār neietilpst 92.panta tvērumā, kā tas attiecas uz 396.panta pirmo daļu, vai arī, ja tiesa uzskata, ka tas tomēr ietilpst Satversmes 92.panta tvērumā, tad apstrīdētās normas atzīt par samērīgām, jo tās nodrošina tiesisko līdzsvaru starp iesaistītajām personām, ja tās pašas līgumā izvēlējušās piemērot apstrīdētās normas.

Saeima uzskata, ka piemērojot Civilprocesa likumu vienlaicīgi ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma attiecīgo regulējumu, nav Satversmes 92.panta pārkāpumi.

Lūdzam atzīt apstrīdētās normas par atbilstošām Satversmei.

Paldies.

G.Kūtris.

Paldies.

Līdz ar to tiesas debates pasludinu par slēgtām.

Vai lietas dalībniekiem ir vēlēšanās izteikt repliku? Pieteikuma iesniedzējiem?

I.Brodiņš.

Nav vēlēšanās izteikties replikās, bet es varbūt varu pievienot savu runu noformētā veidā rakstveidā parakstītu.

G.Kūtris.

Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvei ir vēlēšanās? Nav.

Saeimas pārstāvim? Nav.

Paldies.

Līdz ar to lietas izskatīšana ir pabeigta.

Satversmes tiesa spriedumu pasludinās trešdien, 24.novembrī, pulksten 10.00 šajā zālē.

Paldies. Sēde ir slēgta.

Stenogrāfiste

Mārīte Ceļmalniece

Tiesas sēžu sekretāre

Līva Rozentāle